

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد اسلامشهر
دانشکده مدیریت، گروه حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد «M.A.»
گرایش: حسابداری

عنوان:

**بررسی تاثیر محافظه کاری حسابداری بر نرخ بازیافت بدهی در
شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران**

استاد راهنما:

دکتر نیلوفر میرسپاسی

استاد مشاور:

دکتر علی اسماعیل زاده مقری

نگارش:

فرشته معصوم بیگی

تابستان ۱۳۹۲

سپاسگزاری :

پایان این دفتر منزلگاهی است از طریقت بی‌انتهای دانش و یاد و تقدیر از بزرگانی که مرا در این راه یاری کرده‌اند.

قبل از هر چیز خدا را سپاس گذارم بابت نگاهش که هر لحظه در این راه شامل حال من شد.

استاد راهنما سرکار خانم دکتر نیلوفر میرسپاسی که همواره رهنمودهای ارزنده‌ی ایشان مرا در طول راه راهگشا بود.

استاد مشاور جناب آقای دکتر اسماعیل زاده مقری که معرفت علمی و مساعدت‌های پر بار ایشان پیوسته پشتیبانی محکمی برای من در طی دوران تحصیل و انجام پژوهش بود.

استاد محترم سرکار خانم دکتر هوشمند که زحمت داوری این رساله را پذیرفتند و یقیناً نقطه نظرهای مفیدشان برای من تجلی بخش تداوم راه یادگیری و کمال است.

همچنین به جاست که از ریاست محترم و پرسنل دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، قدردانی شود.

تقدیم و تشکر:

این موفقیت را مدیون پدر گرامیم، مظهر تلاش و بردباری، مادر عزیزم، اسوه مهر و محبت و خواهر عزیزم، گرانباترین گوهرهای زندگیم که همواره وام‌دار زحمات بی‌دریغ آن بزرگواران بوده‌ام که در تمام مراحل زندگی و تحصیل با صبر و حوصله بسیار پشتیبان و همراه من بوده‌اند، خاضعانه تقدیم می‌دارم.

فهرست

صفحه	عنوان
۱	چکیده
	فصل اول : کلیات تحقیق
۳	۱-۱- مقدمه
۵	۱-۲- بیان مسئله
۷	۱-۳- چهار چوب نظری تحقیق
۸	۱-۴- فرضیه های تحقیق
۸	۱-۴-۱- فرضیه اصلی
۸	۱-۴-۲- فرضیه فرعی
۸	۱-۵- اهمیت و ضرورت تحقیق
۹	۱-۶- اهداف تحقیق
۱۰	۱-۷- قلمرو تحقیق
۱۰	۱-۷-۱- قلمرو مکانی
۱۰	۱-۷-۲- قلمرو زمانی
۱۰	۱-۸- تعریف مفاهیم و واژه های کلی
	فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق
۱۳	۱-۱- مقدمه
۱۴	۲-۲- مبانی نظری تحقیق- بخش اول:
۱۴	۲-۲-۱- مفهوم محافظه کاری

- ۱۵.....۲-۲-۲-تشریح و بیان موضوع
- ۱۶.....۲-۲-۳-اهمیت و ضرورت انجام تحقیق
- ۱۷.....۲-۲-۴-نتایج مورد انتظار و اهداف اساسی پژوهش
- ۱۷.....۲-۲-۵-استفاده کنندگان از نتایج پایان نامه
- ۱۸.....۲-۲-۶-عوامل موثر بر محافظه کاری
- ۱۹.....۲-۲-۷-تامین مالی و محافظه کاری حسابداری
- ۲۰.....۲-۲-۸-رقابت در بازار
- ۲۱.....۲-۲-۹-محافظه کاری حسابداری و ساختارهای رقابتی
- ۲۴.....۲-۳-محافظه کاری حسابداری و انواع رقابت
- ۲۴.....۲-۳-۱-محافظه کاری حسابداری و رقابت برای جلوگیری از ورود رقبای جدید
- ۲۵.....۲-۳-۲-محافظه کاری حسابداری و رقابت با شرکای حاضر در صنعت
- ۲۶.....۲-۴-موضوعات مرتبط با تحقیق
- ۲۶.....۲-۴-۱-نقش هزینه سرمایه در تصمیمات سرمایه گذاری
- ۲۷.....۲-۴-۲-نقش هزینه سرمایه در تصمیم های مالی
- ۲۸.....۲-۴-۳-کاربرد مفهوم هزینه سرمایه
- ۲۸.....۲-۴-۴-عوامل مؤثر بر هزینه سرمایه
- ۲۹.....۲-۴-۴-۱-شرایط عمومی اقتصادی
- ۲۹.....۲-۴-۴-۲-شرایط بازار
- ۲۹.....۲-۴-۴-۳-تصمیم های عملیاتی و تامین مالی
- ۳۰.....۲-۴-۴-۴-سطح تامین مالی

- ۳۰.....۲-۴-۵-اطلاعات حسابداری و هزینه سرمایه
- ۳۱.....۲-۴-۶-کیفیت اطلاعات حسابداری محافظه کاری و هزینه سرمایه
- ۳۶.....۲-۴-۷-هزینه سرمایه و محافظه کاری بر مبنای معیار عدم تقارن زمانی سود
- ۳۶.....۲-۴-۸-محافظه کاری بر مبنای معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام
- ۳۷.....۲-۴-۹-بازده سرمایه گذاری
- ۳۷.....۲-۴-۱۰-بازده سهام
- ۳۸.....۲-۴-۱۱-بازده تحقق یافته در مقابل بازده مورد انتظار
- ۳۸.....۲-۴-۱۲-بازده تحقق یافته
- ۳۸.....۲-۴-۱۳-بازده مورد انتظار
- ۳۸.....۲-۵-اجزای بازده
- ۳۸.....۲-۵-۱-سود دریافتی
- ۳۹.....۲-۵-۲-سود(زیان)سرمایه
- ۳۹.....۲-۶-عوامل موثر بر بازدهی
- ۴۱.....۲-۷-انواع محافظه کاری
- ۴۱.....۲-۷-۱-محافظه کاری نامشروط
- ۴۱.....۲-۷-۲-محافظه کاری مشروط
- ۴۳.....۲-۸-منابع اصلی تأمین مالی
- ۴۳.....۲-۸-۱-تأمین مالی از طریق بدهی و وام
- ۴۳.....۲-۸-۲-انتشار سهام عادی و سهام ممتاز
- ۴۳.....۲-۸-۳-از طریق سود انباشته
- ۴۴.....۲-۸-۲-۱-تأمین مالی از طریق سهام عادی
- ۴۴.....۲-۸-۲-۲-تأمین مالی از طریق سهام ممتاز

۴۴	۲-۸-۳ تأمین مالی از طریق سود انباشته.....
۴۵	۲-۹ مفهوم کارایی بازار سرمایه.....
۴۸	۲-۱۰-۲ فرضیه های تحقیق.....
۴۹	۲-۱۰-۱ نحوه اندازه گیری متغیرها.....
۵۱	۲-۱۱- پیشینه تحقیق- (بخش دوم) :.....
۵۲	۲-۱۱-۱. پیشینه تحقیقات انجام شده خارج از کشور.....
۵۹	۲-۱۱-۲. پیشینه تحقیقات انجام شده در ایران.....
	فصل سوم: روش تحقیق
۶۶	۳-۱- مقدمه.....
۶۶	۳-۲- روش تحقیق مورد استفاده در پژوهش.....
۶۷	۳-۳- جامعه آماری.....
۶۷	۳-۴- قلمرو موضوعی.....
۶۷	۳-۵- قلمرو زمانی و مکانی.....
۶۸	۳-۶- روش گردآوری اطلاعات.....
۶۸	۳-۷- تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۶۹	۳-۷-۱- متغیر های تحقیق.....
۷۰	۳-۸- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۷۴	۳-۹- چگونگی بررسی فرضیه ها.....
۷۴	۳-۹-۱- بررسی مفروضات اساسی مدل رگرسیون خطی.....
۷۵	۳-۹-۲- آزمون معنی دار بودن فرضیه ها.....
۷۶	۳-۹-۳- آزمون معنی دار بودن ضریب همبستگی (R).....
۷۷	۳-۱۰- روش آزمون فرضیه ها.....

۳-۱۰-۱ تصمیم گیری برای رد یا پذیرش فرضیه ها..... ۷۷

فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده ها

۴-۱ مقدمه..... ۸۰

۴-۲ تحلیل توصیفی متغیرهای تحقیق..... ۸۰

۴-۳ بررسی فرض نرمال بودن متغیرها..... ۸۰

۴-۲. آمار توصیفی..... ۸۷

۴-۳ آزمون فرضیه اول..... ۸۸

۴-۳-۱ آزمون فرضیه دوم..... ۹۳

۴-۳-۲ آزمون فرضیه سوم..... ۹۶

۴-۳-۴ آزمون فرضیه چهارم..... ۹۹

۴-۳-۵ آزمون فرضیه پنجم..... ۱۰۲

فصل پنجم نتیجه گیری و پیشنهادات

۵-۱ مقدمه..... ۱۰۶

۵-۲ خلاصه تحقیق..... ۱۰۶

۵-۳ روش تحقیق..... ۱۰۷

۵-۴ نتیجه گیری و نتایج تحقیق..... ۱۰۸

۵-۴-۱ ارزیابی فرضیه اول و دوم..... ۱۰۹

۵-۴-۲ ارزیابی فرضیه سوم..... ۱۰۹

۵-۴-۳ ارزیابی فرضیه چهارم..... ۱۱۰

۵-۴-۴ ارزیابی فرضیه پنجم..... ۱۱۰

۵-۵ محدودیت های تحقیق..... ۱۱۲

۱۱۲.....پیشنادهای تحقیق ۵-۶

۱۱۲.....پیشنادهای حاصل از نتایج تحقیق ۵-۶-۱

۱۱۳.....پیشنهادبرای تحقیقات آتی ۵-۶-۲

پیوست

۱۱۴.....لیست شرکتهای بورسی

منابع و ماخذ

۱۱۷.....منابع فارسی:

۱۱۸.....منابع لاتین:

۱۲۱.....چکیده انگلیسی

.....صفحه عنوان به انگلیسی

فهرست نگاره ها

عنوان	صفحه
نگاره ۴-۱۱ آزمون K_S برای متغیر سود قبل از اقلام غیر مترقیه.....	۸۱
نگاره ۴-۱۲ آزمون K_S برای متغیر سود بعد از نرمال سازی.....	۸۲
نگاره ۴-۱۳ آزمون K_S برای متغیر ارزش بازار سرمایه در ابتدای سال.....	۸۲
نگاره ۴-۱۴ آزمون K_S برای متغیر ارزش بازار بعد از نرمال سازی.....	۸۴
نگاره ۴-۱۵ آزمون K_S برای متغیر محافظه کاری.....	۸۵
نگاره ۴-۱۶ آزمون K_S برای متغیر محافظه کاری بعد از نرمال سازی.....	۸۶
نگاره ۴-۱۷ آمار توصیفی.....	۸۷
نگاره ۴-۱۸ فرضیه اول (محافظه کاری).....	۸۹
نگاره ۴-۱۹ (ANOVA).....	۹۰
نگاره ۴-۱۰ ضریب معادله رگرسیون.....	۹۱
نگاره ۴-۱۱ فرضیه دوم (محافظه کاری نرخ بازیافت بدهی).....	۹۴
نگاره ۴-۱۲ (ANOVA).....	۹۴
نگاره ۴-۱۳ ضریب معادله رگرسیون.....	۹۵
نگاره ۴-۱۴ فرضیه سوم (سود هر سهم).....	۹۶
نگاره ۴-۱۵ (ANOVA).....	۹۷
نگاره ۴-۱۶ ضریب معادله رگرسیون.....	۹۸
نگاره ۴-۱۷ فرضیه چهارم (ارزش اسمی وام).....	۹۹

نگاره ۴-۱۸ (ANOVA) ۱۰۰

نگاره ۴-۱۹ ضریب معادله رگرسیون ۱۰۱

نگاره ۴-۲۰ فرضیه پنجم (اقدام تعهدی غیر عملیاتی) ۱۰۲

نگاره ۴-۲۱ (ANOVA) ۱۰۳

نگاره ۴-۲۲ ضریب معادله رگرسیون ۱۰۴

چکیده

این پژوهش ارتباط بین اثر محافظه کاری حسابداری بر نرخ بازیافت بدهی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را طی یک دوره زمانی ۵ ساله از سال ۱۳۸۵-۱۳۸۹ در ۸۵ شرکت از اوراق بهادار تهران انتخاب شده اند مورد بررسی قرار می دهد. نتایج تحقیق نشان می دهد که شاخص محافظه کاری حسابداری با نرخ بازیافت بدهی شرکتها دارای رابطه معنی دار مثبت می باشد. همچنین نتایج پژوهش بر وجود رابطه مستقیم میان اندازه شرکت و ارقام تعهدی و رابطه معکوس با ارزش اسمی وام و سود هر سهم می باشد. و در نهایت روش آزمون فرضیه هاست که از روش رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون صورت گرفته و برای تجزیه و تحلیل و محاسبه داده ها از نرم افزار SPSS استفاده شده است .

واژه های کلیدی:

محافظه کاری حسابداری، نرخ بازیافت بدهی، اندازه شرکت، ارزش اسمی وام و سود هر سهم

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

محافظه کاری یکی از مفاهیم اساسی حسابداری است که همواره در ارائه اطلاعات مالی مورد توجه تهیه کنندگان قرار می گیرد. در ادبیات حسابداری دو ویژگی مهم محافظه کاری مورد بررسی قرار گرفته است: نخست، وجود جانبداری در ارائه کمتر از واقع ارزش دفتری سهام نسبت به ارزش بازار آن که توسط فلتهم و اوهلسون^۱ مطرح شده است. دوم، تمایل به تسریع بخشیدن در شناسایی زیان ها و به تعویق انداختن شناسایی سودها که توسط باسو^۲ عنوان شده است. باسو محافظه کاری را به عنوان «تمایل حسابداران جهت نیاز به یک درجه بالاتری از تایید پذیری برای شناسایی اخبار خوب در سود نسبت به اخبار بد تعریف می کند» (باسو - ۱۹۹۷).

از آنجا که بازده های سالانه سهام در بردارنده اخبار به دست آمده در طول سال هستند این تعریف از محافظه کاری رابطه سود - بازده را تحت تاثیر قرار می دهد. باسو با استفاده از رگرسیون بین سود و بازده سالانه نشان می دهد که واکنش سود نسبت به بازده های منفی (اخبار بد) بیشتر و به هنگام تر از واکنش سود نسبت به بازده های مثبت (اخبار خوب) است. باسو این واکنش متفاوت سود نسبت به اخبار خوب و بد را «عدم تقارن زمانی سود» نامید و آن را به عنوان معیاری از محافظه کاری معرفی نمود (رویچوداری و واتز - ۲۰۰۷)^۳.

برای تصمیم گیری اقتصادی نیاز به اطلاعاتی است که بتوان با کمک آنها منابع موجود و در دسترس را به نحوی مطلوب تخصیص داد. یکی از مهمترین عوامل در تصمیم گیری صحیح، اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم است (احمدپور - ۱۳۸۶).

سرمایه گذاران به عنوان اصلی ترین تامین کنندگان منابع شرکت ها خواهان اطلاعات کامل و درست از شرکت ها هستند، در بازارهای کارای سرمایه چنین فرض می شود که کلیه اطلاعات موجود به سرعت به وسیله افراد جذب شده و اثرات آن در قیمت اوراق بهادار منعکس می شود. یعنی قضاوت افراد و تصمیم های آنان در قیمت های اوراق بهادار تجسم می یابد. اطلاعات حسابداری در صورت های مالی

¹ Feltham and Ohlson. 1995

² Basu, S. 1997, p337

³ Roychowdhury, S. and R. Watts. 2007, p3

متجلی می گردد، سرمایه گذاران همیشه به طور ثابت و یکنواخت از اطلاعات حسابداری استفاده می کنند بدون آن که این اطلاعات را از نظر تغییرات انجام شده در روش های حسابداری تعدیل کنند و یا به نحوه محاسبه آن توجهی داشته باشند (هندریکسون-۱۹۸۲) از جمله مهمترین اطلاعات حسابداری، صورت سود و زیان است، سرمایه گذاران بیشترین توجه خود را به سود خالص به عنوان آخرین قلم اطلاعاتی صورت سود و زیان معطوف می کنند. سود به عنوان نتیجه نهایی فرآیند حسابداری که این قدر مورد توجه و تاکید استفاده کنندگان اطلاعات حسابداری است، تحت تاثیر رویه های حسابداری که مدیریت انتخاب کرده محاسبه می گردد. امکان انتخاب رویه های حسابداری به مدیریت فرصت می دهد تا در مورد زمان شناخت و اندازه گیری هزینه ها و درآمد تصمیم گیری کند. مدیریت انگیزه دارد با به کارگیری رویه های غیره محافظه کارانه حسابداری، رشد سود شرکت را ثبات بخشد. این امر باعث افزایش انتظار سهام داران در سنوات آتی می گردد (واتز-۲۰۱۰).

توجه به این نکته از سوی مدیران شرکت ها و تصمیمات سرمایه گذاران موثر است. وجود اطلاعات محرمانه مدیران و عدم دقت در اطلاعات گزارش شده باعث افزایش ریسک اطلاعات خواهد شد (واتز-۲۰۱۰).

برای اینکه سود گزارش شده بتواند در ارزیابی عملکرد و توان سودآوری یک شرکت به استفاده کنندگان کمک کند و سرمایه گذاران با اتکا به اطلاعات سود، تصمیم های درست اتخاذ کنند ارائه اطلاعات باید به نحوی باشد که ارزیابی عملکرد گذشته را ممکن کند و در سنجش توان سودآوری و پیش بینی توان سودآوری موثر باشد، بنابراین علاوه بر اینکه رقم سود گزارش شده برای سرمایه گذاران جهت اطمینان از تداوم فعالیت شرکت مهم است و بر تصمیم گیری آنان موثر است، ویژگی های کیفی سود نیز به عنوان یکی از ابعاد اطلاعات سود مورد توجه خاص سرمایه گذاران است (فرانسیس و همکاران-۲۰۱۱)^۱.

^۱ Francis, J, etal -2011

در این فصل ابتدا مقدمه در رابطه با محافظه کاری ارائه شده و سپس به ارائه و توضیح در خصوص اهمیت و ضرورت تحقیق پرداخته شده است و در ادامه فرضیه های تحقیق و قلمرو تحقیق مشخص و پس از آن واژه ها و اصطلاحات تحقیق توضیح داده می شود.

محافظه کاری به عنوان یکی از اصول محدود کننده حسابداری سالهاست که مورد استفاده حسابداران قرار دارد و علیرغم انتقاد های فراوان بر آن، همواره جایگاه خود را در میان سایر اصول حسابداری حفظ نموده است. اصل محافظه کاری موجب می شود تا از میان روش های مختلف، روشی اعمال گردد که حداقل اثر فزاینده را بر سود خالص و جمع دارایی های شرکت داشته باشد. به عبارت دیگر بر اساس این اصل، شرکت نباید از روش هایی استفاده کند که درآمد ها و دارایی های خود را بیش از واقع هزینه ها و بدهی های خود را کمتر از واقع نشان دهد (واتز، ۲۰۰۸).

۲-۱- بیان مسئله

محافظه کاری در حسابداری به معنای تفاوت در خط مشی های انتخابی و مورد قبول اخبار خوب و بد است، منظور از اخبار خوب بازده مثبت سهام یا رویدادهایی است که منجر به افزایش سود می شوند، و منظور از اخبار بد بازده صفر یا منفی سهام است که منجر به کاهش سود می شوند، که بدین ترتیب محافظه کاری را رویه کاهش سود و کمتر نشان دادن داراییها در پاسخ به اخبار بد و در مقابل عدم افزایش سود و بیشتر نشان دادن داراییها در مقابل اخبار خوب تعریف نموده اند (باسو، ۱۹۹۷، ص ۵۰).

تهیه صورت های مالی محافظه کارانه بر قابلیت اتکاء اطلاعات حسابداری می افزاید، محافظه کاری توانایی سود حسابداری برای انعکاس سود اقتصادی (بازده مثبت سهام) و زیان اقتصادی (بازده منفی سهام) را نشان می دهد. تأکید محافظه کاری بر تمایز قائل شدن بین بازده مثبت و منفی سهام (سود و زیان اقتصادی) است. طی سالهای اخیر محققان زیادی به ارائه معیارهایی برای اندازه گیری محافظه کاری اقدام نمودند که در تحقیق حاضر از مدل باسو که از جنبه سود و زیانی و همچنین مدل نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری که مدلی ترازنامه ای است، استفاده خواهد شد.

باسو (۱۹۹۷) محافظه کاری را به عنوان تمایل حسابداران جهت نیاز به درجه بالاتری از تایید پذیری برای شناسایی اخبار خوب در سود نسبت به اخبار بد تعریف کرد. باسو در واقع از دیدگاه صورت سود

و زیان به تعریف محافظه کاری پرداخت و از رفتار نامتقارن سود، نسبت به اخبار خوب و بد به عنوان محافظه کاری یاد نمود. او با استفاده از این تعریف به دنبال معیاری برای سنجش محافظه کاری بود و به منظور عملیاتی کردن و فرموله نمودن معیار مربوطه، بازده های مثبت و منفی سهام را جانشینی برای اخبار خوب و بد تعریف خود در نظر گرفت. بدین ترتیب این تعریف از محافظه کاری، رابطه سود - بازده را در نظر می گرفت .

طی سال های بعد از ۱۹۹۷ میلادی و به دنبال استفاده گسترده از معیار باسو در تحقیقات حسابداری برای سنجش محافظه کاری، محققان بر آن شدند که به بررسی بیشتری در مورد این معیار بپردازند. آن ها طی بررسی رابطه بین این معیار و سایر معیارهای محافظه کاری به ویژه با نسبت ارزش دفتری به یافته های جدیدی رسیدند و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری را به عنوان معیاری برای سنجش محافظه کاری بیان نمودند (کردستانی و امیر بیگی، ۱۳۸۶).

امروزه پیشرفت سریع فن آوری و تغییرات محیطی وسیع، شتاب فزاینده ای به اقتصاد بخشیده و رقابت روز افزون موسسات دستیابی به سود را محدود و احتمال ورشکستگی را افزایش داده است. از سوی دیگر مالکین، مدیران، سرمایه گذاران، شرکای تجاری و بستانکاران با تکیه بر گزارش های مالی شرکت ها به ارزیابی موفقیت مالی یک شرکت و گرایش آن به ورشکستگی علاقمند هستند (کمیته فنی سازمان حسابرسی - ۱۳۸۱).

این تحقیق روابط موجود میان حسابداری محافظه کارانه نرخ بازیافت بدهی را مورد بررسی قرار می دهد، حسابداری محافظه کارانه به وسیله کاهش جریان خروجی و افزایش جریان ورودی وجه نقد از طریق کاهش سرمایه گذاری نقدی، جلوگیری از سرمایه گذاری در پروژه هایی با خالص ارزش فعلی منفی، پایین نگه داشتن هزینه های نمایندگی و افزایش پس انداز باعث افزایش وجوه نقد در دسترس برای موسسه می شود که نشان دهنده نقش افزایش وجوه در دسترس حسابداری محافظه کارانه است،

بنابراین حسابداری محافظه کارانه از طریق این نقش خود وجوه نقد در دسترس برای مقابله با تعهدات مالی شرکت را فراهم می کند (گری، ماری و فرانک- ۲۰۱۰).^۱

حسابداری محافظه کاری ایفا کننده یک نقش اطلاعاتی مهم است. نقش اطلاعاتی حسابداری محافظه کارانه دقت و صراحت اطلاعات را افزایش می دهد (کاکسی و همکاران و ۲۰۰۹).

محافظه کاری اطلاعات نا متقارن درباره خالص ارزش دارایی ها بین شرکت و سرمایه گذاران را کاهش می دهد (کیانگ ۲۰۰۸)^۲ به وسیله کاهش اطلاعات نا متقارن، نامشخص و ناصحیح ریسک سرمایه گذاران و هزینه سرمایه گذاران و کاهش می یابد و در نهایت موجب افزایش وجوه نقد قابل دسترس از منابع خارجی شرکت می شود و احتمال ورشکستگی شرکت را کاهش می دهد. از سوی دیگر کاهش اطلاعات نامتقارن باعث بهبود و افزایش شفافیت درآمد و ارزش دارایی ها می شود و بستانکاران و دیگر تامین کنندگان سرمایه شرکت می توانند اطمینان بیشتری در مورد شرایط اعتباری شرکت داشته باشند که این خود باعث تشویق بستانکاران و دیگر تامین کنندگان مالی شرکت می شود که با همکاری و تعاون با یکدیگر و همکاری با مدیران شرکت شرایطی را فراهم کنند که باعث تسهیل در برخورد با تعهدات شده و احتمال ورشکستگی شرکت کاهش یابد (گری، ماری و فرانک- ۲۰۱۰)

۳-۱- چهار چوب نظری تحقیق

تشریح و بیان موضوع، اهمیت و ضرورت موضوع و اهداف خاص و کاربردی پژوهش، فرضیه ها و روش پژوهش و همچنین تعریف مفاهیم و واژگان اختصاصی، مطالبی هستند که در فصل یک ارائه شده اند و در ادامه در ابتدای فصل دوم مباحث مرتبط با محافظه کاری حسابداری تشریح گردیده و سپس مبانی نظری مربوط بر نرخ بازیافت بدهی و همچنین مدل های اندازه گیری آن ها بیان شده و پس از ارائه مفاهیم بنیادی موضوع پژوهش، پژوهش های مختلفی که در رابطه با ابعاد مختلف موضوع پژوهش در داخل کشور انجام گرفته، مورد بررسی قرار گرفته است. فصل سوم، روش جمع آوری داده ها و در نهایت روش آزمون فرضیه ها تشریح گردیده است. در فصل چهارم پس از ارائه شاخص های توصیفی

¹ Gary, Mary & Frank -2010

² Qiang ,2008,32

مربوط به متغیر های پژوهش فرضیه های پژوهش مورد آزمون و تجزیه و تحلیل تداوم گرفته اند. فصل پنجم شامل نتیجه گیری و پیشنهاد های پژوهش می باشد. در این فصل نتیجه گیری در مورد پژوهش صورت گرفته و در خاتمه پیشنهاد هایی در مورد پژوهش آتی ارائه شده است.

۴-۱- فرضیه های تحقیق

به منظور پاسخ گویی به سوال های اصلی تحقیق و در پی آن بررسی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و نرخ بازیافت بدهی فرضیه های تحقیق به شرح زیر بیان می شود:

۴-۱-۱- فرضیه اصلی

بین محافظه کاری حسابداری با استفاده از مدل باسو و نرخ بازیافت بدهی ارتباط معنادار وجود دارد.

۴-۱-۲- فرضیه های فرعی

الف) بین محافظه کاری حسابداری و سود هر سهم ارتباط معنادار، وجود دارد.

ب) بین محافظه کاری حسابداری و ارزش اسمی وام ارتباط معنادار وجود دارد.

ج) بین محافظه کاری حسابداری و ارقام تعهدی غیر عملیاتی ارتباط معنادار وجود دارد.

۴-۱-۵- اهمیت و ضرورت تحقیق

تحقیقاتی که درباره محافظه کاری انجام گرفته، موید اهمیت نقش این میثاق حسابداری در زمینه های مختلفی از قبیل برطرف کردن مسائل برخواسته از نمایندگی، بی اثر ساختن مسائل ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی بین استفاده کنندگان آگاه و ناآگاه، احقاق حقوق ذینفعان عمده، تاثیر مثبت بر کاهش هزینه های استقراض و افزایش اهرم های مالی، نقش بازدارندگی در قبال وقوع رسوایی های مالی و همچنین نقش انکار ناپذیر آن در مبحث راهبری شرکتی است (بنی مهد و باغبانی - ۱۳۸۸).

محافظه کاری در حسابداری به عنوان تفاوت در تایید پذیری لازم برای شناخت سود و زیان تعریف شده است. منشا محافظه کاری عدم اطمینان نسبت به آینده است. محافظه کاری در حسابداری باعث منفعت برای سرمایه گذاران می گردد چرا که باعث کاهش مشکلات بنگاه در ارتباط با تصمیمات

سرمایه گذاری مدیریت، کنترل فرصت طلبی در ارتباط با خودشان و سایر اشخاص، افزایش کارایی قراردادها، تسهیل نظارت بر مدیران و کاهش هزینه های دعاوی حقوقی می گردد. این مزایای محافظه کاری باعث کنترل تاثیرات منفی ناشی از این واقعیت که برخی اشخاص دارای اطلاعات نامتقارن، در شرکت هستند می گردد (بنی مهد و باغبانی - ۱۳۸۸).

محافظه کاری حسابداری به این منظور پیش بینی می شود تا باعث کاهش توازن نرخ بازده شرکت به وسیله بهبود عدم تقارن اطلاعاتی بین اشخاص مختلف شرکت گردد.

ضرورت انجام آن دسته از تحقیق های تجربی که در دهه های اخیر در رابطه با موضوع نرخ بازیافت بدهی و محافظه کاری، امروزه بیش از هر زمان دیگری معلوم شده و در بازار سرمایه گذاری ایران می تواند راهگشای تصمیم گیرندگان و سرمایه گذاران باشد. بنابراین به دلیل فقدان استانداردهای حسابداری کافی در ایران و لحاظ داشتن اهمیت این موضوع در تصمیم گیری های اقتصادی، بررسی ارتباط افشای کامل اطلاعات را با برخی متغیر های مستقل ضروری می کند. شناسایی این متغیرها، مانند محافظه کاری، می تواند در تصمیم گیری استفاده کنندگان در جهت تشخیص جامعیت افشای صورتهای مالی حاوی بار اطلاعاتی باشد.

۶-۱. اهداف تحقیق

توجه به اینکه در استانداردهای حسابداری ایران از محافظه کاری با لفظ احتیاط به عنوان یکی از ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری نام برده شده است، در این تحقیق سعی خواهد شد تا با توجه به معیارهای محافظه کاری رابطه اش را با نرخ بازیافت بدهی، سود هر سهم، ارقام تعهدی، ارزش اسمی وام و نرخ بازیافت سرمایه بررسی نماییم. و تحقیق حاضر سعی در بررسی رابطه محافظه کاری از طریق روش باسو در شرکتهای پذیرفته شده (در بازار سرمایه تهران) را طی سالهای ۸۵ الی ۹۰ خواهد داشت.

۱-۷-۱- قلمرو تحقیق

۱-۷-۱-۱- قلمرو مکانی

این پژوهش کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (بازار سرمایه ایران) را مورد بررسی قرار می دهد.

۱-۷-۲- قلمرو زمانی

برای انجام این تحقیق و آزمون فرضیه های آن از اطلاعات و گزارشهای مالی شرکتها بین سال های ۱۳۸۵ الی ۱۳۸۹ استفاده شده است.

تعریف مفاهیم و واژه های کلیدی

بازار سرمایه بازاری برای دارایی هائی با سررسید بیش از یک سال (ابزار مالی بلند مدت) محسوب می گردد. از طریق انتشار اوراق بهادار توسط واحد های متقاضی سرمایه که دارای فرصت های سرمایه گذاری مناسب تر و نیازمند به تامین مالی بلند مدت می باشند، پس انداز های افراد به سرمایه گذاری تبدیل می گردد. در بازار سرمایه عرضه و تقاضای سرمایه، نرخ بازدهی سرمایه را مشخص می کند.

۱-۸- تعاریف مفهومی :

سود هر سهم : سود قابل تقسیم که به هر سهم اختصاص می یابد.

اقلام تعهدی: تعهد انتقال منافع اقتصادی توسط واحد تجاری ناشی از معاملات یا سایر رویدادهای گذشته است. (جلد ۱- نوروژ)

ارزش اسمی وام: مبلغ وامی که شرکت دریافت می نماید.

عدم تقارن زمانی سود: معیار هایی برای سنجش محافظه کاری در گزارشگری مالی می باشد و عبارت است از تفاوت بین واکنش به هنگام سود نسبت به اخبار خوب و بد. بر اساس این معیار رفتار نامتقارن سود در واکنش به اخبار خوب و بد موجب می شود تا واکنش سود نسبت به اخبار بد به هنگام تراز

واکنش سود نسبت به اخبار خوب باشد. عدم تقارن زمانی سود معیاری با دیدگاه سود و زیانی است
(کردستانی و امیر بیگی، ۱۳۸۷، ص ۶۵)

اخبار خوب: منظور از اخبار خوب، بازده مثبت سهام است.

اخبار بد: منظور از اخبار بد، بازده منفی سهام است.

بازده سهام : بازده سهام حاصل از خرید و نگهداری برابر است با تغییرات قیمت سهام و مزایای نقدی، سود سهمی و حق تقدم سهام تقسیم بر قیمت سهام در ابتدای دوره (همان منبع، ص ۶۵).

فصل دوم

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

در فصل قبلی مطالبی پیرامون پژوهش از قبیل تشریح و بیان موضوع پژوهش، اهمیت و اهداف پژوهش، ضرورت انجام پژوهش و روش پژوهش بیان شد. فصل دوم به چارچوب نظری اختصاص دارد. در این فصل از تحقیق حاضر به بررسی متغیرهای مورد مطالعه و نیز روابط درونی آنها می پردازیم.

اطلاعات نقش اساسی در عملکرد بازارها دارد، زیرا اغلب تصمیمات، از جمله تصمیمات سرمایه گذاری در بازار سرمایه، تصمیم گیری در خصوص ورود یا خروج رقبا به صنایع، نحوه تامین مالی (از طریق بدهی یا حقوق صاحبان سهام) و تصمیم گیری در خصوص سطح افشای اطلاعات انعطاف پذیر، در شرایط عدم اطمینان انجام می شود. هدف گزارشگری مالی ارائه اطلاعات مفید به استفاده کنندگان است. اطلاعاتی مفید هستند که خصوصیات کیفی از جمله قابل اتکا بودن و مربوط بودن را داشته باشند. یکی از اجزای قابلیت اتکای اطلاعات، رعایت اصل محافظه کاری است. که کمیته فنی استانداردهای حسابداری ایران از آن به عنوان اصل احتیاط یاد می کند. باسو^۱ (۱۹۹۷) بیان می نماید که، محافظه کاری تاییدپذیری متفاوت برای شناسایی درآمدها و هزینه‌ها است، که منجر به کم نمایی سود و دارایی‌ها می شود. بنابراین اتخاذ سیاست محافظه کارانه با رایج تصویر نامناسب از وضعیت مالی و قدرت سود آوری واحد تجاری، از یک طرف فشارها و تهدیدات ناشی از رقابت را کاهش می دهد و از طرف دیگر انتظارات سهامداران و سرمایه گذاران از عملکرد آتی واحد تجاری را کاهش می دهد. مدیریت با ارزیابی منافع و مخارج اتخاذ رویکرد محافظه کارانه یا جسورانه، به دنبال حد اکثر سازی ثروت ذی نفعان خود هستند. به نظر می رسد با افزایش فشارهای رقابتی سطح محافظه کاری نیز افزایش یابد. ولی در مواقع نیاز به منابع مالی سطح محافظه کاری کاهش می یابد. برای تصمیم گیری اقتصادی نیاز به اطلاعاتی است که بتوان با کمک آنها منابع موجود و در دسترس را به نحوی مطلوب تخصیص داد. یکی از مهمترین عوامل در تصمیم گیری صحیح، اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم است (احمدپور- ۱۳۸۶).

^۱ Basu

۲-۲- مبانی نظری تحقیق - بخش اول:

۲-۲-۱- مفهوم محافظه کاری

باسو (۱۹۹۷) - بیان می‌نماید که، محافظه کاری تاییدپذیری متفاوت برای شناسایی درآمدها و هزینه‌ها است، که منجر به کم‌نمایی سود و دارایی‌ها می‌شود. بنابراین اتخاذ سیاست محافظه-کارانه با ارایه تصویری نامناسب از وضعیت مالی و قدرت سودآوری واحد تجاری، از یک طرف فشارها و تهدیدات ناشی از رقابت را کاهش می‌دهد و از طرف دیگر انتظارات سهامداران و سرمایه‌گذاران از عملکرد آتی واحد تجاری را کاهش می‌دهد. مدیریت با ارزیابی منافع و مخارج اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه یا جسورانه، به دنبال حد اکثر سازی ثروت ذی‌نفعان خود هستند. به نظر می‌رسد با افزایش فشارهای رقابتی سطح محافظه کاری نیز افزایش یابد. ولی در مواقع نیاز به منابع مالی سطح محافظه کاری کاهش یابد. کیسو، ویگانت و وارفیلد^۱ (۲۰۰۱) محافظه کاری را اینگونه تعریف می‌کنند، «به طور سنتی محافظه کاری در حسابداری وسیله ای است که به هنگام تردید در انتخاب رویه ای که ممکن است موجب ارائه بیش از واقع دارایی‌ها و سود شود راه حلی را بر می‌گزیند که کمترین پیامد را داشته باشد.»

کیسو و همکاران (۲۰۰۱) - محافظه کاری را اینگونه تعریف می‌کنند، «به طور سنتی محافظه کاری در حسابداری وسیله ای است که به هنگام تردید در انتخاب رویه ای که ممکن است موجب ارائه بیش از واقع دارایی‌ها و سود شود راه حلی را بر می‌گزیند که کمترین پیامد را داشته باشد.» برای مثال بند ۹۵ از بیانیه های مفاهیم حسابداری مالی شماره ۲ (۱۹۸۰) چنین می‌گوید: «... اگر برای یک مبلغ دریافتی یا پرداختی دو برآورد با درجه احتمال یکسان وجود داشته باشد، محافظه کاری آن برآوردی را انتخاب خواهد کرد که کمترین خوش بینی در آن لحاظ شده باشد»، سود حسابداری به دلیل اینکه اطلاعاتی درباره جریان های نقدی جاری و آتی مورد انتظار شرکت ارائه می‌کند مربوط به قیمت سهام است و از این رو، بر ارزش بازار شرکت تاثیرگذار می‌باشد (واتز و زیمرمن، ۱۹۸۶، ص ۲۷).^۵

۱. Kiso, vigant and varfild, 2001

۵. Watts, R.L. and J. Zimmerman, 1986, p27

ازلحاظ واکنش بازار اوراق بهادار نسبت به سود های گزارش شده، نظریه بازارهای کارا نشان می دهند که به طور سیستماتیک، روش های مختلف «اصول عمومی پذیرفته شده در حسابداری»^۶ موجب گمراهی سرمایه گذاران در محاسبه سودهای عملیاتی گزارش شده نمی شوند (همان منبع، ص ۵).

از این رو بر اساس مباحث نظری (هندریکسون و وان بردا ۱۹۹۲ و بیانیه مفاهیم حسابداری مالی شماره ۲)، سرمایه گذاران باید درجه ای از محافظه کاری را در قالب انتظارات خود از کاربرد سود حسابداری برای برآورد جریان های نقدی آتی بکار گیرند (اسکات، ۲۰۰۰، ص ۲-۱).

۲-۲-۲- تشریح و بیان موضوع

در این پژوهش تاثیر محافظه کاری در حسابداری بر نرخ بازیافت بدهی در بازار سرمایه ایران مورد بررسی قرار می گیرد. محافظه کاری حسابداری را می توان به عنوان گرایش حسابداری به بکارگیری درجه بالاتری از تائیدپذیری برای شناسایی اخبار خوب در مقایسه با اخبار بد تعریف کرد. تحقیقات اخیر باسو (۲۰۰۵) و بیور و رایان (۲۰۰۵) محافظه کاری را به دو نوع مشروط و نامشروط تقسیم کردند. باسو (۱۹۹۷) بیان می نماید که، محافظه کاری تائیدپذیری متفاوت برای شناسایی درآمدها و هزینه ها است، که منجر به کم نمایی سود و دارایی ها می شود. او در سال ۲۰۰۵ بیان کرد که این تعریف، بیانگر محافظه کاری مشروط است. محافظه کاری مزایای متفاوتی دارد که از مهمترین آنها، انعقاد قراردادهای کارا، کاهش دعاوی حقوقی، کاهش یا به تعویق انداختن مالیات، خنثی کردن تمایل جانبداری مدیران، کاهش هزینه های سیاسی، کاهش کشمکش بین بستانکاران و سهامداران، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت های کوچک، و افزایش کیفیت اطلاعات مالی را می توان نام برد. (واتس^۷ ۲۰۰۳، زیمرمن ۱۹۸۳، کردلر و شهریاری ۱۳۸۸، احمد و همکاران^۲ ۲۰۰۲، رایان^۳ ۲۰۰۶ و سازمان حسابرسی ۱۳۸۶). اندیشمندان دیگری از جمله داروغ و استاگتون^۴ (۱۹۹۰) داروغ^۱ (۱۹۹۳)، ایوانس و

^۶ Generally Accepted Accounting Principles (GAAP).

^۲ Ahmad and et all

^۳ ryan

^۴ Darrough and Stoughton

اسریدهار^۲ (۲۰۰۲) و فلسام^۳ (۲۰۰۹) بیان می‌کنند، از عوامل مهم اتخاذ رویکردهای محافظه‌کارانه مقابله با فشارها و تهدیدات رقابتی می‌باشد. آنها اعتقاد دارند که شرکتهای فعال در صنایع، جهت جلوگیری از ورود رقبای جدید و رقابت با رقبای موجود، محافظه کاری را در پیش می‌گیرند.

در مقابل همه این منافع اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه هزینه‌های نیز دارد که مهمترین آن کاهش انتظارات از عملکرد آتی واحد تجاری خواهد بود. فلسام (۲۰۰۹) در تحقیقی در این زمینه بیان کرد که محافظه کاری نامشروط باعث کاهش خالص ارزش دارایی‌های گزارش شده می‌باشد، در صورتی که محافظه کاری مشروط منجر به کاهش انتظارات از عملکرد آتی می‌شود. زیرا محافظه کاری مشروط با زودتر شناسایی کردن اخبار بد و نامساعد نسبت به اخبار خوب و مساعد، تصویری نامناسب از وضعیت واحد تجاری ارائه می‌کند. پایین بودن انتظارات از عملکرد آتی، ارزش کمتر اوراق بهادار شرکت را به دنبال خواهد داشت. زیرا تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران بازار، تا حدودی اعمال محافظه کاری در گزارشگری مالی را در نظر می‌گیرند ولی قادر به انعکاس کامل آن نیستند.

شرکتها با علم به منافع و هزینه‌های اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه، باید رویکرد مناسب خود را تعیین کنند. اتخاذ رویکردهای محافظه‌کارانه علاوه بر کاهش فشارهای رقابتی، باعث کاهش انتظارات بازار سرمایه از عملکرد آتی شرکتها نیز می‌گردد. حال این سوال مطرح می‌شود که آیا اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه و به دنبال آن کاهش فشارهای رقابتی، منجر به حداکثر سازی ثروت ذی‌نفعان می‌شود؟ پیش‌بینی می‌شود با افزایش سطح رقابت، محافظه کاری مشروط حسابداری نیز افزایش یابد. اما به نظر می‌رسد در دوره‌های نیاز به منابع مالی (بدهی‌های بلند مدت یا حقوق صاحبان سهام) هزینه‌های ناشی از اتخاذ اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه بیشتر و حادثتر از سایر دوره ها باشد.

۳-۲-۲- اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

با توجه به مطالب بیان شده یکی از مهمترین مزایا و منافع اتخاذ رویکرد محافظه کاری مشروط، کاهش فشارها و تهدیدات رقابتی می‌باشد و در مقابل مهمترین هزینه اتخاذ این رویکرد کاهش انتظارات

¹ Darrough

² Evans and Sridhar

³ Folsom

7 wats

سهامداران و سرمایه‌گذاران از عملکرد آتی واحدهای و در نتیجه کاهش ارزش بازار اوراق بهادار واحد تجاری خواهد بود. با توجه به هدف حداکثر سازی ثروت ذی‌نفعان همواره این سوال مطرح بوده است که آیا ثروت ذی‌نفعان در راستای افزایش سطح محافظه کاری و به دنبال آن کاهش فشارها و تهدیدات رقابتی حداکثر می‌شود یا کاهش سطح محافظه کاری و به دنبال آن بهبود انتظارات بازار سرمایه از عملکرد آتی واحدهای تجاری و ارتقای قیمت اوراق بهادار واحد تجاری؟ بنابراین به نظر می‌رسد انجام پژوهش در این زمینه و پاسخ به سولات مطرح شده ضروری باشد.

۴-۲-۲- نتایج مورد انتظار و اهداف اساسی پژوهش

انتظار می‌رود با افزایش فشارها و تهدیدات ناشی از رقابت سطح محافظه کاری نیز به منظور کاهش این فشارها و تهدیدات افزایش یابد. اما در شرایط نیاز به منابع مالی به علت اینکه هزینه ناشی از اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه بیشتر و حادثتر از بقیه دوره‌ها است، لذا انتظار می‌رود واحدهای تجاری در دوره‌های تامین مالی سطح محافظه کاری را کاهش دهند. با اینکه این کار منجر به افزایش فشارها و تهدیدات ناشی از رقابت بشود.

هدف اساسی پژوهش ابتدا تعیین ارتباط بازیافت بدهی و محافظه کاری در حسابداری و سپس تعیین ارتباط بین بازیافت بدهی و محافظه کاری در حسابداری می‌باشد.

۵-۲-۲- استفاده کنندگان از نتایج پایان نامه

نتایج این تحقیق می‌تواند مدیران را در اتخاذ رویکردهای محافظه‌کارانه یا متهورانه در مقابله با فشارها و تهدیدات رقابتی در دوره‌های عادی یا دوره‌های نیاز به منابع مالی، یاری کند. همچنین نتایج پژوهش می‌تواند در ارزیابی بهتر اوراق بهادار توسط تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران مورد استفاده قرار گیرد. چرا که در صورت اثبات فرضیه‌های پژوهش، صنایعی که با تهدیدات رقابتی روبه‌رو هستند به علت اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه، تصویر نامناسب در گزارشات ارائه خواهند کرد و در حقیقت وضعیت مالی این صنایع بهتر از وضعیتی است که در گزارشات ارائه می‌شود. اما در دوره‌های تامین مالی (از طریق بدهی‌های بلند مدت یا حقوق صاحبان سهام) سطح محافظه کاری را کاهش داده و به منظور متقاعد

کردن آنها به افزایش سرمایه، تصویری مطلوب از وضعیت مالی واحد تجاری ارائه می‌دهند. همچنین تدوین کنندگان استانداردهای خاص برای صنایع خاص، بهتر است نتایج تحقیق را در تدوین استانداردها برای صنایع رقابتی در نظر بگیرند.

۶-۲-۲- عوامل موثر بر محافظه کاری

واتس (۲۰۰۳) - این عوامل را در چهار مورد خلاصه می‌کند که شامل؛ وجود قراردادهای گوناگون بین واحد تجاری و ذی‌نفعان برون سازمانی، احتمال طرح دعاوی حقوقی علیه واحد تجاری، کاهش یا به تعویق انداختن مالیات پرداختنی و ختنی کردن تمایل ذاتی مدیران جهت ارائه گزارش‌های اغراق آمیز. گوی و وریکچیلیا (۲۰۰۷) و لافوند و واتس (۲۰۰۸) - بیان کردند که محافظه‌کاری عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سایر ذی‌نفعان برون سازمانی واحد تجاری را کاهش می‌دهد. زیمرمن (۱۹۸۳) و کردلر و شهریاری (۱۳۸۸) - اظهار می‌کنند که شرکتهای بزرگ در تلاش برای کاستن از هزینه‌های سیاسی، در ارائه گزارشهای مالی، محافظه‌کارانه عمل می‌کنند. در مقابل ایتردیز (۲۰۱۱) - بیان می‌کند، به دلیل بالا بودن مشکل نمایندگی در شرکتهای کوچک و تازه تاسیس، محافظه کاری در این نوع شرکتهای بیشتر از شرکتهای بزرگ است. یافته‌های کمیته مطالعاتی اراسموس (۲۰۱۰) - گویای این است که بالا بودن اهرم و در نتیجه وجود کشمکش بین بستانکاران و سهامداران مخصوصا در حوزه سیاستهای تقسیم سود، عاملی دیگر برای اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه است. تحقیقات زیادی مانند داروغ و استاگتون (۱۹۹۰)، داروغ (۱۹۹۰)، کارونا (۲۰۰۷ و ۲۰۰۸)، دهالیوال و همکاران (۲۰۰۸) و فلسام (۲۰۰۹) - بالا بودن تهدیدات رقابتی را از عوامل مهم اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه بیان کردند. و نهایتا مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران (۱۳۸۶) - از محافظه کاری به عنوان اصل احتیاط یاد کرده و آن را از خصوصیات کیفی اطلاعات مالی می‌داند. هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر ساختارهای رقابتی بر روی محافظه کاری مشروط حسابداری است.

۷-۲-۲- تامین مالی و محافظه کاری حسابداری

محافظه کاری حسابداری باعث کاهش انتظارات بازار سرمایه از عملکرد آتی شرکت می‌شود. در نتیجه کاهش انتظارات بازار سرمایه از عملکرد آتی شرکت، به احتمال قوی ارزش بازار اوراق بهادار شرکت کمتر از ارزش ذاتی آنها خواهد بود. زیرا برجسته کردن اخبار و علائم بد و همزمان پوشش دادن اخبار و نشانه‌های خوب باعث ایجاد تنش در افکار تحلیل‌گران بازار سرمایه خواهد بود. در صورتی که قیمت‌های بازار نتواند اثرات محافظه کاری را در خود منعکس کند افزایش (کاهش) در محافظه کاری باعث کاهش (افزایش) ارزش بازار اوراق بهادار شرکت خواهد شد و ذی‌نفعان از این بابت ناخرسند خواهند شد.

بررسی دیدگاه‌های محافظه کاری بیانگر این است که محافظه کاری مزایای متفاوتی دارد. از مهمترین آنها، انعقاد قراردادهای کارا، کاهش دعاوی حقوقی، کاهش یا به تعویق انداختن مالیات، خنثی کردن تمایل جانب‌داری مدیران، کاهش هزینه‌های سیاسی، کاهش کشمکش بین بستانکاران و سهامداران، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های کوچک، کاهش فشارها و تهدیدات رقابتی و افزایش کیفیت اطلاعات مالی را می‌توان نام برد. در مقابل همه این منافع اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه هزینه‌های نیز دارد که مهمترین آن کاهش انتظارات از عملکرد آتی واحد تجاری خواهد بود. فلسام (۲۰۰۹) - در تحقیقی در این زمینه بیان کرد که محافظه کاری نامشروط باعث کاهش خالص ارزش دارایی‌های گزارش شده می‌باشد، در صورتی که محافظه کاری مشروط منجر به کاهش انتظارات از عملکرد آتی می‌شود. زیرا محافظه کاری مشروط با زودتر شناسایی کردن اخبار بد و نامساعد نسبت به اخبار خوب و مساعد، تصویری نامناسب از وضعیت واحد تجاری ارائه می‌کند. پایین بودن انتظارات از عملکرد آتی، ارزش کمتر اوراق بهادار شرکت را به دنبال خواهد داشت. زیرا تحلیل‌گران و سرمایه‌گذاران بازار، تا حدودی اعمال محافظه کاری در گزارشات را در نظر می‌گیرند ولی قادر به انعکاس کامل آن نیستند.

شرکتها با علم به منافع و هزینه‌های اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه، باید رویکرد مناسب خود را تعیین کنند. تحقیقات ذکر شده در بالا، در شرایط عادی اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه را پیشنهاد می‌کنند. چرا که منافع اتخاذ رویکرد محافظه‌کارانه بیشتر از هزینه‌های آن است. حال سوال اساسی تحقیق به این صورت

مطرح می‌شود که آیا واحدهای تجاری در مواقع نیاز به تامین مالی (از طریق بدهی یا حقوق صاحبان سهام)، سطح محافظه کاری مشروط در گزارشگری مالی را کاهش می‌دهند یا خیر؟ به عبارت دیگر آیا واحدهای تجاری در دوره‌های تامین مالی، اخبار و علائم بد و نامساعد را کمتر در گزارش‌های حسابداری شناسایی می‌کنند یا در مخابره آنها تغییراتی ایجاد نمی‌کنند؟ به دلیل اینکه در مواقع نیاز به تامین مالی، هزینه‌های ناشی از پایین بودن انتظارات از عملکرد آتی حادثتر است، لذا انتظار داریم شرکتها در این مواقع سطح محافظه کاری مشروط خود را کاهش دهند. و بدین ترتیب انتظارات بازار از عملکرد آتی خود را بهبود بخشیده و با کمترین هزینه سرمایه تامین مالی داشته باشند.

البته دیدگاه مخالف در این زمینه توسط تائوما^۱ (۲۰۱۰) بیان شده است. ایشان اظهار داشتند که اتخاذ رویه محافظه‌کارانه علاوه بر اینکه باعث کاهش انتظارات بازار سرمایه از عملکرد آتی خواهد شد، ریسک کلی شرکت را نیز با استفاده از کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و ذی‌نفعان و همچنین کاهش ریسک بزرگ‌نمایی مدیران، کاهش می‌دهد. در صورتی که کاهش ریسک بیشتر (کمتر) از کاهش بازده مورد انتظار باشد در این صورت ارزش بازار اوراق بهادار شرکت افزایش (کاهش) خواهد یافت. البته این دیدگاه خللی در مبانی نظری پژوهش ما ایجاد نمی‌کند زیرا با فرض اینکه رویه محافظه‌کارانه ریسک کلی شرکت را کاهش می‌دهد در مقاطع زمانی کوتاه (زمانهای تامین مالی) بدون افزایش محسوس ریسک می‌توان با کاهش سطح محافظه کاری انتظارات بازار سرمایه را بالا برد و از این طریق به صورت کارا اقدام به تامین مالی کرد.

۸-۲-۲- رقابت در بازار

هر شبکه ای که خرید و فروش کالاها و خدمات در آن انجام پذیرد بازار نامیده می‌شود. بازار نباید لزوماً وجود مادی داشته و فضای مشخصی را در بر گرفته باشد. به عنوان مثال بازار، معاملات سهام در سطح جهانی بازاری است که عملیات آن صرفاً از طریق شبکه مخابرات بین‌المللی انجام می‌گیرد و در مجموع جای معینی ندارد. بازار رقابتی به بازاری اطلاق می‌شود که در آن تعداد زیادی خریداران و

^۱ Tao ma

تعداد زیادی فروشندگان مطلع و آگاه، طوری عمل می‌کنند که هیچکدام نمی‌توانند بر سطح قیمت تاثیر بگذارند. قره‌باغیان (۱۳۸۷).

در بازار رقابت، شرکتها اجباراً باید شیوه‌هایی از تولید را به کار گیرند که از کمترین میزان هزینه و بالاترین میزان کارایی برخوردار باشند تا به این ترتیب بتوانند به مصرف‌کننده در تحصیل کالایی با کیفیت بهتر و قیمت پائین‌تر کمک کنند. در این حالت منابع کل اقتصاد به شیوه کارآمدتر مورد استفاده قرار گرفته و باعث می‌شود تمام اقتصاد سود ببرد.

باید این نکته را خاطر نشان شد که مفاهیمی مثل بازارهای رقابتی یا انحصاری مفاهیم نسبی هستند. در واقع اگر انواع بازارها را از نظر نوع رقابت دسته بندی کنیم، می‌توان گفت انواع بازارها یک طیفی است که یک سر آن بازار رقابت کامل و سر دیگر آن انحصار کامل قرار دارد. در اقتصادهای نوپایی مثل اقتصاد ایران نیز بازارها و صنایع فعال در بورس اوراق بهادار در حال حرکت به سمت رقابتی طیف انواع بازارها هستند. بنابراین تعیین ارتباط بین ساختارهای رقابتی محصولات و محافظه کاری موضوعی حائز اهمیت به شمار می‌رود.

در شرایط عادی رقابت در بازار شامل رقابت برای جلوگیری از ورود رقبای جدید به صنعت مورد فعالیت و رقابت بین شرکتهای فعال در یک صنعت خواهد بود. در حالت اول شرکتها باهم همکاری دارند تا از ورود رقبای جدید به صنعت جلوگیری کنند در حالی که در نوع دوم شرکت‌های حاضر در صنعت خاص باهم رقابت خواهند کرد. در هر حال شرکتها برای کاهش تهدیدات رقابتی رویه‌های محافظه‌کارانه در گزارش‌گری مالی را در پیش خواهند گرفت.

۹-۲-۲- محافظه کاری حسابداری و ساختارهای رقابتی

تقاضا برای محافظه کاری از عوامل مختلفی ناشی می‌شود که از جمله مهمترین آنها شامل انعقاد قراردادهای کارا، کاهش دعاوی حقوقی، کاهش یا به تعویق انداختن مالیات، خنثی کردن تمایل جانب‌داری مدیران، کاهش هزینه‌های سیاسی، کاهش کشمکش بین بستانکاران و سهامداران، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در شرکتهای کوچک، کاهش فشارها و تهدیدات رقابتی و افزایش کیفیت اطلاعات مالی

را می‌توان نام برد. یکی از مهمترین ابعاد توجیه کننده تقاضا برای محافظه کاری بحث رقابت در بازار است.

گزارشگری مالی باید بر اساس اصول پذیرفته شده حسابداری (GAAP) و استانداردهای حسابداری باشد اما اصول و استانداردهای پذیرفته شده انعطاف پذیر هستند و علاوه بر این افشای بعضی اطلاعات نیز به صورت داوطلبانه صورت می‌گیرد. با این حساب تهیه کنندگان اطلاعات از بین رویه‌های پذیرفته شده می‌توانند روش دلخواه خود را انتخاب کنند. بعضی رویه‌های محافظه کارانه و بعضی دیگر جسورانه و متهورانه هستند و تهیه کنندگان اطلاعات می‌توانند در پاسخ به شرایط گوناگون مانند شدت رقابت در بازار یا قصد تامین مالی و ... رویه‌های جسورانه یا محافظه کارانه را انتخاب کنند. در این پژوهش به دنبال این خواهیم بود که تغییرات رقابت در بازار چطور سطوح مختلف محافظه کاری را تحت تاثیر قرار می‌دهد. به سه دلیل زیر می‌توان ادعا کرد که افزایش رقابت تقاضا برای محافظه کاری را بیشتر می‌کند.

۱- داهالیوال، هوانق، کارونا و پریرا^۱ (۲۰۰۸) - بیان می‌کنند که رقابت بالا در بازار باعث بهبود جریان خاص اطلاعات بین شرکت و ذی‌نفعان خواهد شد. زیرا یکی از مهمترین روشهایی که توسط استفاده کنندگان برای ارزیابی عملکرد مدیران استفاده می‌شود آزمونهای تحلیلی است. آزمونهای تحلیلی یعنی مقایسه اطلاعات ارائه شده شرکت با متوسط صنعت، رقبای شرکت، بودجه‌ها و اطلاعات گذشته شرکت. بنابراین رقابت بیشتر باعث مقایسه بیشتر شرکت با رقبای خواهد بود و بدین ترتیب فرایند ارزیابی آسان می‌شود و با آسان شدن فرایند ارزیابی امکان پنهان کردن اخبار بد برای مدیران نیز کمتر خواهد شد.

۲- علاوه بر این رقابت بیشتر، شرکتها را در معرض ریسک انحلال^۲ و حذف از بازار رقابتی قرار می‌دهد. کارونا (۲۰۰۷). از این رو شرکتها به شدت تلاش خواهند کرد که قراردادهای کارا منعقد کنند و مکمل تقاضا برای انعقاد قراردادهای کارا تقاضا برای محافظه کاری حسابداری خواهد بود واتس^۳ (۲۰۰۳). احمد و همکاران (۲۰۰۲) نشان دادند که با افزایش بدهی تقاضا برای محافظه کاری نیز بیشتر

¹ Dhaliwal, Huang, Khurana & Pereira

² risk of liquidation

³ Ahmed et al. 2002, Watts 2003

می‌شود زیرا محافظه‌کاری باعث کاهش هزینه سرمایه ناشی از بدهی است. از این رو شرکت‌های که بیشتر رقابتی هستند در اتخاذ رویه‌های حسابداری محافظه‌کارانه‌تر خواهند بود.

۳- در صورتی که تصمیمات مدیریت با علائق سهامداران همسو نباشد در شرایط رقابتی شدید این موضوع باعث حذف شرکت از گردونه رقابت خواهد شد **بال و شیواکومار (۲۰۰۵)**. در این صورت اتخاذ رویه‌های محافظه‌کارانه مانع از سرمایه‌گذاری مدیریت در پروژه‌های با خالص ارزش فعلی منفی خواهد بود، زیرا شناسایی سریع‌تر زیانها سهامداران را به موقع از زیان ده بودن یا نبودن سرمایه‌گذاری‌ها آگاه می‌کند. علاوه بر این محافظه‌کاری شامل تاییدپذیری بیشتر برای اخبار خوب است که این محدودیت نیز توانایی مدیران در غلو‌گویی و بیشتر از واقع نشان دادن دارایی‌ها و سودها را کاهش می‌دهد و از این طریق باعث کاهش مشکلات بعدی در بازارهای رقابتی خواهد شد.

شرکتها جهت رهایی از فشارهای رقابتی بین شرکای موجود در یک صنعت (رقبای بالفعل) و یا تهدیدات ناشی از ورود رقبای جدید به بازار (رقبای بالقوه) محافظه‌کاری در گزارشات را در پیش می‌گیرند و بدین منظور اخبار و نشانه‌های خوب یا مساعد را پوشش داده و اخبار و علائم بد و نامساعد را برجسته می‌کنند و با این کار انتظارات بازار را از عملکرد آتی کاهش می‌دهند که خود باعث کاهش قیمت اوراق بهادار شرکت است.

بیشتر مدل‌های ارائه و افشای اطلاعات تهیه‌کنندگان را به ارائه منصفانه اطلاعات تشویق و ترغیب می‌کنند (**فلسام و ایکسی^۱ ۱۹۹۲**). ولی شرایط متفاوت و صنایع گوناگون از نظر شدت رقابت در اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های جسورانه یا محافظه‌کارانه اثر گذار هستند با این حال مدل‌های افشای اطلاعات بیانگر اتخاذ تصمیمات محافظه‌کارانه در شرایط عادی (عدم نیاز به تامین مالی از طریق بدهی یا حقوق صاحبان سهام) رقابت هستند (**داروغ و استاغتون ۱۹۹۰؛ کلینچ و ویکچیلیا ۱۹۹۷**).

¹ Feltham and Xie 1992

۳-۲- محافظه کاری حسابداری و انواع رقابت

داروغ و استاغتون (۱۹۹۰)، داروغ (۱۹۹۳) و کلینچ و وریکچلیا (۱۹۹۷) بیان می کنند که رقابت از دو قسمت تشکیل شده است. بخش اول شامل همکاری با رقبای موجود، در جلوگیری از ورود رقبای بالقوه می باشد. اما بخش دیگر رقابت شامل رقابت بازیگران یک صنعت با در شرکای حاضر در آن صنعت خواهد بود.

۱-۳-۲- محافظه کاری حسابداری و رقابت برای جلوگیری از ورود رقبای جدید (بالقوه)

رقابت به صورت عادی به دو شکل بیان شده است که شامل رقابت برای ورود رقبای جدید به بازار و رقابت بین شرکتهای فعال در بازار. در حالت اول منافع شرکتهای فعال در یک صنعت برای جلوگیری از ورود رقیب جدید به بازار در یک راستا قرار دارد.

داروغ و استاغتون (۱۹۹۰)، فلسام و اکسی (۱۹۹۲) و ایوانس و اسریدهار (۲۰۰۲) مدلی را توسعه دادند و بیانگر این بود که شرکتهای در مواجهه با فشارهای اقتصادی در جهت منصرف کردن رقبای برای ورود به صنعت تلاش می کنند. آنها بیان کردند که اطلاعات افشا شده در گزارش های مالی در اختیار همه گروه های استفاده کننده از جمله رقبای قرار می گیرد و این اطلاعات توسط بازار ارزیابی شده و قیمت های اوراق بهادار شرکت، انتظارات از عملکرد آتی شرکت، قیمت های فروش محصولات شرکت و حجم فروش شرکت را تحت تاثیر قرار می دهد.

با فرض ثابت بودن سایر شرایط در صورتی که شرکتهای اخبار خوب را برجسته کرده و در جهت خنثی کردن اخبار بد و نامساعد تلاش کنند (اتحاد سیاسی متهورانه)، انتظارات از عملکرد آتی شرکت بیشتر شده و بنابراین قیمت بازار اوراق بهادار شرکت افزایش خواهد یافت و ذی نفعان از این بابت خرسند خواهند شد. اما، این با تهدیدات ناشی از ورود رقبای جدید به صنعت همراه است و برعکس در صورتی که در جهت خنثی کردن اخبار خوب تلاش کرده و اخبار بد را برجسته کنند، ارزش بازار اوراق بهادار شرکت کاهش یافته و تهدیدات ناشی از ورود رقبای جدید نیز کمتر خواهد شد. در صورت ورود رقبای جدید صنعت باید بخشی از فروش خود را به رقیب جدید اختصاص دهد. بنابراین، شرکتهای باید در بین این مزایا و تهدیدات تعادل لازم را برقرار کنند و این موضوع در جواب پاسخ به این سوال

خواهد بود که ثروت ذی‌نفعان در راستای اتخاذ سیاست‌های متهورانه (افزایش ارزش بازار اوراق بهادار شرکت و افزایش تهدیدات ناشی از ورود رقبای جدید به صنعت) حداکثر می‌شود یا در جهت اتخاذ رویه‌های محافظه‌کارانه؟ (کاهش ارزش بازار اوراق بهادار شرکت و کاهش تهدیدات ناشی از ورود رقبای جدید به صنعت).

داروغ و استاگتون (۱۹۹۰) - در پاسخ به این سوال مدل ارایه اطلاعات ناقص را پیشنهاد کردند و بیان کردند که اطلاعات مساعد هرگز افشا نشود ولی اطلاعات نامساعد بعضی وقتها ارائه شود و این رویه با تعریف سنتی محافظه کاری مشروط (الزام به ارائه اطلاعات مساعد حسابداری با قابلیت بالای تایید پذیری نسبت به اطلاعات نامساعد) مشابه می‌باشد. البته استانداردهای حسابداری ارائه بخشی از اطلاعات مساعد و نامساعد را الزامی کردند ولی علاوه براینکه استانداردهای حسابداری شرط ارائه اطلاعات مساعد را تایید پذیری بیشتر آنها نسبت اطلاعات نامساعد دانسته‌اند، این استانداردها انعطاف-پذیر نیز هستند و تهیه کنندگان اطلاعات می‌توانند به صورت دلخواه رویه‌های متهورانه و یا محافظه‌کارانه را اتخاذ کنند که سیاست متهورانه باعث جذب رقبای بالقوه و سیاست محافظه‌کارانه باعث دفع رقبای بالقوه خواهد بود.

۲-۳-۲. محافظه کاری حسابداری و رقابت با شرکای (رقبای) حاضر در صنعت (بالفعل)

داروغ (۱۹۹۳) - در پژوهشی اثر رقابت در بازار بر روی رفتار تهیه کنندگان اطلاعات در خصوص گزارش بهای تمام شده تولیدات را مورد بررسی قرار داد. او نشان داد که شرکتها در شرایط رقابتی و در صورتی که قابلیت جانشینی تولیدات بیشتر باشد، علائم و نشانه‌ها و اخبار بد در خصوص بهای تمام شده را بیشتر و برجسته‌تر گزارش می‌کنند. در رقابت شدید قیمت‌ها و حجم تولید و فروش توسط بازار تعیین می‌شود در صورتی که شرکتها بهای تمام شده را بیشتر گزارش کنند این کار از یک طرف شرکت‌های فعال در یک صنعت را به افزایش قیمت‌ها ترغیب می‌کند و از طرف دیگر مصرف کننده را به افزایش قیمت‌ها متقاعد می‌کند که نهایتاً منجر به افزایش قیمت‌ها و خرسندی سهامداران شرکت خواهد شد.

علاوه بر اینکه همه شرکتهای فعال در یک بازار در جهت بیشتر از واقع نشان دادن بهای تمام شده تولیدات تلاش می‌کنند، تک تک شرکتهای هم در جهت کاهش قیمت فروش و از این طریق افزایش حجم فروش تلاش می‌کنند و با این کار منافع ذی‌نفعان خود را حداکثر می‌کنند.

بدین ترتیب تلاشها در جهت بیشتر نشان دادن بهای تمام شده و کاهش قیمت فروش خواهد بود و این نیز به نوبه خود نسبت فروش به بهای تمام شده و یا سود ناویژه را کاهش خواهد داد. بنابراین انتظار داریم در بازارهای رقابتی و یا بازارهایی با قابلیت جانشینی بیشتر تولیدات، نسبت فروش به بهای تمام شده (سود ناویژه) کمتر از سایر بازارها باشد.

کلینچ و ویکچلیا (۱۹۹۷) - در تحقیقی ارتباط بین رقابت در بازار و ارائه اطلاعات در رابطه با حجم تقاضای بازار را مورد بررسی قرار دادند. آنها دریافتند که شرکتهای در جهت خنثی کردن اخبار و علائم مساعد و برجسته کردن اخبار و علائم نامساعد تقاضای بازار، تلاش می‌کنند و گستره این تلاشها با شدت رقابت ارتباط مستقیم دارد. زیرا این کار باعث کاهش حجم تولید رقبا شده و از این طریق قیمتها افزایش پیدا خواهد کرد (ارتباط معکوس عرضه و تقاضا). علاوه بر اینکه برجسته کردن اخبار بد در خصوص تقاضا باعث افزایش قیمت فروش می‌شود، مانعی برای ورود رقبای جدید به بازار نیز به شمار می‌رود، زیرا در حال حاضر و در علم بازار یابی تولید محصول کار سختی محسوب نمی‌شود و توزیع و فروش محصول مهمتر از تولید تولید آن است. در صورتی که رقبای بالقوه حجم تقاضا را بهتر احساس کنند، در راستای ورود به بازار تلاش خواهند کرد و با این حساب انتظار داریم افزایش حجم تقاضا باعث افزایش تهدیدات ناشی از ورود رقبای جدید به بازار نیز همراه باشد.

۴-۲- موضوعات مرتبط با تحقیق:

۴-۲-۱. نقش هزینه سرمایه در تصمیمات سرمایه گذاری

به کار گیری هزینه سرمایه در تصمیم های سرمایه گذاری، استفاده از آن به عنوان مبنایی برای ایجاد ساختار بهینه سرمایه یا حرکت به سمت آن، استفاده از آن در اجاره های سرمایه ای و در اندازه گیری عملکرد و اصولاً استفاده از آن در تنزیل جریانهای نقدی آتی برای تعیین ارزش، همه از مواردی هستند که می توان در توصیف اهمیت هزینه سرمایه بیان نمود .

نظریه محدودیت منابع مالی در تصمیم های سرمایه گذاری در شرکت از اهمیت ویژه ای برخوردار است . بودجه بندی سرمایه ای زمانی اتفاق می افتد که در یک دوره ی زمانی معینی سقف بودجه ای و یا محدودیت وجوه نقد برای سرمایه گذاری وجود داشته باشد .

پیوند بین نرخ بازده داخلی و هزینه سرمایه می تواند در بودجه بندی سرمایه ای، مورد استفاده قرار گیرد. هزینه سرمایه کمینه نرخ بازده مورد قبول برای طرح های سرمایه ای را به دست می دهد که بر اساس آن می توان طرح های سرمایه گذاری را ارزیابی کرد . بررسی تاریخی ادبیات مالی نشان می دهد که هم در تئوری کلاسیک و هم در تئوری شتاب سرمایه گذاری، فرض بر این است که مؤسسات در استفاده از وجوه موجود با هزینه ثابت محدودیتی ندارند .

در تئوری کلاسیک، میزان سرمایه گذاری به نرخ بازده سرمایه گذاری یا درآمد آن بستگی دارد، یعنی سرمایه گذاری با تغییر درآمد تغییر می کند، لیکن در تئوری شتاب میزان سرمایه گذاری تابعی از میزان تولید است، در این تئوری فرض می شود در صورت افزایش تولید، واحد اقتصادی تمایل خواهد داشت میزان سرمایه گذاری هایش را متناسب با آن افزایش دهد به سخن دیگر در هر تئوری هزینه های تأمین مالی به هنگام افزایش میزان سرمایه گذاری در نظر گرفته نمی شود (عثمانی، ۱۳۸۱، ص ۸۹)

با شناخت تدریجی اهمیت تأمین مالی، کانون توجه ادبیات مالی تغییر یافته و در سالهای اخیر تأکید بر بحث های تصمیم گیری سرمایه ای ادامه یافته است . در ضمن رویه مناسب بودجه بندی سرمایه ای که نیاز مند محاسبه هزینه سرمایه است رونق یافته و به همین علت روش های محاسبه هزینه سرمایه اهمیت ویژه ای پیدا کرده است .

۲-۴-۲. نقش هزینه سرمایه در تصمیم های مالی

تعیین و ایجاد ساختار بهینه سرمایه و یا حرکت به سمت آن می تواند بر ارزش شرکت و ثروت سهامداران تأثیر بگذارد . بدون اطلاع از هزینه سرمایه، شرکت نمی تواند تصمیم بگیرد که از چه ابزاری برای گرد آوری وجوه لازم برای سرمایه گذاری بلند مدت خود استفاده کند و به دلیل محدودیت منابع، واحدهای اقتصادی باید سعی کنند ترکیبی از منابع مالی را گزینه کنند که کمترین هزینه سرمایه را داشته باشد .

به منظور بیشینه کردن ارزش واحد اقتصادی لازم است سرمایه گذاریهای انجام و تداوم یابد که نرخ بازده آنها بیش از هزینه تأمین مالی باشد. تصمیم گیریهای سرمایه گذاری و تأمین مالی را به سختی می توان از یکدیگر جدا کرد لیکن بدون توجه به این تفکیک می توان ادعا کرد که ارزش بنگاه از دو راه افزایش می یابد یکی افزایش نرخ بازده سرمایه گذاری و دیگری کاهش نرخ هزینه سرمایه.

۳-۴-۲. کاربرد مفهوم هزینه سرمایه

اگر نرخ بازدهی سرمایه گذاری یک شرکت از هزینه سرمایه اش بیشتر باشد و اگر بدون بالاتر رفتن درجه ریسک، میزان بازده افزایش یابد، ثروت سهامداران افزایش خواهد یافت. دلیلی که در این باره گفته می شود این است که اگر نرخ بازده شرکت از هزینه سرمایه آن بیشتر شود دارندگان قرضه، سهام ممتاز و اعطا کنندگان وام به شرکت به نرخ بازده ثابت مورد انتظار خود خواهند رسید و باقی مانده نرخ بازده در اختیار صاحبان سهام عادی قرار خواهد گرفت که از نرخ بازده مورد توقع آنان بیشتر خواهد بود. سود مازاد را می توان صرف پرداخت سود سهام بیشتر به سهامداران نمود و یا اینکه آن را مجدداً سرمایه گذاری نمود و به این ترتیب نرخ بازده دوره های بعد را افزایش داد. در نتیجه مطلوبیت سهام عادی نزد سهامداران بیشتر می شود و افزایش تقاضا منجر به افزایش قیمت سهام عادی در بازار می گردد و از این راه ثروت سهامداران افزایش می یابد و هدف شرکت تأمین می گردد. چنانچه بین هزینه سرمایه و موضوع بیشینه کردن ثروت سهامداران پیوند برقرار گردد می توان هزینه سرمایه را اینگونه بیان کرد: هزینه سرمایه، کمینه نرخ بازدهی است که شرکت باید به دست آورد تا اینکه در ارزش شرکت تغییری حاصل نشده و ارزش شرکت کماکان حفظ شود (عثمانی ۱۳۸۱، ص ۸۷).

۴-۴-۲. عوامل مؤثر بر هزینه سرمایه

در یک محیط اقتصادی و تجاری عوامل گوناگونی وجود دارند که بر هزینه سرمایه شرکت تاثیر گذاشته و موجب کاهش یا افزایش آن می گردند.

هزینه سرمایه از دو بخش کلی شامل نرخ بهره بدون ریسک^۱ و صرف ریسک^۲ تشکیل می گردد که متأثر از عوامل گفته شده می باشد. به سخن دیگر از یک سو شرایط عمومی اقتصادی عامل تعیین کننده

^۱. Risk free rate

^۲. Risk premium

نرخ بدون ریسک بوده و از سوی دیگر عواملی چون شرایط بازار، تصمیم های عملیاتی و تأمین مالی در میزان صرف ریسک مؤثر باشند .

۱-۴-۲. شرایط عمومی اقتصادی

شرایط عمومی اقتصادی میزان عرضه و تقاضای سرمایه و همچنین سطح مورد انتظار تورم را تعیین می کنند و همان گونه که در اقتصاد، تقاضا برای پول متناسب با عرضه تغییر می کند، سرمایه گذاران نیز نرخ بازده مورد انتظار خود را تغییر می دهند و چنانچه افزایش در تقاضا متناسب با افزایش در عرضه پول نباشد، سرمایه گذاران نرخ بازده مورد انتظار خود را افزایش می دهند . به همین ترتیب اگر تورم موجب کاهش قدرت خرید پول گردد سرمایه گذاران نیز انتظار نرخ بازده بیشتری را برای جبران این زیان خواهند داشت .

۲-۴-۲. شرایط بازار

همان گونه که ریسک سرمایه گذاری افزایش می یابد سرمایه گذاران نیز نرخ بازده مورد انتظار خود را افزایش می دهند . این افزایش را صرف ریسک می نامند . افزایش در نرخ بازده مورد انتظار به معنی افزایش هزینه سرمایه می باشد . هر چه قابلیت فروش اوراق بهادار افزایش یابد نرخ بازده مورد انتظار سرمایه گذاران کاهش می یابد و در نتیجه منجر به کاهش هزینه سرمایه شرکت می گردد.

۳-۴-۲. تصمیم های عملیاتی و تأمین مالی

تصمیم های گرفته شده در یک شرکت بر روی ریسک شرکت مؤثر است . اگر مدیریت شرکت سرمایه گذاری را با ریسک بالا بپذیرد و یا اینکه میزان زیادی از بدهی و سهام ممتاز استفاده نماید ریسک شرکت افزایش می یابد و در نتیجه سرمایه گذاران نرخ بازده بالاتری را انتظار خواهند داشت و این امر سبب افزایش هزینه سرمایه می شود .

۴-۴-۲. سطح تأمین مالی

هر چه سطح تأمین مالی افزایش یابد عواملی همچون هزینه های صدور و فروش اوراق بهادار، افزایش نسبت اهرمی و عرضه زیاد اوراق بهادار موجب افزایش هزینه سرمایه میشوند (یانگ و اوبایرن، ۲۰۰۱، ص ۹۳).

۴-۴-۵. اطلاعات حسابداری و هزینه سرمایه

رابطه بین اطلاعات حسابداری و هزینه سرمایه شرکتها یکی از موضوعات اساسی است که همواره استاندارد گذاران حسابداری به آن توجه دارند. برای مثال، آرتور لویت^۱ (۱۹۹۸)، می گوید استاندارد های حسابداری با کیفیت بالا، باعث کاهش هزینه سرمایه می شود. همینطور، نیل فوستر^۲ (۲۰۰۳)، یکی از اعضای هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی^۳ ادعا می کند، اطلاعات بیش از اندازه همواره باعث بوجود آمدن عدم اطمینان می گردد، این در حالیست که مردم همواره به دنبال کسب اطمینان بیشتر هستند. در زمینه اطلاعات مالی افشای مناسب اطلاعات باعث پایین آمدن هزینه سرمایه می گردد. علیرغم اینکه این ادعا بسیار تحمل بر انگیز است اما تحقیقات تئوریک کمی در این راستا صورت گرفته است. بنابر این تحقیقات حسابداری انجام شده در این زمینه به دنبال پاسخ گویی به این سئوالات هستند که آیا و چگونه اطلاعات حسابداری بر هزینه سرمایه موثر است؟

در تحقیق جامعی که در سال ۲۰۰۶ توسط لامبرت و همکاران انجام گردید، هر دوی سئوالات فوق مورد آزمون قرار گرفت. در این تحقیق، هزینه سرمایه به بعنوان بازده مورد انتظار از سهام شرکت تعریف شده است. این تعریف همسو با تعاریف مدل قیمت گذاری داراییها در حسابداری (فاما، میلر ۱۹۷۲) و مدل های جریان وجوه تنزیل شده یا سود های غیر متعارف (برای مثال بوتوسان ۱۹۹۷ و گیب هارد و همکاران، ۲۰۰۱)^۴ می باشد. در این تحقیق، نشان داده می شود که نسبت جریان وجوه نقد مورد انتظار

^۱ -Arthur Levitt

^۲ -Neel Foster

^۴.Botosan, 1997, Gebhardt et al.,2001

آتی به جمع تمامی وجوه نقد بازار یکی از کلیدی ترین عوامل تعیین کننده هزینه سرمایه می باشد . در این تحقیق این گونه استدلال می شود که اطلاعات حسابداری از دو جهت بر هزینه سرمایه شرکت تأثیر می گذارد : ۱) تأثیرات مستقیم که اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا به خودی خود بر جریان وجوه نقد تأثیری نمی گذارد، اما در برآورد توزیع وجوه نقد آتی بازار مؤثر است ۲) تأثیر غیر مستقیم اینکه اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا بر تصمیمات واقعی شرکت مؤثر است که ، بر ارزش مورد انتظار و جریان وجه نقد شرکت مؤثر است .

به علاوه، افزایش کیفیت افشای شرکت در باره جریان وجوه نقد آتی آن تأثیر مستقیم بر تمایز با جریان وجوه سایر شرکتها دارد .

در تحقیقی که بوسیله برون و بری^۱ (۱۹۸۵) و همچنین کلوس و همکاران^۲ (۱۹۹۵) انجام گردید دو محیط اطلاعاتی مورد مقایسه قرار گرفت، در یک محیط میزان یکسانی از اطلاعات برای تمامی شرکتهای موجود در اقتصاد موجود است در حالیکه در محیط اطلاعاتی دوم گزینه های بیشتری برای گروهی از شرکتها نسبت به بقیه موجود است. آنها متوجه شدند که جریان وجوه نقد آتی شرکتها با اطلاعات بیشتر در محیط دوم به مراتب بالاتر از سایر شرکتها است.

۶-۴-۲ . کیفیت اطلاعات حسابداری، محافظه کاری و هزینه سرمایه

همانطور که بوسیله لامبرت و همکاران (۲۰۰۶) - اشاره شد یافتن ارتباط بین کیفیت اطلاعات حسابداری و نرخ تعادلی بازده اوراق بهادار یکی از مسائل بسیار مورد توجه در رشته حسابداری در سالهای اخیر می باشد. گرچه این بحث برای سالهاست که وجود دارد، رئیس کمیته بورس و اوراق بهادار امریکا (۱۹۹۸) با گفتن این مطلب که اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا باعث افزایش اعتماد سرمایه گذاران و به موجب آن باعث بالا رفتن نقدینگی و کاهش هزینه سرمایه می شود، بیشتر مورد توجه قرار گرفته است . گرچه تحقیقات مشابه در خصوص نقش اقتصادی اطلاعات همانند تحقیق آکرلوف (۱۹۷۰) - اشاره به این دارد که وجود عدم تقارن اطلاعاتی منجر به عدم تخصیص بهینه منابع و مشکلات انتخاب نادرست می شود که باعث رشد نرخ تعادلی بازار می گردد، اما مبانی نظری مالی

کلاسیک بیان می کند که کیفیت اطلاعات حسابداری به میزان کم یا هیچ گونه تاثیری بر شکل گیری قیمت در بازار ندارد. به هر حال تحقیقات اخیر انجام شده در این زمینه نشان می دهد که مشارکت در سرمایه گذاری با کیفیت اطلاعات حسابداری در رابطه است. تحقیق تحلیلی انجام شده بوسیله لامبرت مؤید آنست که کیفیت اطلاعات حسابداری خاص شرکت بر هزینه سرمایه علیرغم وجود تنوع مؤثر است. به همین ترتیب السی و اهارو^۵ (۲۰۰۴) - نشان دادند که در یک حالت تعادلی، مقدار و کیفیت اطلاعات بر قیمت داراییها تاثیر می گذارد و سرمایه گذاران بازده بالاتر را برای نگهداری سهام خود در شرایط وجود عدم تقارن اطلاعاتی مطالبه می کنند. در زمان وجود عدم تقارن اطلاعاتی سرمایه گذاران غیر مطلع با نگهداری سهام، خود را در معرض ریسک بالاتری قرار می دهند.

چرا که آنها توانایی کمتری برای هماهنگ سازی سبد سرمایه گذاریشان با اطلاعات جدید ثبت شده دارند، بنابراین متقاضی نرخهای بالاتر بازده هستند. لذا انتظار می رود تا جناح های مختلف شرکت برای بهبود عدم تقارن اطلاعاتی به دنبال تقاضا برای ذخائر مناسب برای خود باشند و نرخ بازده لازم را کاهش دهند. السی و اهارو - استدلال می کنند که یکی از راه هایی که شرکت بر تعادل نرخ بازده خود اثر می گذارد از طریق تعدیل رویه های حسابداری شرکت است.

مطالعات قبلی تحلیلی انجام شده در رابطه با ارتباط بین کیفیت اطلاعات حسابداری و افشا و هزینه سرمایه مؤید این پیش بینی ها است و نشان می دهد که کیفیت اطلاعات حسابداری بر روی هزینه سرمایه مؤثر است. تحقیقات انجام شده در این زمینه دلالت بر این دارد که شرکتهایی که از کیفیت بالای اطلاعات سود می برند، هزینه سرمایه کمتری دارند. از جمله این تحقیقات (بوتوسان، ۱۹۹۷)^۱، (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۴)^۲، (ابودی و همکاران، ۲۰۰۵)^۳، (کارولت و شولین، ۲۰۰۷)^۴ که تایید کننده نتایج تحلیلی السی و اهارو و همچنین لامبرت و همکاران می باشد.

⁵. Easley, D. and M. O'Hara. 2004

¹. Botosan, 1997

². Francis, J., R. LaFond, P. Olsson, and K. Schipper. 2004

³. abodi et all, 2005

⁴. karvolt & sholin, 2007

طبق بیانیه مفهومی حسابداری **FASB** (۱۹۷۸)، هدف اولیه گزارشگری مالی فراهم نمودن اطلاعاتی در رابطه با سود و اجزای آن است. محافظه کاری شرطی اطلاعات ارزشمندی در باره برآورد زمان، میزان و مخاطرات دریافت وجه نقد در آینده فراهم می آورد، بنابراین محافظه کاری باعث افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری می شود. احمد و دوئلمن^۵ (۲۰۰۷) و بیک، پوپ و یانگ (۲۰۰۴) این دیدگاه که محافظه کاری یکی از ویژگیهای کیفی سود است را تایید کردند، آنها نشان دادند که از سوی بدنه حاکمیت شرکت تقاضای گسترده ای برای محافظه کاری وجود دارد.

در ابتدا محافظه کاری باعث تخصیص بهینه منابع به دو صورت می شود:

۱) گزارشهای مالی محافظه کارانه باعث می شود تا سرمایه گذاران بین پروژه های سرمایه گذاری خوب و بد بر اساس سبد ریسک خود تمایز قائل شوند، که این امر باعث تخصیص بهینه منابع، و افزایش کارایی بازار سرمایه می گردد.

۲) محافظه کاری باعث کاهش گرایش مدیران برای سرمایه گذاری در پروژه هایی که خود تمایل دارند، می گردد. لذا به همین ترتیب عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه گذاران کاهش و این امر باعث پایین آمدن هزینه سهامداران برای نظارت بر مدیران می گردد.

عدم تقارن اطلاعاتی، باعث بر هم زدن رابطه بین صاحبان سهام همانطور که باعث بر هم زدن رابطه بین طرفین قرارداد، می شود. با افزایش عدم تقارن اطلاعاتی سود اکثر شرکتها قابل اتکا نیست. به دلیل همین کارکرد عدم تقارن اطلاعاتی است که رویه های حسابداری و حسابرسی به دنبال اعداد محافظه کارانه هستند.

عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران داخل و خارج شرکت باعث کاهش قیمت سهام شرکت از طریق افزایش نرخ بازده مورد تقاضا و کاهش وجوه نقد مورد انتظار شرکت می شود. همانطور که بوسیله لافوند و واتس^۱ (۲۰۰۷) - بیان شد، محافظه کاری باعث کاهش توانایی مدیران برای دستکاری

^۵. Ahmed, A.S., and Duellman, S., 2005

^۱. LaFond, R. and Watts, R., 2006

گزارشهای مالی و سهولت انتقال اطلاعات از سایر منابع می گردد. لافوند و واتس استدلال می نمایند که شرکتها با به کار بردن محافظه کاری در مقابل عدم تقارن اطلاعاتی عکس العمل نشان می دهند .

همانطور که بوسیله **بال و شیواکومار^۲ (۲۰۰۵)** - بیان شد، حسابداری محافظه کارانه باعث بهبود مشکلات آتی می شود، زمانیکه مدیران از این مطلب آگاهی پیدا می کنند که آنها نمی توانند شناسایی زیانها را برای سالهای آینده به تعویق بیندازند و بنابراین محافظه کاری باعث محدود شدن سرمایه گذاری هایشان در پروژهای با خالص ارزش فعلی^۳ منفی می گردد .

گای و ویریک شای^۴ (۲۰۰۶) همچنین بیان می کنند که میثاق محافظه کاری باعث می گردد هزینه مدیران برای انحراف از گزارش صحیح عملکرد شرکت افزایش می یابد، و مدیرانی که به دنبال دستکاری در سود و زیان شرکت هستند متحمل هزینه های زیادی خواهند شد . این امر باعث می گردد تا مدیران به سرعت از زیانها جلوگیری نموده و پروژه هایی را که عملکرد مناسبی ندارند متوقف نمایند . بنابراین محافظه کاری منجر به کارایی بیشتر در سرمایه گذاریها می گردد، متعاقباً به دنبال آن نیز ارزش شرکت افزایش یافته که بین تمامی سهامداران شرکت تقسیم می گردد .

در تحقیق اخیری که بوسیله **وردی^۵ (۲۰۰۶)** - انجام گرفته نشان داده شده است که کیفیت اطلاعات حسابداری باعث بهبود کارایی سرمایه گذاری می گردد، همچنین در تحقیق **بوشمن، پیتروسکی و اسمیت^۶ (۲۰۰۶)**، که با استفاده از نمونه های زیادی در سطح بین المللی انجام گردید، این مطلب تایید گردید که رابطه مثبتی بین کارایی سرمایه گذاری و محافظه کاری شرطی وجود دارد .

ثانیاً، محافظه کاری حسابداری باعث کاهش ریسک عدم تقارن اطلاعاتی از طریق پایین آوردن ارزش دفتری داراییها و جریان وجوه نقد آتی برآوردی (بر پایه سود محافظه کارانه) فراهم می نماید . کم شدن تقریبی جریانهای نقدی آتی مستقیماً باعث کاهش ریسک سرمایه گذاران می گردد. در تحقیق لافوند و

². Shivakumar & ball,2005

³. NPV

⁴. gay & sha,2006

⁵. Verdi, R.S. 2006

⁶. smith, 2006

واتس^۷ (۲۰۰۷) - این مطلب به اثبات رسید که گزارشهای شرکتهای با عدم تقارن اطلاعاتی بالا دارای اعداد به مراتب محافظه کارانه تر است. لافوند و واتس - استدلال می نمایند که عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران آگاه و ناآگاه باعث ایجاد تقاضا برای حسابداری محافظه کارانه می گردد، این تقاضا علاوه بر درخواست محافظه کاری است که در نتیجه تبیین قراردادی، تبیین دعاوی حقوقی، تبیین مالیات، تبیین قوانین و مقررات حسابداری به وجود می آید (لارا و همکاران، ۲۰۰۷).^۸

به علاوه پایین بودن حدود داراییها (ارزش دفتری) که باعث کاهش هزینه سرمایه سهام می گردد از طریق گزینه رهاسازی سهام بوسیله سرمایه گذاران بوجود می آید. (واتس، ۲۰۰۳) - اگر ارزش عملیاتی شرکت پایین تر از ارزش دفتری داراییها گردد، ممکن است سهامداران تصمیم به انتخاب گزینه فروش سهام و تسویه با شرکت نمایند. این پایین بودن حدود برای خالص داراییها باعث کاهش هزینه بدهی ها از طریق سهولت در برآورد ارزش تصفیه شرکت می گردد چرا که کمترین ارزش ایجاد شده است. با کاهش هزینه بدهی انتظار افزایش در ثروت سهامداران به وجود می آید (ترومن و تیت من، ۱۹۸۸).^۹

نهایتاً، از آنجایی که محافظه کاری باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می گردد، همچنین باعث کاهش منافع مورد انتظار و فرصت طلبی برای سرمایه گذاران آگاه از داخل شرکت می شود. در نتیجه باعث کاهش ریسک اطلاعاتی برای سرمایه گذاران غیر مطلع می گردد - (لافوند و واتس، ۲۰۰۷).^{۱۰}

بدین ترتیب، این مسائل باعث افزایش سرمایه گذاری در شرکت، افزایش قدرت نقدینگی و کاهش بهای تمام شده معاملات می گردد.

بنابراین، انتظار داریم محافظه کاری شرطی مورد توجه سرمایه گذاران به عنوان یکی از ویژگیهای سود باشد که باعث افزایش کیفیت اطلاعات حسابداری می گردد و لذا پیش بینی می کنیم که یک رابطه منفی بین محافظه کاری و هزینه سرمایه وجود داشته باشد.

^۷ . LaFond, R. and Watts, R., 2006

^۸ .Jara et all,2006

^۹ .Troman & titman,1988

^{۱۰} . LaFond, R. and Watts, R., 2006

۷-۴-۲. هزینه سرمایه و محافظه کاری بر مبنای معیار عدم تقارن زمانی سود

معیار عدم تقارن زمانی سود که در سال ۱۹۹۷ توسط باسو ارائه گردید، محافظه کاری را به عنوان تمایل حسابداران جهت نیاز به درجه بالاتری از تایید پذیری برای شناسایی اخبار خوب در سود نسبت به اخبار بد تعریف کرد، باسو در واقع از دیدگاه سود و زیان به تعریف محافظه کاری پرداخت و از رفتار نامتقارن سود، نسبت به اخبار خوب و بد به عنوان معیار اندازه گیری محافظه کاری یاد نمود. او با استفاده از این تعریف به دنبال معیاری برای سنجش محافظه کاری بود و به منظور عملیاتی کردن و فرموله نمودن معیار مربوطه، بازده های مثبت و منفی سهام را جانشینی برای اخبار خوب و بد تعریف خود در نظر گرفت. بدین ترتیب این تعریف از محافظه کاری رابطه سود - بازده را در نظر می گرفت. از طرف دیگر از آنجا که انتظار می رود اطلاعات با کیفیت بالاتر اثر مطلوبی بر انتظارات سرمایه گذاران از بازده مورد انتظار (هزینه سرمایه) داشته باشد. هزینه سرمایه یکی از متغیرهای موثر در مدل های تصمیم گیری است و به عنوان بازده مورد انتظار سهامداران تعریف می شود. به عبارت دیگر هزینه سرمایه به حداقل نرخ بازدهی که شرکت باید بدست آورد تا بازده مورد نظر سرمایه گذاران در شرکت تأمین شود، گفته می شود. در واقع اگر نرخ بازده سرمایه گذاری یک شرکت از هزینه سرمایه اش بیشتر باشد ثروت سهامداران افزایش خواهد یافت. بنابراین در صورتی که شرکت ها هزینه سرمایه پایین تری را تجربه کنند، می توانند پروژه های سرمایه گذاری بیشتری را بپذیرند. از آنجا که محافظه کاری از جمله عوامل موثر بر کیفیت اطلاعات حسابداری است لذا می توان این گونه استدلال نمود، در صورتی که میزان محافظه کاری در سطح صورت سود و زیان افزایش یابد، هزینه سرمایه شرکت کاهش خواهد یافت.

۸-۴-۲. محافظه کاری و هزینه سرمایه بر مبنای معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام

طی سال های بعد از ۱۹۹۷ میلادی و به دنبال استفاده گسترده از معیار باسو در تحقیقات حسابداری برای سنجش محافظه کاری، محققان بر آن شدند که به بررسی بیشتری در مورد این معیار بپردازند. آن ها طی بررسی رابطه بین این معیار و سایر معیارهای محافظه کاری به ویژه با نسبت MTB به یافته های جدیدی رسیدند و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری را به عنوان معیاری برای سنجش محافظه کاری بیان نمودند - (کردستانی و امیر بیگی، ۱۳۸۶).

این معیار با دیدگاه ترازنامه ای به ارزیابی محافظه کاری می پردازد. علت این امر آنست که این معیار تفاوت بین ارزش سهام و ارزش دفتری گزارش شده را مورد آزمون قرار می دهد. از آنجا که برخی از سرمایه گذاران با دیدگاه ترازنامه ای به دنبال تعیین نرخ بازده تعادلی و کاهش ریسک سرمایه گذاری خود هستند، لذا به دنبال محافظه کاری در صورت ترازنامه می باشند. به همین دلیل نیز انتظار می رود با افزایش میزان محافظه کاری در صورت ترازنامه نرخ بازده مورد انتظار سهامداران (هزینه سرمایه) کاهش یابد و به همین ترتیب فرصت های سرمایه گذاری افزایش یابد.

۹-۴-۲- بازده سرمایه گذاری :

بازده سرمایه گذاری عبارت است از نسبت کل عایدی (ضرر) حاصل از سرمایه گذاری در یک دوره معین به سرمایه ای که برای به دست آوردن این عایدی در ابتدای دوره مصرف گردیده است. بازده سهام شامل تغییر در اصل سرمایه (تغییر قیمت سهام) و سود نقدی دریافتی می باشد.

برای محاسبه نرخ بازده سهام عادی، قیمت سهام عادی را در آخر سال از قیمت آن در اول دوره همان سال کسر و سپس سود سهام دریافتی را به آن اضافه می کنیم آن گاه حاصل جمع را بر قیمت همان سهم در اول دوره تقسیم می کنیم (جنانی و سلیمانی، ۱۳۸۵، ص ۸۷).^۱

۱۰-۴-۲- بازده سهام^۱

بازده در فرایند سرمایه گذاری نیروی محرکی است که ایجاد انگیزه می کند و پاداشی برای سرمایه گذاران محسوب می شود. بازده ناشی از سرمایه گذاری برای سرمایه گذاران حائز اهمیت است، برای اینکه تمامی بازی سرمایه گذاری به منظور کسب بازده صورت می گیرد. یک ارزیابی از بازده، تنها راه منطقی (قبل از ارزیابی ریسک) است که سرمایه گذاران می توانند برای مقایسه سرمایه گذاری های جایگزین و متفاوت از هم انجام دهند. برای درک بهتر عملکرد سرمایه گذاری، اندازه گیری بازده واقعی (مربوط به گذشته) لازم است. مخصوصاً اینکه بررسی بازده مربوط به گذشته در تخمین و پیش بینی بازده های آتی نقش زیادی دارد.

^۱ - Stock Return

۱۱-۴-۲- بازده تحقق یافته در مقابل بازده مورد انتظار

تعیین تفاوت میان بازده تحقق یافته و بازده مورد انتظار از اهمیت بالایی برخوردار است برای این که این دو بحث در مسائل و مباحث سرمایه گذاری به طور وسیعی مورد استفاده قرار می گیرد.

۱۲-۴-۲- بازده تحقق یافته^۱

بازده ای است که واقع شده است، یا بازده ای است که کسب شده است. در واقع بازده تحقق یافته بازده ای است که، به وقوع پیوسته و واقع شده و محقق شده است.

۱۳-۴-۲- بازده مورد انتظار^۲

عبارت است از بازده تخمینی یک دارایی که سرمایه گذاران انتظار دارند در یک دوره آینده بدست آوردند. بازده مورد انتظار با عدم اطمینان همراه است و احتمال دارد برآورده شود و یا این که بر آورده نشود. سرمایه گذاران برای کسب بازده مورد انتظار بایستی یک نوع دارایی را خریداری نمایند و توجه داشته باشند که این بازده ممکن است تحقق نیابد. سرمایه گذاری بر روی اوراق بهادار ریسک دار و بلند مدت می تواند باعث بر آورده شدن بازده مورد انتظار سرمایه گذاران شود، در حالی که این امر در بلند مدت کمتر اتفاق می افتد.

۵-۲ اجزای بازده

بازده معمولاً از دو بخش تشکیل می شود:

۱-۵-۲ سود دریافتی

مهم ترین جزء بازده سودی است که به صورت جریان های نقدی دوره ای سرمایه گذاری بوده و می تواند به شکل بهره یا سود تقسیمی باشد. ویژگی متمایز این دریافت ها این است که منتشر کننده

^۱ -Yield Realized Return

^۲ - Expected Return

پرداخت هایی را به صورت نقدی به دارنده دارایی پرداخت می کند. این جریان های نقدی با قیمت اوراق بهادار نیز مرتبط است.

۲-۵-۲ سود(زیان) سرمایه

دومین جزء مهم بازده، سود(زیان) سرمایه است که مخصوص سهام عادی است ولی در مورد اوراق قرضه بلند مدت و سایر اوراق بهادار با درآمد ثابت نیز مصداق دارد. به این جزء که ناشی از افزایش(کاهش) قیمت دارایی است سود(زیان) سرمایه می گویند. این سود(زیان) سرمایه ناشی از اختلاف بین قیمت خرید و قیمت زمانی است که دارنده اوراق قصد فروش آنها را دارد. این اختلاف می تواند سود و یا زیان باشد.

۲-۶-۲ عوامل موثر بر بازدهی :

سرمایه گذاری در سهام تابع عوامل میزان بازدهی و مقایسه سایر دارایی ها می باشد. بازدهی سهام می تواند به عوامل متعددی بستگی داشته باشد:

به طور کلی این عوامل را می توانیم به دو گروه کلی تقسیم کنیم :

گروه اول عواملی را در برمی گیرد که سود نقدی و مزایای پرداختی را تحت تاثیر قرار می دهند به شرح ذیل هستند :

- سود نقدی و کارایی بنگاه یکی از عوامل مهم در این گروه می باشند، کارایی این بنگاه مستقیماً به مدیریت آن وابسته است. چگونگی مدیریت بنگاه تاثیر روشنی بر کارایی فعالیت های تولیدی و تجاری، سود آوری قدرت و سلامت مالی و امکانات رشد بالقوه بنگاه دارد.
- معافیت های مالیاتی یکی دیگر از عوامل موثر بر سود بنگاه است. معافیت های مالیاتی، بازدهی سهام را از دو جنبه تحت تاثیر قرار می دهند. معافیت مالیاتی بیشتر از یک طرف موجب افزایش سود بنگاه شده و از طرف دیگر مالیات کمتر بر سرمایه گذاری در سایر دارایی های مالی، موجب افزایش تقاضای سرمایه گذاری در سهام می گردد. که این عامل نیز اثر خود را در افزایش قیمت سهام نشان می دهد.

- ظرفیت بازار و نوع کالای تولیدی شرکت نیز به نوبه خود سود شرکت را تحت تاثیر قرار می‌دهد هر چه ظرفیت بازار برای کالایی که شرکت تولید می‌کند، بیشتر باشد، میزان فروش آن بنگاه بیشتر بوده و لذا درآمد و سود بنگاه بیشتر خواهد بود. هم چنین سود جاری و آینده شرکت تا حد زیادی تحت تاثیر اوضاع و شرایط حاکم بر کشور نیز می‌باشد.

- عامل دیگری که سود بنگاه را به خصوص در مورد شرکت‌های فعال کشور ایران تحت تاثیر قرار می‌دهد، میزان وابستگی آنان به ارز می‌باشد. از آن جاییکه شرکت برای ادامه فعالیت خود ناچار است که مواد اولیه مورد نیازش را از بازارهای خارجی تهیه کند لذا وابستگی کمتر در این زمینه سود بنگاه را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

- اندازه شرکت نیز از جمله عوامل متعدد دیگری است که توجه متخصصین را به خود جلب کرده است. از آنجاییکه شرکت‌های بزرگ به منابع مالی ارزانتری دسترسی دارند از کارایی و سود دهی بیشتری برخوردار هستند.

گروه دوم که نرخ بازدهی را تحت تاثیر قرار می‌دهد، شامل عواملی است که بر قیمت سهام موثر هستند. نرخ بازدهی سهام، علاوه بر سود و مزایای پرداختنی، تحت تاثیر قیمت سهام نیز می‌باشد. قیمت سهام نیز تابع عوامل متعددی است.

برخی از این عوامل به طور مختصر ذیلاً ارائه می‌شود.

- روند آینده اقتصادی (انتظارات سهامداران) قیمت سهام را مستقیماً تحت تاثیر قرار می‌دهد چنانچه سهامداران نسبت به تحولات آتی اقتصادی خوش بین باشند، تقاضای خرید سهام خود را افزایش می‌دهند که تقاضای بیشتر برای خرید سهام، موجبات افزایش قیمت سهام را فراهم می‌سازد و بر عکس.

- کیفیت ترکیب سهامداران نیز از جمله عواملی است که قیمت سهام را تحت تاثیر قرار می‌دهد. بسته به اینکه اکثریت سهامداران بازار سهام، کدام یک از گروه‌های سرمایه‌گذاران کم تحرک، سرمایه‌گذاران حرفه‌ای و سفته‌بازان باشد، تغییرات قیمت سهام متفاوت خواهد بود.

- قابلیت نفوذ پذیری سهام - نرخ تورم، چگونگی توزیع درآمد، نحوه قیمت گذاری سهام و میزان عرضه سهام تحت تاثیر عوامل اقتصادی و غیر اقتصادی است، قیمت سهام را متاثر می‌سازد.

۷-۲- انواع محافظه کاری

تقاضا برای محافظه کاری از منابع مختلف صورت می‌گیرد بر اساس یافته‌های باسو (۱۹۹۷) بدهکاران و سایر اعتبار دهندگان خواستار ارائه اطلاعات به موقع‌تر در رابطه با اخبار بد در مقایسه با اخبار خوب هستند. **بال و همکاران**^۱ (۲۰۰۰) بیان می‌نمایند که محافظه کاری سود و زیانی، متفاوت از محافظه کاری ترانزنامه‌ای است. جانب‌داری در ارائه کمتر از واقع ارزش دفتری سهام نسبت به ارزش بازار سهام معرف محافظه کاری از دیدگاه ترانزنامه‌ای است و معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام نیز برگرفته از همین تعریف است که بر پایه مبانی منطقی و ساده‌ای بنا نهاده شده است و در ادبیات حسابداری از سطح پذیرش عمومی بر خوردار شده است. اما تمایل به تسریع بخشیدن در شناسایی زیان‌ها و به تعویق انداختن شناسایی سودها معرف محافظه کاری از دیدگاه سود و زیانی است و بر همین اساس باسو در سال ۱۹۹۷ میلادی معیار عدم تقارن زمانی سود را مطرح کرد.

۱-۷-۲. محافظه کاری نامشروط

در تحقیقات اخیر، محافظه کاری را به دو نوع تقسیم کرده اند: نوع اول محافظه کاری پیش‌رویدادی^۲ است که محافظه کاری مستقل از اخبار است و محافظه کاری نامشروط نیز نامیده می‌شود. این نوع محافظه کاری بیشتر بر روی ترانزنامه اثر گذار بوده و از بکارگیری آن دسته از استانداردهای حسابداری ناشی می‌شود که سود را مستقل از اخبار اقتصادی جاری، کاهش می‌دهند. برای مثال، شناسایی بدون درنگ مخارج تحقیق و توسعه به عنوان هزینه، حتی در صورتی که جریان‌های نقدی مورد انتظار آنها مثبت باشد، از این نوع است. نمونه دیگر مربوط به نحوه مستهلک کردن دارایی‌ها می‌باشد. ایسه (۲۰۰۲) بیان می‌کند که شتاب استهلاک دفتری دارایی‌ها بیشتر از شتاب استهلاک اقتصادی آنها است.

۲-۷-۲. محافظه کاری مشروط

نوع دیگری از محافظه کاری، محافظه کاری پس‌رویدادی^۳ است که محافظه کاری وابسته به اخبار، محافظه کاری مشروط و عدم تقارن زمانی سود نیز خوانده می‌شود. این نوع محافظه کاری بیشتر بر روی صورت سود و زیان اثر گذار است. بر اساس این نوع محافظه کاری در اثر اخبار ناخوشایند

^۱ Ball et al

^۲ Ex ante

^۳ Ex post

ارزش دفتری دارایی‌ها کاهش پیدا می‌کند در حالی برای افزایش ارزش دارایی‌ها به اخبار خوشایندی با قابلیت تایید بسیار بیشتر نیاز است. تعریف ارائه شده توسط باسو (۱۹۹۷) که محافظه کاری را به عنوان تأیید پذیری متفاوت برای شناسایی درآمدها و هزینه‌ها در نظر می‌گیرد، بیانگر محافظه کاری مشروط است. این نوع محافظه کاری به مفهوم شناسایی بموقع تر اخبار بد نسبت به اخبار خوب در رابطه با سود است. برای مثال شناسایی زیان های برآوردی در پیمان کاری و عدم شناسایی سود حتی در صورت محتمل بودن ورود منافع اقتصادی به درون واحد تجاری، قاعده‌ی اقل بهای تمام شده یا خالص ارزش فروش، حذف سرفعلی در نتیجه انجام آزمون کاهش ارزش، و شناسایی نامتقارن زیان‌های احتمالی در مقابل سودهای احتمالی از این نوع محافظه کاری هستند. رایان (۲۰۰۶) مفهوم محافظه کاری مشروط را به این صورت بیان می‌کند که اخبار خوب (اطلاعاتی که گویای افزایش سودهای آتی باشند) دیرتر از اخبار بد (اطلاعاتی که گویای کاهش سودهای آتی باشند) در صورت-های مالی شناسایی می‌شوند. به طور کلی، اصول حسابداری شناسایی کاهش (یا اخبار بد) موجودی کالا، سرفعلی و زیان های احتمالی و درآمد پیمانکاری را ایجاب می‌کند؛ اما شناسایی افزایش ناشی از اخبار خوب را منع می‌کند (پای، درنتون و والکر^۱، ۲۰۰۵). این نوع محافظه کاری بیشتر برای جلوگیری از بزرگ نمایی سود توسط مدیران اتخاذ می‌شود و مانع بیشتر گزارش شدن سودها در شرایط نامسائد خواهد شد. مهمترین دلیل برای محافظه کاری مشروط رویه کاملاً متفاوت در اصلاح ارزش برآوردی دارایی‌ها است.

- انگیزه اصلی برای محافظه کاری نامشروط، سختی ارزیابی دارایی‌ها و بدهی‌هاست. در حالی که انگیزه اصلی برای محافظه کاری مشروط، خنثی کردن انگیزه‌های مدیران برای گزارشگری اطلاعات حسابداری جانبدارانه می باشد. انگیزه‌های مشابهی نیز برای این دو نوع محافظه کاری وجود دارد. برای مثال، تابع نامتقارن زیان سرمایه‌گذاری باعث می شود اثر منفی که آنها از سود کسب می کنند کمتر از آسیب‌هایی باشد که از زیانی با اهمیت مشابه می بینند (پیور و رایان^۲، ۲۰۰۴).

باسو (۲۰۰۵) و کوینگ (۲۰۰۷)^۳ بیان می‌کنند که تقاضا برای برای محافظه کاری مشروط به علت وجود قراردادهای بین مدیریت و سهامداران و یا سایر افراد برون سازمانی (دیدگاه قراردادی) و ریسک افزایش دعاوی حقوقی (دیدگاه دعاوی حقوقی) ایجاد می‌شود. همچنین آنها معتقدند که

¹.Pae, Thornton and Walker

² . Beaver and Ryan

³ Qiang (2007)

تقاضا برای محافظه کاری نامشروط نیز از دعاوی حقوقی، کاهش مالیات و تقاضای منظم برای محافظه کاری ناشی می‌شود. گفته می‌شود که محافظه کاری عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و شرکای بازاری شرکت را کاهش می‌دهد که خود باعث کاهش ریسک کلی شرکت می‌باشد. ایتردیز^۱ (۲۰۱۱) بیان می‌کند که بین محافظه کاری مشروط و نامشروط ارتباط منفی وجود دارد. بدین معنی که در صورت وجود محافظه کاری نامشروط دیگر محافظه کاری مشروط در کار نخواهد بود. برای مثال، در صورتی که هزینه تحقیق و توسعه به عنوان هزینه و نه دارایی شناسایی شود دیگر در دوره های آتی نیازی به شناسایی زیان کاهش ارزش دارایی ایجاد نمی‌شود.

۲-۸-۲ منابع اصلی تأمین مالی:

۲-۸-۱-۱. از طریق بدهی (دریافت وام)

۲-۸-۱-۲. انتشار سهام عادی و سهام ممتاز

۲-۸-۱-۳. از طریق سود انباشته

۲-۸-۱-۱ تأمین مالی از طریق بدهی و وام

هنگامی که شرکت منابع مالی را از طریق وام تأمین می‌کند باید تعهد کند که اصل و فرع وام را می‌پردازد. پرداخت اصل و فرع وام، مقدار و زمان پرداخت پول از طریق شرکت به وام دهنده در قرارداد مشخص می‌گردد. اگر پرداخت به موقع صورت نگیرد وام دهنده می‌تواند بر اساس شرایط وام روش های مختلفی را برای دریافت پول خود در پیش گیرد. وام دهنده می‌تواند بخشی از دارایی های شرکت را به تملک خود درآورد که این امر باعث اخراج مدیران یا مجبور کردن آنها به فروش بقیه دارایی های شرکت و تعطیل نمودن شرکت می‌شود. از آنجایی که وام دهنده در مورد دریافت پول از شرکت بر سایر مالکان اوراق بهادار ارجحیت دارد می‌تواند از پرداخت سود سهام یا هر پرداخت دیگر به سهام داران عادی و ممتاز قبل از پرداخت بدهی شرکت جلوگیری کند. روش تأمین مالی از طریق دریافت وام با سایر روش ها این تفاوت را دارد که بهره وام جزء هزینه های قابل قبول از نظر مالیاتی نمی‌باشد. لذا هزینه مؤثر تأمین مالی دریافت وام کم تر از بهره پرداختی به وام دهنده می‌باشد.

¹ Iatridis

۲-۸-۲-۱ تأمین مالی از طریق سهام عادی

شرکت می تواند با انتشار و فروش سهام عادی به سرمایه گذاران منابع مالی خود را تأمین کند. هرگاه شرکت دست به انتشار سهام عادی زند و آن را به افرادی بجز سهام داران فعلی بفروشد در واقع مالکیت شرکت را بین دو دسته گروه سهام داران قبلی و سهام داران جدید تقسیم می کند. سهام داران به عنوان مالکان شرکت دارای حق رأی هستند و از این طریق مدیران شرکت را انتخاب می کنند. مدیران نیز سیاست های شرکت را مشخص کرده و این سیاست ها بر در آمد سهام داران اثر می گذارد. در بسیاری از موارد شرکت ها علاقه ای به فروش سهام ندارند زیرا امکان دارد سهام داران جدید با سیاست های مدیران منتخب سهام داران قبلی موافق نباشد. مزیت عمده این روش در این است که پرداخت سود به سهام داران عادی الزامی نمی باشد.

۲-۸-۲-۲ تأمین مالی از طریق سهام ممتاز

سهام ممتاز از نقطه نظر مشخص بودن منبع سود سهام همانند دریافت وام می باشد. لیکن بر خلاف بهره وام عدم پرداخت سود سهام ممتاز برای شرکت مشکلی ایجاد نمی کند. از دیگر مزایای این روش این است که سود سهام سر رسید نداشته و ارزش اسمی لزوماً پرداخت نمی گردد. پرداخت سود سهام ممتاز قبل از سهام عادی می باشد.

۲-۸-۳ تأمین مالی از طریق سود انباشته

سود انباشته سود باقی مانده در شرکت پس از پرداخت سود سهام است. تفاوت بین سود انباشته و دو منبع فوق الذکر این است که مقدار سود انباشته در دسترس محدود است و علاوه بر این این منبع تأمین مالی داخل شرکت است. تأمین مالی با سود انباشته سود قابل پرداخت مالکان شرکت را کاهش می دهد، یعنی در دسترس بودن سود انباشته نه فقط بر سود شرکت بلکه به سیاست های پرداخت سود نیز بستگی دارد. شرکت ها عموماً از کاهش سطح سود سهام پرداختی حتی بطور موقت نیز اجتناب می کنند (تقوی، ۱۳۸۲، ۲۲۴-۲۲۰).

۹-۲ مفهوم کارایی بازار سرمایه:

جهت دستیابی به اهداف حسابداری فوق الذکر تحقیقات متعددی در اقتصاد مالی انجام شده است. یکی از اولین نتایج حاصله این بود، که تغییرات قیمت اوراق بهادار مستقل عمل می کنند. پروفیسور فاما^۱ علت عدم همبستگی را در کارایی بازارها می دانست. به این معنی که قیمت های اوراق بهادار در بازارهای کار تمام اطلاعات موجود را به طور بی طرفانه منعکس می نمایند.

در دهه ۱۹۵۰ ژول دین^۲ (۱۹۵۱) و افراد دیگر مثل میلر^۳ و مودیلیانی^۴ سال (۱۹۵۸) با به کارگیری تجزیه و تحلیل های اقتصادی، تحولات چشمگیری را در امور مالی به وجود آوردند. با وجود داده های فراوان کامپیوتری راجع به قیمت های اوراق بهادار، آزمون تجربی فرضیات به وجود آمده از تجزیه و تحلیل ها، تسهیل شده بود. این منجر به مطالعات متعددی راجع به رفتار قیمت اوراق بهادار و تاثیر اطلاعات بر آنها گردید. (مثلاً در سال ۱۹۷۶ که می گفت تغییرات قیمت تصادفی است، یعنی روند نیست و تکنیک پیش بینی آن متفاوت است) نتیجه این مطالعات در مدت کوتاهی منجر به توسعه و بسط بازار موثر در حسابداری گردید.

تا اوایل دهه ۱۹۶۰ با توجه به ساختار اقتصادی کشورهای توسعه یافته، هدف اصلی حسابداری تهیه اطلاعاتی بود که در تصمیم گیری اقتصادی سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان مفید باشد. چنین هدفی ناشی از تفکری است که سرمایه گذاران به صورت فردی و به منظور حداکثر کردن ثروت خود از اطلاعات حسابداری به عنوان اصلی ترین منبع اطلاعاتی استفاده می کنند. اما چون هر سرمایه گذار در هر زمان مدل تصمیم گیری خاص خود را دارد و نیز این مدل ها بسیار متنوع بوده و کاملاً شناخته شده نیستند، آزمایش مفید بودن اطلاعات برای تصمیم گیری افراد غیر ممکن و یا بسیار مشکل است و لذا آزمایش خصوصیات کیفی اطلاعات (مثل مربوط بودن و معتبر بودن) عملی نیست.

رونق معادلات در بازار اوراق بهادار، آمادگی وسایل ارتباط جمعی جدید، انتشار متعدد و به روز اطلاعات مالی، شیوه جدیدی از اطلاعات را به وجود آورده است که در این شیوه به جای رفاه شخصی رفاه

^۱ Fama

^۲ -Joel Dean

^۳ -Miller

^۴ -Modigliani

اجتماعی مورد تاکید قرار گرفته است (سینایی، ۱۶۹، ۱۳۷۲). قبلاً فرض بر این بود که یک شخص سرمایه گذار با استفاده از اطلاعات حسابداری سعی می کند، اوراق بهادار را جستجو کند که ارزش ذاتی آن بیش از بازار است و با سرمایه گذاری در چنین اوراق بهاداری منتفع می شود. به عبارت دیگر یک سرمایه گذار منتفع و سرمایه گذار دیگری متضرر می گشت. اما در مجموع رفاه اجتماعی به حد مطلوب نمی رسید در حالیکه نگرش جدید به بازار، با تاکید بر رفاه اجتماعی شکل گرفت.

نگرش جدید بازار، رونق معادلات اوراق بهادار، شیوه اطلاع رسانی و تحقیقات علوم مالی، فرضیه ای به نام بازار موثر (کارا) اوراق بهادار را شکل داد. بر اساس این فرضیه جهت اوراق بهادار به طور مازاد تغییر می کند و زمانی به نقطه تعادل می رسد که عرضه و تقاضا برای هر ورق بهادار به تعادل برسد. هر اطلاعات جدید مربوط به اوراق بهادار خاص، انتظارات سرمایه گذاران را تغییر می دهد و قیمت نسبی آن اوراق بهادار در نقطه جدیدی به تعادل می رسد. بازار اوراق بهادار زمانی کارا تلقی می شود که قیمت اوراق بهادار به طور کامل منعکس کننده تمام اطلاعات موجود باشد. در این حالت هیچ اطلاعات مربوطی از چشم بازار دور نمی ماند. از نظر تئوری شرایط لازم برای چنین بازاری و مدل ارزش گذاری آن به شرح زیر است:

- ۱) معامله در بازار (ورود به بازار و خروج از بازار) هزینه ندارد.
 - ۲) کلیه اطلاعات موجود، بدون هزینه و به طور مساوی، در دسترس کلیه معامله گران می باشد.
 - ۳) کلیه معامله گران برداشت نسبتاً یکسانی از اطلاعات دارند.
- همچنین بازار رقابت کامل شرایط زیر را دارد:
- ۴) هیچ معامله گری آنچنان ثروت مند نیست تا در نرخ بازده تاثیر گذارد.
 - ۵) هر فردی در حد توان خودش می تواند با نرخ بازده بازار قرض کند و یا قرض بدهد.
 - ۶) کلیه سرمایه گذاران رفتار منطقی دارند و مصرف بیشتر را در هر دوره ترجیح می دهند.
 - ۷) سرمایه گذاران فرض می کنند سایر افراد نیز منطقی عمل می کنند.
- اگر چه شرط اول تئوی ضروری است تا بازار موثر (کارا) تلقی شود، اما در واقعیت این شرایط به طور نسبی موجود است. آنچه واقعاً برای کارایی بازار ضروری است، انعکاس فوری (یا حداقل تاخیر) و بدون تعصب اطلاعات در قیمت اوراق بهادار می باشد. در یک بازار کارا قیمت های اوراق بهادار در

صورتی درست رفتار می کنند که بلافاصله بدون تعصب و به طور کامل همه اطلاعات موجود را منعکس نمایند. هرگاه قیمت های اوراق بهادار انعکاسی از تمام اطلاعات افشاء شده در مورد اقتصاد کشور، بازار مالی و شرکت منتشر کننده اوراق بهادار (از قبیل سهام) باشد می توان ادعا نمود که بازارکارای مالی وجود دارد.

متناسب با حالات مختلف اطلاعات (از لحاظ زمانی)، فرضیه بازار کارا در سه شکل به شرح زیر بیان شده است (دتریک و هریسون^۱، ۱۵۸، ۱۹۸۴).

(۱) شکل ضعیف بازار:

در صورتیکه انعکاس اطلاعات در قیمت سهام، به صورت ضعیف انجام گیرد، کارایی بازار با شکل ضعیف را نشان می دهد. در چنین حالتی قیمت اوراق بهادار، اطلاعات تاریخی را که در گذشته اتفاق افتاده است، منعکس می نماید.

به عبارت دیگر قیمت اوراق بهادار، تنها منعکس کننده اطلاعات تاریخی مربوط به سهام است، در این شکل از بازار این نظر وجود دارد که مطالعه و بررسی اطلاعات تاریخی در مورد قیمت ها، دارائی روند خاصی نیست. اهمیت این شکل از بازار برای حسابرسی این است که اطلاعات جدید فوراً در دسترس تمام معامله گران قرار می گیرد و عکس العمل ها در قیمت سهام منعکس می شود.

(۲) شکل نیمه قوی بازار:

در این شکل از کارایی بازار، قیمت اوراق بهادار، منعکس کننده اطلاعات تاریخی و جاری است که در دسترس عموم قرار گرفته است. اگر در بازار در این شکل کارا باشد، اطلاعات جدید هنگامی که در دسترس عموم قرار می گیرد، بلافاصله در قیمت سهام اثر می گذارد. کارایی بازار در شکل نیمه قوی، اشاره به این نمی کند که همه سرمایه گذاران اطلاعات جدید را درک می کنند و بلافاصله در محاسباتشان به کار می گیرند. تحقیقات انجام شده در این شکل از کارایی بازار نشان داده است که قیمت ها با اطلاعات موجود در دسترس، به سرعت تحت تاثیر قرار می گیرند و رفتار و قیمت ها نیز روند خاصی را نشان نمی دهد و تغییرات قیمت ها کاملاً تصادفی است.

^۱-Detrick & Harrison

۳) شکل قوی بازار:

در شکل قوی بازار علاوه بر ویژگی های بازار در حالت نیمه قوی، در صورتیکه افراد با سرمایه گذاران به اطلاعات محرمانه ای در مورد سهام خاصی در دسترس داشته باشند، نمی توانند بیش از حد معمول دیگران بازده بدست آورند. چرا که بسیاری از سرمایه گذاران بخصوص سرمایه گذاران حرفه ای تمایل دارند، نسبت به دیگران بازدهی بیشتری به دست آورند و بنابراین سعی در بدست آوردن اطلاعات خاصی را خواهند کرد، که در اختیار همگان نیست و چون این مسیر از طریق همه افراد به صورت پنهان دنبال می شود، به این مسئله منجر خواهد شد که اطلاعات در اختیار جمع کثیری از افراد و سرمایه گذاران قرار گیرد. این امر به نوبه خود، جنبه عمومی پیدا کرده و در نتیجه به بازار فوق العاده ای که مورد انتظار سرمایه گذاران می باشد، تبدیل نخواهد شد.

۱۰-۲ فرضیه های تحقیق:

این بخش از یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی به شرح زیر تشکیل شده است:

- فرضیه اصلی :

بین محافظه کاری حسابداری و نرخ بازیافت بدهی در شرکتها رابطه ای وجود دارد .

- فرضیه های فرعی تحقیق :

الف) بین محافظه کاری و سود هر سهم رابطه ای وجود دارد .

ب) بین محافظه کاری و ارزش اسمی وام رابطه وجود دارد .

ج) بین محافظه کاری و ارقام تعهدی غیر عملیاتی رابطه ای وجود دارد .

۱-۱۰-۲- نحوه اندازه گیری متغیر ها:

۱- برای اندازه گیری محافظه کاری شرکتهای روشهای مختلفی وجود دارد که در این تحقیق از روش باسو به شرح زیر استفاده میشود (مدل باسو):

$$\frac{E_{i,t}}{P_{i,t-1}} = b_0 + b_1 d_{i,t} + b_2 r_{i,t} + b_3 r_{i,t} + \omega_{i,t}:$$

$E_{i,t}$ = سود حسابداری شرکت i در سال t که سود حسابداری بر مبنای حسابداری محافظه کارانه تعیین میگردد.

$P_{i,t-1}$ = ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت i در پایان سال $t-1$ و ابتدای سال t .

$R_{i,t}$ = بازده سهام شرکت در سال t تفاوت قیمت هر سهم شرکت در پایان دوره و قیمت هر سهم در ابتدای دوره به علاوه تعدیلات ناشی از عایدات سهم (شامل سود - سهام جایزه و ...) تقسیم بر قیمت هر سهم در ابتدای دوره مورد محاسبه بازده دوازده ماهه منتهی به پایان تیرماه هر سال است.

$D_{i,t}$ = متغیر مجازی است در صورتی که اخبار بد وجود داشته باشد برابر یک و در غیر این صورت برابر صفر است. در این رابطه رگرسیونی b_2 پاسخ سود را نسبت به بازده های مثبت و $b_2 + b_3$ پاسخ سود را نسبت به بازده های منفی اندازه گیری می کند.

دلیل انتخاب این مدل برای محافظه کاری این می باشد که متغیر هایی که در این مدل استفاده شده در صورتهای مالی منتشر شده در بورس اوراق بهادار موجود بوده و دلیل دیگر اینکه چون بیشتر از لحاظ بازده و سود و زیانی متغیر ها مورد آزمون قرار داده ایم این مدل انتخاب شده است.

۲- مدل رگرسیونی نرخ بازیافت بدهی (مدل ژانک-۲۰۰۷):

$$\text{Recovery} = ([\Delta \text{REC}]_{-}(t) + [\Delta \text{REC}]_{-}(t-1)) / [\Delta \text{REC}]_{-}(t-1)$$

REC_t = حسابهای دریافتی در سال جاری

REC_{t-1} = حسابهای دریافتی در سال قبل

3- مدل رگرسیونی مالی بر مبنای سود هر سهم (بتی و همکاران-۲۰۰۸):

$$Earn_{it}/p_{it+1} = \alpha_0 + \alpha_1 DR_{it} + \beta R_{it} + \beta_1 R_{it} + \varepsilon_{it}$$

$Earn$ = سود هر سهم

RD = متغیر اندازه گیری بازده در پایان دوره مالی

R = بازده سالانه شرکت

4- مدل رگرسیونی شاخص زمانی برای اندازه گیری ارزش اسمی وام (مدل ژانگ-۲۰۰۹):

$$HH_i = \sum_j D_{ij}^2 / (\sum_j D_{ij})^2$$

HH = شاخص زمان

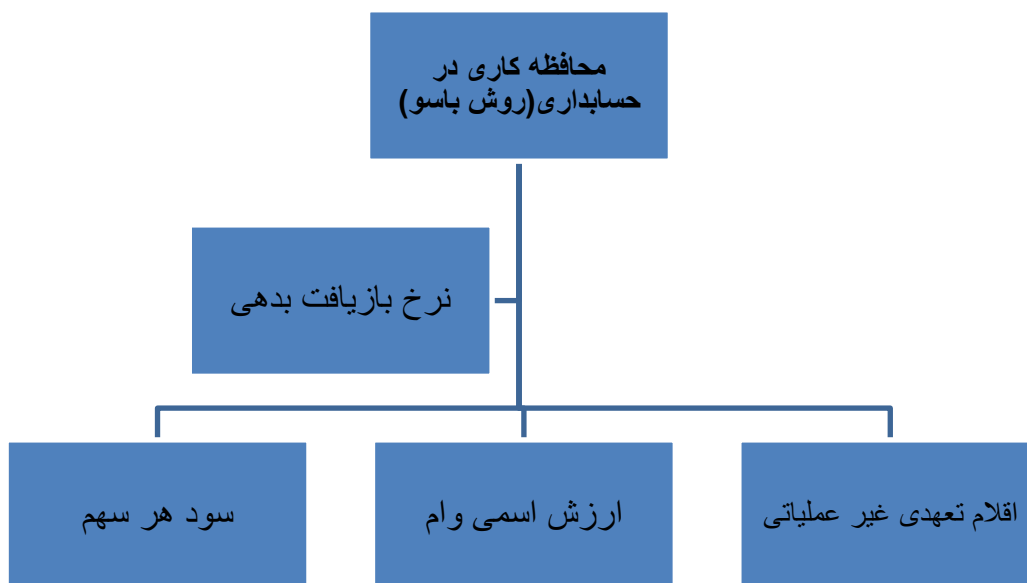
D_{ij} = ارزش اسمی وام

5- مدل رگرسیونی اندازه گیری بر مبنای اقلام تعهدی غیر عملیاتی:

$$ACC_{it} = Earn - CFO_{i,t}$$

Cfo : گردش وجه نقد حاصل از فعالیت های عملیاتی

$Earn$: سود قبل از اقلام غیر مترقبه

۱۱-۲- پیشینه تحقیق- (بخش دوم) :

محافظه کاری به عنوان یکی از عوامل موثر بر رویه های حسابداری در طول تاریخ همواره مورد توجه صاحب نظران بوده است . شواهد مختلفی دال بر وجود محافظه کاری از زمانهای بسیار قدیمی در دست می باشد، از جمله این شواهد می توان به تعبیر پندورف^{۳۰} (۱۹۳۰) « قراین تاریخی به جامانده از شرکت های تجاری در قرن پانزدهم میلادی حکایت از آن دارد که حسابداری در اروپای قرون وسطی محافظه کارانه بوده است» (باسو ، ۱۹۹۷)^{۳۱}.

چات فیلد^{۳۲} نیز معتقد است که محافظه کاری ریشه در قرون وسطی دارد. در آن زمان ها ارباب تیول اداره املاک خود را به مباشر می سپردند ، به زودی مباشر دریافت که داشتن موقعیتی محافظه کارانه تمهیدی برای حفاظت از خود است. محتاطانه تر این بود که افزایش ارزش دارایی ها را پیش بینی نکنند، زیرا، اگر افزایش ها به عینیت در نمی آمد ، مالک ممکن بود مباشر را مسئول بداند. چات فیلد خاطر نشان می سازد که در اواخر قرن نوزدهم در انگلستان در دعاوی که پس از ورشکستگی شرکت ها از سوی

^{۳۰}-Penndorf,1930

^{۳۱} . Basu, S. (1997)

^{۳۲} .Chatfield

سرمایه گذاران مطرح می‌شد. در این زمینه تحقیقات دیگری انجام شده است که به برخی از آنها در ادامه اشاره می‌شود.

۱-۱۱-۲. پیشینه تحقیقات انجام شده خارج از کشور:

تحقیق باسو

باسو (۱۹۹۷) - در تحقیقی تأثیر محافظه کاری را بر صورت های مالی بررسی کرد. او محافظه کاری در حسابداری را به عنوان شناسایی به موقع تر اخبار بد در مقایسه با اخبار خوب تفسیر می‌کند. به موقع تر بودن شناسایی اخبار بد دلالت بر این دارد که سود نسبت به بازده های منفی در مقایسه با بازده های مثبت، در هر زمانی حساس تر است. او نشان داد که حساسیت سود نسبت به بازده های منفی دو الی شش برابر بزرگتر از حساسیت سود به بازده های مثبت است. علاوه بر این، باسو نشان داد که به موقع تر بودن سود اساساً بر اثر شناسایی به موقع تر اخبار بد از طریق اقلام تعهدی (و نه جریان های نقدی) است. از سوی دیگر، اقلام تعهدی و جریان های نقدی در زمان بندی شناسایی اخبار خوب در صورت های مالی، تفاوتی با یکدیگر ندارند.

تحقیق پوپ و والکر

بررسی محافظه کاری در میان شرکت های انگلیسی و امریکایی (پوپ و والکر، ۱۹۹۹)^۴ در این تحقیق سود گزارش شده بر اساس اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری در امریکا و انگلستان را از لحاظ به هنگام بودن و محافظه کار بودن، مورد مقایسه قرار دادند. تجزیه و تحلیل آن ها بیانگر این بود که تفاوت بین تاخیر در شناسایی اخبار خوب و تسریع در شناسایی اخبار بد در هنگامی که محافظه کاری بر طبق اصول عمومی پذیرفته شده کشورهای مختلف مقایسه می‌شود، بسیار اهمیت دارد. نتایج تجربی نشان می‌دهد که رفتار اقلام غیرعادی در ارزیابی محافظه کاری نسبی مهم است. از این رو آن ها عنوان کردند، هنگامی که محافظه کاری با استفاده از سود عادی برآورد شود، میزان محافظه کاری بر اساس اصول عمومی پذیرفته شده امریکا به طور معنی داری بیشتر از انگلستان است.

4.Pope, and. Walker,1999

اما هنگامی که محافظه کاری با استفاده از سود پس از اقلام غیرعادی برآورد شود ، شکاف بین میزان محافظه کاری براساس اصول عمومی پذیرفته شده امریکا و انگلستان کمتر شده و یا حتی ممکن است هیچ شکافی مشاهده نشود . آن ها همچنین نتیجه گرفتند که تفاوت عدم تقارن زمانی سود بین امریکا و انگلستان به تسریع در شناسایی اخبار بد بستگی ندارد بلکه بیشتر در نتیجه شناسایی کندتر اخبار خوب براساس اصول عمومی پذیرفته شده امریکا است .

تحقیق بال

بررسی رابطه محافظه کاری با انگیزه های منفعت جویانه مدیران که باعث زیان شرکت می گردد (بال، ۲۰۰۱)

در این تحقیق مسائل نمایندگی را اساساً ناشی از زمانی می دانند که منافع مدیران و سهامداران همسو نباشد . بال در تحقیق خود اشاره داشت که مدیران اغلب با توجه به دوره تصدی و بینش محدودشان، در جهت کسب پاداش بیشتر از طریق نمایش سود بیشتر ، به دنبال انتخاب پروژه هایی هستند که دارای خالص ارزش فعلی منفی هستند و در دراز مدت باعث زیان شرکت می شوند . این نوع پروژه ها عموماً در سال های اولیه ، آورده های نقدی مثبتی را برای شرکت فراهم می کنند و باعث افزایش سود می شوند. در مقابل، پروژههایی که دارای ارزش فعلی مثبت باشند، به دلیل نیاز به انجام هزینه هایی همچون تحقیق و توسعه، تبلیغات و هزینه های سرمایه ای، در سال های اولیه، جریان نقدی مثبت چندانی مناسبی را به همراه ندارند. بدین ترتیب بال طی تحقیق خود نشان داد که شناسایی زودتر زیان ها براساس محافظه کاری، مدیران را وادار می کند تا اینکه در تصمیم گیری هایشان به هنگام باشند . از این رو شناسایی به هنگام زیان های آتی ، هیچ انگیزه ای را برای مدیران جهت انتخاب پروژه های دارای خالص ارزش فعلی منفی و صرفاً برای کسب منافع شخصی بوجود نمی آورد .

تحقیق احمد

احمد (۲۰۰۲) - با عنوان نقش حسابداری محافظه کارانه در کاهش تنش بین اعتبارده گان و سهامداران به این نتیجه رسید که به این نتیجه رسید که محافظه کاری با برآورده کردن خواسته های اعتبار دهنده - گاران در جهت کمتر ارائه کردن سود و در نتیجه کاستن از میزان سود تقسیمی کشمکش بین

اعتباردهنده‌گان و سهامداران را کاهش می‌دهد. علاوه بر این محافظه کاری حسابداری مدیران را مجبور به سرمایه‌گذاری در پروژه‌های با خالص ارزش فعلی مثبت کرده و مانع سرمایه‌گذاری مدیران در پروژه‌های با بازدهی منفی می‌شود. همچنین رابطه مستقیمی بین درصد سهام متعلق به اعضای هیئت مدیره و محافظه کاری وجود دارد.

تحقیق واتز

محافظه کاری در حسابداری (واتز، ۲۰۰۳)^۲

در این تحقیق به آزمون محافظه کاری در حسابداری پرداخته شده است به گونه ای که محافظه کاری را در قالب چهار گزینه مختلف تبیین می‌نماید که شامل تبیین قراردادی، تبیین دعاوی حقوقی، تبیین مالیات و تبیین قوانین و مقررات حسابداری (همانند FASB و SEC) می‌باشد.

نتایج بررسی های این تحقیق از اهمیت هر چهار تبیین حکایت دارد (همان منبع، ص ۲۸۷).

به گونه ای که واتز در این تحقیق بیان می‌کند یک ویژگی مشترک در این عوامل اقتصادی وجود دارد و آن این است که در تمامی این موارد یک «تابع زیان نامتقارن» مشاهده می‌شود.

برای مثال، - بر اساس تبیین قراردادی - سهامداران به واسطه مسئولیت محدودشان تابع زیان نامتقارن دارند و لذا انگیزه دارند که با ارائه بیش از واقع سود و خالص دارایی‌ها، ثروت را از سوی وام‌دهندگان به خود، منتقل کنند. به همین شکل، مدیران نیز دارای مسئولیت محدود بوده و از انگیزه لازم برای ارائه بیش از واقع عملکرد مالی شرکت و انتقال ثروت از سوی سهامداران به خود، برخوردارند. هزینه‌های دعاوی حقوقی هم نامتقارن است. مدیران، حساب‌برسان و شرکت‌ها با احتمال بسیار بیشتری نسبت به ارائه بیش از واقع سود و خالص دارایی‌ها در مقابل ارائه کمتر از واقع آن‌ها، مورد شکایت خواهند بود. به طور مشابه، قانون‌گذاران حسابداری نیز در مقابل ارائه بیش از واقع سود و خالص دارایی‌ها بیشتر متحمل هزینه خواهند شد. روابط بین سود گزارش شده و مالیات‌ها انگیزه ای را برای به تعویق انداختن شناسایی درآمدها و تسریع بخشیدن به شناسایی هزینه‌ها و زیانها فراهم می‌آورد تا اینکه ارزش

². Watts, R.L., 2003a

فعلی مالیات ها کاهش یابد (رویچوداری و واتز ، ۲۰۰۶ ، ص ۱۰)^۲. نقاط مشترک بین این چهار تبیین، بیانگر آن است که ممکن است آن ها تجلی یک تبیین باشند (واتز، ۲۰۰۳a، ص ۲۱۰)^۳.

تحقیق احمد و دوئلمن

بررسی رابطه بین محافظه کاری و راهبری شرکتی با توجه به ترکیب اعضای هیات مدیره (احمد و دوئلمن، ۲۰۰۵)^۲

احمد و دوئلمن نشان دادند که از یک سو میزان درصد مدیران خارجی در ترکیب اعضای هیات مدیره رابطه مثبتی با محافظه کاری دارد و از سویی دیگر نیز میزان درصد مدیران داخلی با محافظه کاری رابطه ای منفی دارند.

احمد و دوئلمن در تحقیق خود از نمونه های امریکایی و براساس اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری امریکا استفاده کردند. از سویی دیگر احمد و دوئلمن در تحقیق خود از سه نوع معیار برای سنجش محافظه کاری استفاده کردند که شامل

الف) معیار ارقام تعهدی انباشته شده گیولی و هاین^۳ (۲۰۰۰)،

ب) معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری بیور و ریان^۴ (۲۰۰۰)

ج) معیار عدم تقارن زمانی سود باسو^۵ (۱۹۹۷) می باشد. البته معیار عدم تقارن زمانی سود مورد استفاده آن ها بر خلاف مدل باسو براساس پاسخ سود نسبت به بازده های سهام یک دوره نبود بلکه آنها معیار تعدیل شده ای را از مدل باسو در تحقیق خود استفاده کردند که توسط رویچوداری و واتز^۶ (۲۰۰۵) معرفی شده بود و براساس آن ، معیار عدم تقارن زمانی سود براساس پاسخ سود نسبت به بازده های سهام ، طی چندین دوره و به صورت انباشته شده برآورد می شدند .

^۲ Roychowdhury, S. and R. Watts. 2007,p10

^۳ Watts, R.L., 2003a,p210

^۲ . Ahmed,A.S., and Duellman, S., 2005

^۳ . Givoly, D., C. Hayn. 2007

^۴ Beaver, W.H. and S.G. Ryan. 2005

^۵ . Basu, S. (1997)

^۶ Roychowdhury, S. and R. Watts. 2007

تحقیق فلسام^۱

تحقیق فرانسز و همکاران

فرانسز و دیگران^۲ (۲۰۰۴) - در تحقیقی به بررسی ارتباط بین محافظه کاری و هزینه سرمایه شرکت پرداخت. او بیان کرد که محافظه کاری از یک طرف باعث کاهش انتظارات از عملکرد آتی می‌شود و از طرف دیگر با بالا بردن کیفیت اطلاعات مالی باعث کاهش ریسک کلی شرکت می‌شود. او در ادامه بیان می‌کند که کاهش این دو عامل موثر بر هزینه سرمایه، متناسب هم بوده و با خستگی کردن اثر همدیگر باعث می‌شوند هزینه سرمایه شرکت ثابت باقی بماند.

لارا، اوسما و پانالوا^۳ (۲۰۰۶) - بیان کردند که محافظه کاری علاوه بر افزایش کیفیت اطلاعات مالی باعث کاهش ریسک نقد شوندگی و کاهش هزینه معاملات اوراق بهادار می‌شوند. آنها نهایتاً نتیجه گرفتند که محافظه کاری باعث کاهش هزینه سرمایه شرکت می‌شود.

تحقیق هاری و واتس

رویچودهایری و واتس (۲۰۰۷) - رابطه‌ی بین عدم تقارن زمانی سود و زیان و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری را به عنوان معیارهای محافظه کاریمشروط و نامشروط، مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق بیانگر وجود یک رابطه منفی بین این دو معیار سنجش محافظه کاری بود. همچنین آنها یافتند که هر چه دوره برآورد معیار عدم تقارن زمانی سود طولانی‌تر شود، این رابطه منفی کمتر می‌شود. در دوره‌های سه ساله رابطه این دو معیار مثبت خواهد شد.

تحقیق بال و کوتاری

بال و کوتاری (۲۰۰۷) - با بکارگیری یک مدل اقتصاد سنجی به بررسی اعتبار مدل باسو در اندازه‌گیری محافظه کاری پرداختند. آنها نشان دادند که با فرض نبود عدم تقارن زمانی سود، معیار باسو فاقد سوگیری است. همچنین آنها به روش اقتصاد سنجی به تشریح تحلیل‌های رویچودهایری و واتس (۲۰۰۷) پرداخته و بیان نمودند که انتظار می‌رود رابطه منفی بین نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری

5.felsam

² Francis, J., R. LaFond, P.M. Olsson, and K. Schipper.

³ Lara, Osma, Penalva

سهام (MTB) و عدم تقارن زمانی در اندازه‌گیری محافظه‌کاری، ناشی از چگونگی انعکاس تغییر انتظارات بازار در رابطه با فرصت‌های رشد شناسایی نشده در سود حسابداری باشد. تحلیل آنها از نظر اقتصاد سنجی، معیار عدم تقارن زمانی سود را به خوبی اثبات و توجیه نمود.

تحقیق بوهد

بوهد^۱ (۲۰۰۷) - در تحقیقی با عنوان اثر محافظه‌کاری بر روی هزینه‌های استقراض از طریق بدهی، بیان کرد که هزینه بدهی به شدت تحت تاثیر محافظه‌کاری مشروط و کمتر تحت تاثیر محافظه‌کاری نامشروط می‌باشد. او ادامه می‌دهد که شرکت‌هایی که رویه محافظه‌کاری مشروط اتخاذ کرده‌اند، هزینه بدهی به مراتب کمتری نسبت به سایر شرکتها دارند.

تحقیق دهالیوال، هوانق، کارونا و پیرا

دهالیوال، هوانق، کارونا و پیرا^۲ (۲۰۰۸) - در تحقیقی با عنوان ارتباط بین محافظه‌کاری حسابداری و ساختارهای رقابتی محصولات نشان دادند که با افزایش شدت رقابت در بازارها عدم تقارن زمانی شناسایی زیان‌های و سودهای اقتصادی نیز بیشتر می‌شود. علاوه بر این آنها بیان کردند که کیفیت این ارتباط به متغیرهای کنترلی علی‌الخصوص مالکیت مدیریتی بستگی ندارد.

تحقیق کالن، سگال . هوپ

کالن سگال و هوپ^۳ (۲۰۰۹) - ارزش حقوق صاحبان سهام و محافظه‌کاری حسابداری به این نتیجه رسیدند که بین بازده‌های غیر عادی و سود حسابداری ارتباط غیر خطی همراه با تاخیر زمانی وجود دارد و این بدین معنی است که بازده‌های مثبت دیرتر در سود شناسایی می‌شوند و بازده‌های منفی به موقع‌تر. همچنین آنها شرکتها را از نظر شدت محافظه‌کاری رتبه بندی کردند و به صورت تجربی اثبات کردند که شرکت‌های با سطح محافظه‌کاری بالا دارای خصوصیات مشخصی از قبیل: اهرم بالا،

¹ Heidi Vander Bauwhede

² Dhaliwal , Huang, Khurana & Pereira

³ Jeffrey L. Callen , Dan Segal, Ole-Kristian Hope

فراریت بیشتر بازدهی^۱، تعداد دوره‌های زیان‌ده بیشتر، اقلام تعهدی منفی بالا و نه‌ایا فراریت بیشتر اقلام تعهدی هستند.

فلسام^۲ (۲۰۰۹) - در تحقیقی که انجام داد رابطه بین ساختار رقابتی و محافظه‌کارای مشروط حسابداری را مورد بررسی قرار داد. او نتیجه گرفت که میزان و شدت رقابت در بازارهای عاملی برای بکارگیری رویه‌های حسابداری محافظه‌کارانه است. نتایج تحقیق او نشان داد که شرکت‌ها، محافظه‌کاری را در پاسخ به رقابت بیشتر بکار می‌برند. همچنین مؤسسات قبل از صدور سهام و اوراق بدهی، کمتر از حسابداری محافظه‌کارانه استفاده می‌کنند.

تحقیق ایکس‌لی

ایکس‌لی^۳ (۲۰۱۰) - در تحقیقی با عنوان اثر محافظه‌کاری حسابداری بر روی هزینه‌ی سرمایه در سطح بین‌المللی به این نتیجه رسید که کشوهای با رویکرد حسابداری محافظه‌کارانه هزینه سرمایه به مراتب کمتر نسبت به بقیه کشورها دارند.

کمیته مطالعاتی اراسموس

کمیته مطالعاتی اراسموس^۴ (۲۰۱۰) - به سرپرست نوپس^۵ در تحقیقی با عنوان محافظه‌کاری حسابداری و ارتباط آن با کشمکش بین دارندگان اوراق قرضه و سهامداران در اتخاذ سیاست‌های تقسیم سود و ارتباط محافظه‌کاری با هزینه سرمایه بدهی و اثر الزامی شدن استانداردهای بین‌المللی در سال ۲۰۰۵ بر سطح محافظه‌کاری در حوزه کشورهای اسکاندیناوی و فرانسوی در دانشگاه روتردام به دنبال پاسخ به سولات زیر بودند.

۱- ارتباط محافظه‌کاری حسابداری با کشمکش بین دارندگان اوراق قرضه و سهامداران در اتخاذ سیاست‌های تقسیم سود چگونه است؟

¹ increased volatility of returns

² folsom

³ Xi Liy

⁴ Erasmus

⁵ Dr. C.D. Knoops

۲- ارتباط محافظه کاری حسابداری با هزینه سرمایه بدهی چگونه است؟

۳- اثرات الزامی شدن استانداردهای بین‌المللی در سال ۲۰۰۵ برای اتحادیه اروپا بر روی محافظه کاری در حوزه کشورهای اسکاندیناوی و فرانسوی چگونه بوده است؟

آنها بیان کردند که در صورتی که شرکتها رویه محافظه‌کارانه در پیش بگیرند از یک سو سودهای (زیان‌های) گزارش شده کمتر (بیشتر) از واقع خواهد بود و از سوی دیگر ریسک نگهداری اوراق بهادار شرکت نیز کاهش پیدا می‌کند و بدین ترتیب رفتار سهام‌داران و دارندگان اوراق قرضه در اتخاذ سیاستهای تقسیم سود را مورد بررسی قرار دادند. در ادامه آنها توضیح دادند که در صورت کمتر ارائه شدن سود، توزیع سود بین سهامداران کمتر خواهد بود و منابع بیشتری در شرکت باقی می‌ماند و ریسک ورشکستگی کم می‌شود و از طرف دیگر بازده مورد انتظار سهامداران نیز کم می‌شود حال این سوال مطرح می‌شود که با کاهش هر دوی اینها هزینه سرمایه بدهی کمتر می‌شود یا بیشتر؟ انتظار آنها این بود که هزینه سرمایه بدهی کمتر شود. یافته‌های آنها نشان داد بین محافظه کاری حسابداری با کشمکش بین دارندگان اوراق قرضه و سهامداران در اتخاذ سیاست‌های تقسیم سود ارتباط منفی وجود دارد. و بین محافظه کاری و هزینه‌های تامین مالی بدهی ارتباط منفی ولی ضعیفی وجود دارد. الزامی شدن استانداردهای بین‌المللی در سال ۲۰۰۵ برای اتحادیه اروپا باعث هماهنگ‌تر شدن اصل محافظه کاری در حوزه کشورهای اسکاندیناوی و فرانسوی شده است. (قبلا اطلاعات ارائه شده در حوزه کشورهای فرانسوی محافظه‌کارانه تر کشورهای حوزه اسکاندیناوی بوده است.)

۲-۱۱-۲. پیشینه تحقیقات انجام شده در ایران

هاشم نیکومرام، بهمن بنی مهد، نیلوفر میرسپاسی-۱۳۹۰

در تحقیقی که ارتباط بین اثر محافظه کاری حسابداری بر بحران مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار را طی یک دوره زمانی ۷ ساله از سال ۱۳۸۶-۱۳۸۰ در ۴۸ شرکت دارای بحران مالی که از تابلوی بورس اوراق بهادار تهران خارج شده اند و ۵۷ شرکت سودده، مورد بررسی قرار می دهد. نتایج تحقیق نشان می دهد که شاخص محافظه کاری حسابداری با بحران مالی شرکتها دارای رابطه معنی دار معکوس می باشد. همچنین نتایج پژوهش بر وجود رابطه مستقیم میان اندازه شرکت و شاخص سودآوری و رابطه معکوس با نسبت اهرمی و همچنین بر عدم تاثیر رشد فروش بر بحران مالی شرکتها

تاکید دارد. نتایج این تحقیق، محافظه کاری حسابداری را مکانیزم قراردادی موثری برای محدود نمودن رفتار جانبدارانه مدیر در بیش نمایی از سود در شرکتهای دارای بحران مالی می شناسد و از این رو، محافظه کاری را موجب خروج از بحران مالی در شرکت ها در بلند مدت می داند.

تحقیق بنی مهد

بنی مهد (۱۳۸۵) - در تحقیقی که روش های اندازه گیری محافظه کاری را مورد بررسی قرار می داد و شرکت های نمونه تحقیق از بورس اوراق بهادار تهران که از سال ۱۳۷۳ تا ۱۳۸۴ انتخاب شده بودند، نتیجه گرفت محافظه کاری در حسابداری به علت کاهش بازده دارایی ها و کاهش بازده نقدی دارایی ها کاهش پیدا می کند و نیز افزایش بدهی های بلند مدت باعث کاهش محافظه کاری به کار رفته در حسابداری می شود. از یافته های دیگر این تحقیق این بود که با افزایش رشد عملیات شرکت ها، محافظه کاری افزایش پیدا می کند.

تحقیق ادهم

ادهم (۱۳۸۶) - در تحقیقی با موضوع نقش محافظه کاری حسابداری در کیفیت سود و بازده سهام به نتایج زیر دست یافت:

۱- بین محافظه کاری حسابداری و کیفیت سود، رابطه مثبتی برقرار است، یعنی هرچه شرکت ها رویه های محافظه کارانه تری اتخاذ کنند، سود گزارش شده کیفیت بالاتری از نظر نزدیکی به وجه نقد خواهد داشت و بالعکس.

۲- بین محافظه کاری و اندازه شرکت رابطه معناداری وجود ندارد.

۳- بین ذخیره مالیات و محافظه کاری در حسابداری رابطه معنادار و معکوسی برقرار است.

تحقیق رضازاده و آزاد

رضازاده و آزاد (۱۳۸۷) - رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران و میزان محافظه کاری موجود در گزارشات مالی را بررسی کردند. فرضیات آنها به شرح زیر بود:

۱- هر چه عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران بیشتر باشد، محافظه‌کاری در صورت‌های مالی بیشتر است.

۲- تغییر عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران موجب تغییر در میزان محافظه‌کاری صورت‌های مالی می‌شود.

آنها برای سنجش میزان محافظه‌کاری از معیار باسو (۱۹۹۷) که قبلاً توضیح داده شد. رضازاده و آزاد بر اساس این تحقیق نتیجه گرفتند که هرگاه عدم تقارن اطلاعاتی بیشتری بین سرمایه‌گذاران وجود داشته باشد، شرکت‌ها سود و زیان را با محافظه‌کاری بیشتری گزارش می‌کنند. همچنین شناسایی نامتقارن درآمدها و هزینه‌ها در صورت‌های مالی متناسب با سطح عدم تقارن اطلاعاتی تغییر می‌کند. همچنین آنها دریافتند که با تغییر میزان عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران، میزان محافظه‌کاری در گزارشگری مالی شرکت‌ها نیز افزایش می‌یابد.

تحقیق رسائیان و حسینی

رابطه کیفیت اقلام تعهدی و هزینه سرمایه در ایران (رسائیان و حسینی، ۱۳۸۷)^۱ در این تحقیق نقش کیفیت اقلام تعهدی در تشریح و تحلیل هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران بررسی شد. اقلام تعهدی به خاطر قابلیت دستکاری ممکن است که کیفیت سود را تحت تاثیر قرار دهند. انتظار می‌رفت که اقلام تعهدی با کیفیت بالا، باعث کاهش هزینه سرمایه شرکتها شده و عکس‌العملهای بازار را در پی داشته باشد.

در فرضیه اول این تحقیق، نقش کیفیت اقلام تعهدی بر هزینه سرمایه شرکت‌ها بررسی شده و نتایج نشان دهنده این است که نمی‌توان پذیرفت که هزینه سرمایه شرکت‌ها تحت تاثیر کیفیت اقلام تعهدی قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر فرض تساوی میانگین هزینه سرمایه پذیرفته می‌شود. این موضوع می‌تواند نشان‌های از عدم عکس‌العمل سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان مالی نسبت به کیفیت اقلام تعهدی، یا نشان‌های از فرضیه مدیریت سود باشد، که آن نیز به نوبه خود می‌تواند ناشی از عدم شناخت سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان مرتبط با شرکت از معیاری بنام کیفیت اقلام تعهدی و اجزای آن باشد که نشان

می دهد ذینفعان شرکت ها در ایران، هنوز از قابلیت ها و نکات مثبت موجود در حسابداری تعهدی و همچنین ارقام تعهدی، که توسط هیات استانداردهای حسابداری مالی نیز تاکید شده است، آگاهی ندارند. بر این اساس، نتایج این تحقیق مغایر با آن دسته از تحقیقات خارجی می باشد که به این نتیجه رسیده اند که ارقام تعهدی نقش مهم و معنی داری در توصیف و تبیین هزینه سرمایه و بازده سهام دارند، که این موضوع مبین این است که بازار سرمایه در ایران، از کارایی لازم برخوردار نمی باشد.

با بررسی فرضیه دوم ملاحظه می شود که اجزای تشکیل دهنده کیفیت ارقام تعهدی اعم از ارقام تعهدی غیراختیاری (ذاتی) یا اختیاری نیز، تاثیر معنی داری بر هزینه سرمایه شرکت های مورد بررسی ندارند. همچنین نمی توان پذیرفت که ارقام تعهدی غیراختیاری بیش از ارقام تعهدی اختیاری بر هزینه سرمایه تاثیر دارند، با توجه به فرضیه اصلی مشخص شد که، هزینه سرمایه شرکت ها تحت تاثیر کیفیت ارقام تعهدی قرار نمی گیرد.

با توجه به فرضیه دوم و آزمون های صورت گرفته و مقادیر به دست آمده برای آزمون معنی داری و ضرایب تخمینی رگرسیون این فرضیه، مشخص شد که هیچ کدام از دو جز ارقام تعهدی نسبت به یکدیگر اثر بیشتری بر روی هزینه سرمایه ندارند.

تحقیق کردستانی و امیر بیگی لنگرودی

کردستانی و امیر بیگی لنگرودی (۱۳۸۷) - در مقاله ای به بررسی رابطه عدم تقارن زمانی و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری به عنوان دو معیار ارزیابی محافظه کاری پرداختند. دوره زمانی تحقیق آنها از سال ۱۳۷۵ تا سال ۱۳۸۵ بوده و شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را با استفاده از تجزیه و تحلیل رگرسیون خطی چند متغیره مورد بررسی قرار دادند. فرضیات تحقیق آنها به شرح زیر بود:

۱- رابطه بین واکنش سود به اخبار خوب و معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام در پایان دوره دوره برآورد، برای دوره های طولانی، منفی است.

۲- رابطه بین واکنش سود به اخبار بد و معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام در پایان دوره برآورد، برای دوره های طولانی مثبت است.

در این مقاله، فرضیه اول تحقیق تأیید و فرضیه دوم رد شد. یافته‌های این تحقیق برخلاف پیش-بینی نشان داد که افزایش طول دوره‌های برآورد مدل باعث مثبت شدن رابطه بین این دو معیار ارزیابی محافظه‌کاری نمی‌شود. بنابراین نتایج این تحقیق همسویی این دو معیار را تأیید نکرد. البته این نتایج نمی‌تواند از اعتبار معیار عدم تقارن زمانی سود به عنوان یک معیار ارزشمند برای ارزیابی میزان محافظه‌کاری کم کند، زیرا تعاریف جدید محافظه‌کاری و مبانی نظری که توسط واتز (۲۰۰۳) در این زمینه بیان شده است، بر پایه همان مبانی نظری معیار عدم تقارن زمانی سود یعنی تأییدپذیری متفاوت در شناسایی سودها و زیان‌ها بنا نهاده شده است. بنابراین استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی می‌توانند از معیار عدم تقارن زمانی سود در کنار معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری برای ارزیابی درجه محافظه‌کاری در گزارشگری مالی استفاده کنند.

تحقیق کردلر و شهریاری

کردلر و شهریاری (۱۳۸۸) - در این تحقیق رابطه بین متغیرهای اندازه، درجه رقابت صنعت، شدت سرمایه‌گذاری، ریسک، مالکیت دولتی، و تمرکز مالکیت با محافظه‌کاری مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد که با افزایش اندازه، محافظه‌کاری کمتر می‌شود. همچنین بین درجه رقابت در صنعت و مالکیت دولتی با محافظه‌کاری یک رابطه مستقیم وجود دارد. بین ریسک و نرخ مؤثر مالیاتی هیچ رابطه معناداری مشاهده نشد و بین شدت سرمایه‌گذاری و تمرکز مالکیت با محافظه‌کاری یک رابطه معکوس وجود داشت.

تحقیق مهرانی، حلاج و حسینی

مهرانی، حلاج و حسینی (۱۳۸۸) - تحقیقی را در بورس اوراق بهادار تهران و در محدوده زمانی ۱۳۷۶-۱۳۸۵ با بهره‌گیری از روش تجزیه و تحلیل رگرسیون تحت عنوان بررسی محافظه‌کاری در سود حسابداری و رابطه آن با اقلام تعهدی ترکیبی اجرا کردند.

یکی از فرضیات اصلی آنها این بود که همبستگی بیشتر اخبار بد با سود در قیاس با همبستگی اخبار خوب با سود (که این همبستگی بیشتر نشان دهنده وجود محافظه‌کاری است) متأثر از اقلام تعهدی

است. سود حسابداری قابل تقسیم به دو بخش نقدی و تعهدی به شرح زیر است:

$$E_{it} = ACC_{it} + CF_{it}$$

E_{it} = سود حسابداری شرکت i در سال t و ACC_{it} = کل ارقام تعهدی شرکت i در سال t و CF_{it}

= جریان نقدی عملیاتی شرکت i در سال t

نتایج تحقیق نشان دهنده آن بود که سطح محافظه کاری و یا به عبارتی عدم تقارن زمانی در شناسایی اخبار خوب نسبت به اخبار بد، برای ارقام تعهدی (ACC) و جریان های نقدی عملیاتی (CF) به ترتیب برابر با ۰/۲۴۹ و ۰/۰۶۷ می باشد. یعنی می توان نتیجه گرفت که وجود محافظه کاری و یا همان شناسایی سریع تر اخبار خوب، بیشتر به دلیل وجود ارقام تعهدی است نه ارقام نقدی. در واقع، مثبت بودن β_3 که طبق گفته باسو معیاری برای سنجش محافظه کاری است، ۷۸ درصد وابسته به ارقام تعهدی است و تنها ۲۲ درصد وابسته به ارقام نقدی است.

فصل سوم

روش تحقیق

همان طور که از نام فصل مشخص است، در این فصل از روش تحقیق، جامعه نمونه، روش و ابزار گردآوری اطلاعات، قلمرو تحقیق و روایی و پایایی سخن گفته می شود. پژوهشگر پس از تعیین و تنظیم موضوع تحقیق بایستی در فکر انتخاب روش تحقیق باشد. مراد از انتخاب روش انجام تحقیق این است که مشخص کنیم، چه روشی برای بررسی موضوع خاصی لازم است.

انتخاب روش انجام تحقیق بستگی به هدفها و ماهیت موضوع پژوهش و امکانات اجرایی آن دارد. بنابراین هنگامی می توان در مورد روش بررسی و انجام یک تحقیق تصمیم گرفت که ماهیت موضوع پژوهش، هدفها و نیز وسعت دامنه آن مشخص باشد. بعبارت دیگر، هدف از انتخاب روش تحقیق آن است که محقق مشخص نماید چه شیوه و روشی را اتخاذ کند تا او را هر چه دقیق تر، آسانتر، سریعتر و ارزانتر در دستیابی به پاسخهایی برای پرسشهای تحقیق مورد نظر کمک کند (نادری، ۱۳۷۴، ص ۵۹).^۲ در روش علمی ابتدا مدلها یا نظریههایی که به نظر می رسد ماهیت پدیده را تبیین می کنند، قبول می شود. سپس نتیجه های منطقی از مدل پذیرفته شده استخراج می شود و جستجو به منظور یافتن تبیین بهتر برای پدیده ادامه می یابد.

فصل حاضر مباحث مربوط به روش و قلمرو تحقیق، جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه، روش گردآوری داده ها، روش آماری مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها را در بر می گیرد.

۲-۳- روش تحقیق مورد استفاده در پژوهش

این تحقیق از نوع تحقیقات همبستگی است که برای بدست آوردن ضرایب مدل از تحلیل رگرسیون استفاده خواهد کرد. روش همبستگی از روش تحقیق های توصیفی (غیرآزمایشی) است (سرمد، بازارگان، ۱۳۸۵). تحقیقات همبستگی، شامل کلیه تحقیقاتی است که در آنها سعی می شود رابطه بین متغیرهای مختلف با استفاده از ضریب همبستگی، کشف و تعیین شود. این تحقیق از نظر طبقه بندی بر مبنای هدف، از نوع کاربردی است. در واقع سرمایه گذاران می توانند با اتکا بر نتایج تحقیق، در مورد محافظه

کاری شرکتها دانش بیشتری کسب نموده و در تصمیمات اقتصادی خود لحاظ نمایند که در نهایت می تواند به تخصیص بهینه منابع کمک نماید.

۳-۳. جامعه آماری

جامعه مطالعاتی پژوهش حاضر در بر گیرنده شرکتهای موجود در بورس اوراق بهادار تهران در طی سالهای ۸۹-۸۵ می باشد .

در ادامه از بین ۴۶۰ شرکت موجود در بورس اوراق بهادار تهران شرکتهایی که پایان سال مالی آنها ۲۹ اسفند ماه نمی باشد-شرکتهایی که وقفه های مطالعاتی بیش از ۶ ماه داشتند و شرکتهایی که اطلاعات مورد نیاز جهت محاسبه متغیرهای پژوهش را ارائه ننموده اند از جامعه مطالعاتی حذف و در نهایت 85 شرکت به عنوان نمونه هدفمند تحقیق انتخاب شدند(لیست شرکتهای نمونه در پیوست آمده است).

۳-۴. قلمرو موضوعی.

قلمرو موضوعی این تحقیق شامل بررسی رابطه دو معیار سود وزیانی و ترانزنامه ای محافظه کاری با نرخ بازیافت بدهی می باشد . براساس دیدگاه سود و زیانی، محافظه کاری در قالب واکنش نامتقارن سود نسبت به اخبار خوب (سودها) و اخبار بد (زیان ها) تعریف می شود . بدین معنی که واکنش سود نسبت به اخبار بد به هنگام تر از واکنش آن نسبت به اخبار خوب است. همچنین بر اساس دیدگاه ترانزنامه ای رابطه نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام مورد توجه قرار می گیرد .

۳-۵. قلمرو زمانی و مکانی

تمامی نمونه های جامعه آماری شامل شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سالهای ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ با در نظر گرفتن شرایط پیش گفته می باشد.

۳-۶. روش گردآوری اطلاعات

یکی از ضروریات هر مطالعه و پژوهش اطلاعات مربوط و قابل اتکا، سرعت و سهولت دسترسی به آن می باشد. مباحث تئوریک پژوهش از مسیر مطالعه منابع، نشریات؛ منابع داخلی و خارجی موجود در کتابها و استفاده از اینترنت جمع آوری شده است. جمع آوری اطلاعات با استفاده از اطلاعات اولیه شرکتها بوده است؛ یعنی اطلاعات و داده های مورد نیاز تحقیق، با استفاده از نرم افزار ره آورد نوین و با مراجعه به سازمان بورس اوراق بهادار تهران و مطالعه صورتهای مالی اساسی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۵ بدست آمده اند. در این باره علاوه بر مطالعه صورتهای مالی اساسی، اطلاعات مربوط به صورتهای مالی از سایت اطلاعاتی بورس مورد استفاده قرار گرفته است.^۱

پس از جمع آوری اطلاعات مربوطه از نرم افزار صفحه گسترده اکسل^۲ جهت طبقه بندی اطلاعات و محاسبه متغیرها استفاده گردید و در نهایت اطلاعات حاصل با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۳-۷. تجزیه و تحلیل اطلاعات

مهمترین و مفیدترین راه برای طبقه بندی متغیرها، تقسیم آن ها به دو نوع مستقل و وابسته است. جنبه ای از محیط که به گونه ای آزمایشی مطالعه می شود، متغیر مستقل و اندازه هر گونه تغییر که در رفتار ایجاد می شود متغیر وابسته خوانده می شود. پژوهشگر به دنبال آن است که رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته را کشف کند (همان، ۱۳۸۴، ص ۱۱۴).^۱

متغیرهای این تحقیق با توجه به نوع ارتباط آن ها با هم به دو نوع متغیر وابسته و مستقل طبقه بندی شدند که در زیر به آن ها اشاره می شود:

^۱. [HTTP : / WWW. Irbourse . com](http://www.Irbourse.com)

^۲. Excel

۱-۷-۳- متغیرهای تحقیق:

متغیرهای مستقل مورد استفاده در مدل رگرسیونی این تحقیق شامل هر یک از موارد زیر به طور جداگانه می باشد.

1- اندازه گیری محافظه کاری با استفاده از (روش باسو) :

$$\frac{E_{it}}{P_{i,t-1}} = b_0 + b_1 D_{i,t} + b_2 R_{i,t} + b_3 Ri,t + \omega_{i,t}$$

$E_{i,t}$ = سود حسابداری شرکت i در سال $t = Pi,t-1$ ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت i در پایان سال $t-1$ و ابتدای سال $t = Ri,t$ بازده سهام شرکت در سال t .

$D_{i,t}$ = در این رابطه رگرسیونی b_2 پاسخ سود را نسبت به بازده های مثبت و $b_2 + b_3$ پاسخ سود را نسبت به بازده های منفی اندازه گیری می کند.

۲- مدل رگرسیونی نرخ بازیافت بدهی (مدل ژانک-۲۰۰۷):

$$\text{Recovery} = \frac{\Delta REC_t + \Delta REC_{t-1}}{\Delta REC_{t-1}}$$

REC_t = حسابهای دریافتی در سال جاری

REC_{t-1} = حسابهای دریافتی در سال قبل

۳- مدل رگرسیونی مالی بر مبنای سود هر سهم (مدل بتی و همکاران-۲۰۰۸):

$$\text{Earn}_{it}/p_{it+1} = \alpha_0 + \alpha_1 DR_{it} + \beta R_{it} + \beta_1 Ri,t + \varepsilon_{it}$$

Earn = سود هر سهم

DR=متغیر اندازه گیری بازده در پایان دوره مالی

R=بازده سالانه شرکت

4-مدل رگرسیونی شاخص زمانی برای اندازه گیری ارزش اسمی وام (مدل ژانک-۲۰۰۹):

$$HH_i = \sum_j D_{ij}^2 / (\sum_j D_{ij})^2$$

HH=شاخص زمان

Dij=ارزش اسمی وام

5-مدل رگرسیونی اندازه گیری بر مبنای اقلام تعهدی غیر عملیاتی:

$$ACC_{it} = Earn - CFO_{it}$$

Cfo:گردش وجه نقد حاصل از فعالیت های عملیاتی

Earn:سود قبل از اقلام غیر مترقبه

۳-۸ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

پژوهش های همبستگی شامل کلیه پژوهش هایی است که در آنها تلاش می شود رابطه متغیر های مختلف با استفاده از ضریب همبستگی کشف و تعیین شود این ضریب شاخص دقیقی است که با محاسبه آن می توان نشان داد که یک متغیر تا چه اندازه با متغیر های دیگر پیوند دارد و می توان برای همبستگی (مثبت یا منفی) میزان و مقدار آن را محاسبه کرد. به دلیل اینکه متغیر های پژوهش از نوع فاصله ای بوده روش پژوهش همبستگی می باشد جهت انجام آزمون های آماری از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون و تحلیل واریانس که دارای خطای معیار کمتری در مقایسه با سایر روش های آماری می باشند استفاده شده است. در این پژوهش پس از جمع آوری داده ها و محاسبه با استفاده از نرم افزار SPSS انجام شده است. در بسیاری از فرضیه ها، هدف بررسی ارتباط بین دو متغیر است. صرف

نظر از بحث تحلیل رگرسیون می تواند از آزمون های استقلال برای بررسی ارتباط معنی دار دو متغیر استفاده کرد. اگر دو متغیر تعریف شده در فرضیه ها دارای مقیاس کمی باشد، می توان با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون به استقلال یا ارتباط بین دو متغیر پی برد.

ضریب همبستگی پیرسون دارای پارامتری است و همان طور که از قبل عنوان شد به صورت زیر است :

$$r = \frac{\text{COV}_{x,y}}{\sigma_x \sigma_y}$$

مراحل آزمون :

۱. تعریف فرضیه های آماری به صورت زیر :

بین نرخ بازیافت بدهی و محافظه کاری به روش باسو^۱ رابطه منفی و معنا دار وجود ندارد.

$$H_0 : Y, X \leq 0$$

بین نرخ بازیافت بدهی و محافظه کاری به روش باسو رابطه منفی و معنا دار وجود دارد.

$$H_1 : Y, X > 0$$

بین نرخ بازیافت بدهی و ارقام تعهدی غیر عملیاتی و سود هر سهم و ارزش اسمی وام رابطه منفی و

$$H_0 : Y, X \leq 0$$

معنا دار وجود ندارد.

بین نرخ بازیافت بدهی و ارقام تعهدی غیر عملیاتی و سود هر سهم و ارزش اسمی وام رابطه منفی و

$$H_1 : Y, X_1 > 0$$

معنا دار وجود دارد.

۲. تعیین سطح زیر منحنی : H_1 و H_0

که حسب مورد آزمون t یا Z استفاده می گردد، که در این پژوهش با توجه به دو متغیر بودن فرضیه و نوع همبستگی آن از ضریب همبستگی پیرسون و نیز از آزمون t استیودنت در سطح اطمینان ۹۵ درصد (سطح خطا ۵ درصد) به منظور آزمون معنی دار بودن رابطه همبستگی بین دو متغیر استفاده شده است.

^۱-Basu

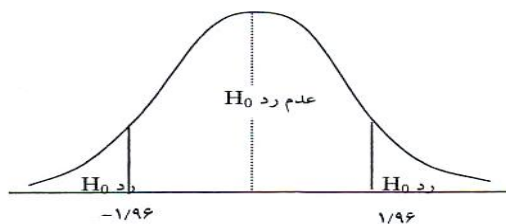
۳. به طور معمول دو نوع ریسک یا خطا وجود دارد :

خطای نوع اول (ریسک α) : که در این خطا ما به اشتباه فرض H_0 را رد می کنیم در حالی که بایستی فرضیه H_0 پذیرفته شود.

خطای نوع دوم (ریسک β) : در این خطا نیز فرضیه H_1 غلط می باشد و بایستی رد شود، درحالی که به اشتباه پذیرفته می شود. به طور معمول دو نوع α با مقادیر $\alpha = 0.5$ و $\alpha = 0.1$ برگزیده می گردد و با توجه به دو دامنه بودن توزیع ها، به طور معمول از $\frac{\alpha}{2}$ برای آزمون استفاده می شود به طوری که

$$\frac{\alpha_1}{2} + \frac{\alpha_2}{2} = \alpha$$

و درجه آزادی به صورت $df = n-2$ محاسبه می گردد. نمودار این آزمون به صورت زیر می باشد :

۴. تعریف و محاسبه آمار آزمون :

آمار آزمون اگر از نوع t_0 باشد به صورت زیر تعریف خواهد شد :

$$t = r \sqrt{\frac{n-2}{1-r^2}} \quad \text{یا} \quad \frac{r-p}{\sqrt{\frac{1-r^2}{n-2}}}$$

۵. تصمیم گیری :

اگر t محاسبه شده در ناحیه H_1 دنباله سمت راست یا چپ قرار گیرد نظر به برگزیدن $\alpha = 0.5$ با اطمینان ۹۵٪ می توان پذیرفت که بین دو متغیر X و Y ارتباط معنی دار و در صورتی که در ناحیه H_0 قرار گیرد می توان گفت که رابطه معنی داری بین X و Y وجود ندارد. مسأله ای که بیشتر پژوهشگران در برنامه ریزی هر پژوهش، با آن مواجه اند اندازه یا حجم لازم برای نمونه است. قانون کلی در این مورد، بزرگ ترین اندازه ممکن را تصویب می کند. هدف از مطالعه نمونه کسب اطلاع در مورد جامعه است که نمونه از آن انتخاب شده است. بنابراین هرچه نمونه با حجم بزرگ تری انتخاب شود، بین

شاخص های آماری، ارتباط نزدیکی وجود دارد. با نمونه بزرگ، پژوهشگر، کمتر فرض صفر را در شرایطی که درست نیست، می پذیرد.

$$y = \alpha + B_x + \varepsilon$$

که برآوردهای α و β به صورت α و b نشان داده شده و از رابطه زیر به دست آمده است :

$$\alpha = \frac{\sum x_1^2 \sum y_1 - \sum x_1 y_1}{N \sum x_1^2 - (\sum x_1)^2} \qquad b = \frac{N \sum x_1^2 y_1 - \sum x_1 \sum y_1}{N \sum x_1^2 - (\sum x_1)^2}$$

$$\left\{ \begin{array}{l} \alpha H_0 = 0 \qquad \text{عرض از مبدأ مساوی با صفر است :} \\ \alpha H_0 \neq 0 \qquad \text{عرض از مبدأ مخالف صفر است :} \end{array} \right.$$

همچنین ضریب ثابت (α) و شیب خط (B) به صورت بالا و پایین آزمون گردیده است :

$$\left\{ \begin{array}{l} B H_0 = 0 \qquad \text{شیب خط برابر صفر است} \\ B H_0 \neq 0 \qquad \text{شیب خط برابر صفر نیست} \end{array} \right.$$

که برای آزمون فرضیه های بالا آمارهای زیر استفاده می شود :

$$t_0 = \frac{\alpha}{S_\alpha}$$

$$t_1 = \frac{b}{S_b}$$

t_0 و t_1 دارای توضیح t با $n-2$ درجه آزادی است که برای نمونه های بزرگ، توزیع آن با توزیع نرمال استاندارد، تقریب زده می شود (آذر و مومنی، ۱۳۸۵، ۲۰۹-۲۰۱).

۳-۹. چگونگی بررسی فرضیه ها

در این تحقیق برای آزمون فرضیه ها از مدل رگرسیون خطی چند متغیره استفاده می شود و همواره در جریان آزمون فرضیه ها، آن ها از چند جنبه زیر مورد بررسی و آزمون قرار می گیرند:

۱- بررسی مفروضات اساسی مدل رگرسیون خطی.

۲- آزمون معنی دار بودن فرضیه ها.

۳- آزمون معنی دار بودن متغیر مستقل.

۴- آزمون معنی دار بودن ضریب همبستگی.

۵- آزمون خود همبستگی بین مشاهدات.

از آنجا که با توجه به حجم داده ها و به منظور ارتقای دقت در انجام آزمون های فوق از نرم افزار آماری SPSS استفاده می شود، لذا در این بخش به منظور ممانعت از تطویل بحث های فنی و آماری نیازی دیده نشد که به تشریح جزئیات و فرمول های آماری پرداخته شود ولی هدف از به کارگیری آزمون های فوق، به طور مجزا تشریح می شود.

۳-۹-۱. بررسی مفروضات اساسی مدل رگرسیون خطی:

مفروضات اساسی مدل رگرسیون خطی به شرح زیر است:

۱- خطا ها دارای توزیع نرمال هستند.

۲- جمله خطا یعنی ε دارای میانگین صفر است

۳- جمله خطا یعنی ε دارای واریانس ثابت δ^2 است

۴- بین خطاها همبستگی وجود ندارد.

باقیمانده های مدل رگرسیون به صورت زیر تعریف می شوند:

$$e_i = y_i - \hat{y}_i \quad i=1,2,\dots,n$$

که در آن y_i یک مقدار مشاهده و \hat{y}_i مقدار برازش شده متناظر آن است. چون تلقی از باقیمانده به صورت انحراف بین اندازه مشاهده و مقدار برازش شده می باشد، لذا یک معیار یا اندازه از تغییراتی است که بوسیله مدل رگرسیون توضیح داده نشده است. همچنین می توان باقیمانده ها را مقادیر شناخته شده خطا دانست، بنابراین هر انحراف از مفروضات در مورد خطاها باید در باقیمانده ها نمایان شود. در نتیجه تحلیل باقیمانده ها یک شیوه تاثیرگذار برای کشف انواع نامناسبت ها در مدل می باشد (گمری و پاک، ۱۳۸۴، ص ۱۲۰).^۱

ارائه SPSS برای آزمون مفروضات ۱، ۲ و ۳ از نمودار هیستوگرام باقیمانده ها که توسط نرم افزار می شود، استفاده می گردد. در این نمودار می توان نرمال بودن توزیع خطاها را بررسی نمود. ضمناً مقدار میانگین و واریانس خطاها نیز در این نمودار نمایش داده می شود. برای آزمون آخرین مفروضه فوق از نمودار نقطه ای باقیمانده ها استفاده می شود. چنانچه در این نمودار، باقیمانده ها به هم نزدیک نباشند و به عبارت دیگر پراکنده باشند، بیانگر این است که هیچگونه ارتباطی بین خطاها وجود ندارد.

۲-۹-۳. آزمون معنی دار بودن فرضیه ها

به منظور بررسی معنی دار بودن مدل رگرسیون مورد استفاده در تحقیق و تعیین وجود رابطه معنی دار بین متغیرهای مستقل و وابسته مدل از آماره F استفاده می شود با استفاده از آماره F به دنبال رد فرض H_0 ، و در مقابل پذیرش فرض H_1 هستیم. در فرض H_0 بیان می شود ضرایب مدل رگرسیونی برابر با

^۱ .gameri & pak,1384,p120

صفر است و در مقابل در فرض H_1 بیانگر این است که همه ضرایب مدل رگرسیونی برابر با صفر نیست. نرم افزار SPSS مقدار آماره F و سطح معنی داری را ارائه می دهد. چنانچه سطح معنی داری کمتر از ۰.۰۵ باشد به این معنی است که در سطح اطمینان ۹۵٪ فرض H_0 رد خواهد شد. رد فرض H_0 به منزله معنی دار بودن مدل رگرسیونی مورد استفاده در تحقیق خواهد شد.

۳-۹-۳. آزمون معنی دار بودن ضریب همبستگی (R)

ضریب همبستگی با توجه به نمونه ای مشخص محاسبه می شود. بدیهی است که این ضریب، که بعضی مواقع ضریب همبستگی نمونه ای خوانده می شود، از نمونه ای به نمونه دیگر تغییر می یابد. حال سوال اینجاست که آیا بین دو متغیر X و Y که ضریب همبستگی آن را تعیین کردیم همبستگی معنی داری وجود دارد یا نه؟ به عبارت دیگر، آیا می توان به وجود یک رابطه علت و معلولی خطی اذعان داشت و یا ضریب همبستگی به دست آمده ناشی از شانس و تصادف بوده و ضریب همبستگی جامعه که آن را با ρ نشان می دهیم، برابر صفر است؟ آماره مناسب برای آزمون، در خصوص صفر بودن ضریب همبستگی جامعه عبارت است از:

$$t = \frac{R - \rho}{\sqrt{\frac{1 - R^2}{n - 2}}}$$

که دارای توزیع t استیودنت با $n-2$ درجه آزادی است و فرض های H_0 و H_1 این آزمون

عبارتند از:

$$\begin{cases} H_0: \rho = 0 \\ H_1: \rho \neq 0 \end{cases}$$

ضریب همبستگی (R) توسط نرم افزار محاسبه می شود و با در اختیار داشتن آن و بر اساس فرمول، فوق مقدار آماره t بدست می آید. در صورتی که در سطح معنی داری ۰.۵٪ قدرمطلق آماره t بزرگتر از مقدار در جدول با درجه آزادی ($n-2$) باشد، فرض H_0 رد می شود. رد فرض H_0 به منزله معنی دار بودن ضریب همبستگی است.

۳-۱۰ روش آزمون فرضیه ها :

در این تحقیق هر یک از فرضیه ها بر اساس مدل رگرسیونی مربوطه، به دو فرض آماری صفر (H_0) و مخالف یا جایگزین (H_1) تقسیم می شوند تا با استفاده از آمار تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرند. همچنین در تحقیق حاضر هر یک از فرضیه ها از ۵ جنبه مورد بررسی قرار می گیرند که عبارتند از:

الف) بررسی مفروضات اساسی مدل رگرسیون خطی،

ب) معنی داری مدل بکار گرفته شده ،

ج) معنی داری متغیر مستقل ،

د) معنی داری ضریب همبستگی و

ه) خود همبستگی بین مشاهدات.

۳-۱۰-۱ تصمیم گیری برای رد یا پذیرش فرضیه ها

جهت بررسی معنی دار بودن کل مدل از آماره F استفاده شده است. بطوریکه با مقایسه آماره F و F جدول که با درجات آزادی $K-1$ و $N-K$ در سطح خطای ۰.۵٪ محاسبه شده، کل مدل مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین برای بررسی معنی دار بودن ضریب متغیرهای مستقل در هر مدل از آماره t استفاده شده است. آماره t به دست آمده با t جدول که با درجه آزادی $N-K$ در سطح اطمینان ۰.۹۵٪ محاسبه شده مقایسه می شود، چنانچه قدرمطلق t محاسبه شده از t جدول بزرگتر باشد، ضریب مورد نظر معنی دار خواهد بود که دلالت بر وجود ارتباط بین متغیر مستقل و وابسته دارد.

همچنین به عنوان روشی جایگزین جهت تصمیم گیری در مورد پذیرش یا رد یک فرضیه بر اساس مقدار احتمال یا سطح معنی داری نیز عمل شده است. بدین صورت که اگر مقدار احتمال محاسبه شده بزرگتر یا مساوی مقدار خطای نوع اول (α) باشد فرض صفر پذیرفته می شود و اگر مقدار احتمال کوچکتر از مقدار خطای نوع اول (α) باشد فرض صفر رد می شود.

فصل چهارم

تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱-۴ مقدمه

تجزیه و تحلیل آماری بخش مهم و پایه ای بسیاری از پیمایشها را شامل می شود آمار شاخه ای از روش شناسی علمی است که با جمع آوری ، طبقه بندی ، توصیف و تفسیر داده هایی که از اجرای زمینه یابها و آزمایشها به دست می آید سرو کار دارد و هدف اساسی آن ، توصیف و بیان استنباطهایی در باره ویژگیهای عددی جوامع است در مباحث آماری بر پایه اخذ نمونه گیری با روشهای مدون و از پیش تعیین شده دانش نمونه گیری و همچنین بکار گیری تکنیکهای استنباطی امکان تعمیم نتایج به جامعه فراهم می گردد در یک تقسیم بندی آن دسته از روشها را که به منظور توصیف ویژگیهای نمونه یا جامعه به کار گرفته می شود را آمار توصیفی می گویند آمار استنباطی نیز به روشهایی گفته می شود که در آنها ویژگیهای جامعه به کمک ویژگیهای نمونه استنباط می شود . در این با تکیه بر تکنیکهای آمار استنباطی و توصیفی به تجزیه و تحلیل آماری فرضیات تحقیق خواهیم پرداخت. مطالبی که در این فصل مورد بررسی قرار می گیرند شامل تحلیل توصیفی متغیر های کلیدی تحقیق که مهمترین هدف این تجزیه و تحلیل می باشد و تحلیل استنباطی فرضیات تحقیق پژوهشی که در این قسمت با تکیه بر تکنیکهای آمار استنباطی فرضیات پژوهشی را مورد بحث و بررسی قرار می دهیم .

۲-۴ تحلیل توصیفی متغیر های تحقیق :

اولین گام در تجزیه و تحلیل داده ها ، توصیف و آگاهی از ویژگیها و خصوصیات صفات افراد مورد مطالعه تحقیق، آشنایی با تغییرات متغیر های کلیدی در نمونه مورد بررسی می باشد.. تکنیک مورد استفاده در این مورد جدول توزیع فراوانی و نمودارهای ستونی و دایره ای ، و همچنین آماره های توصیفی همچون میانگین ، واریانس ، و... می باشد .

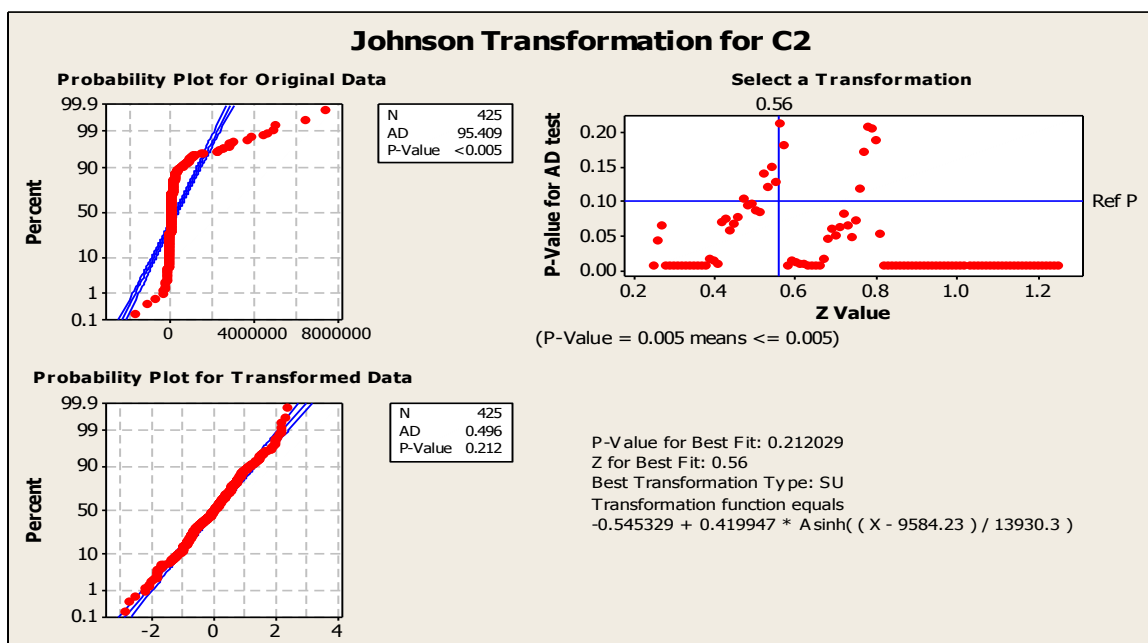
۳-۴- بررسی فرض نرمال بودن متغیرها:

برای آزمون نرمال یا عدم نرمال بودن متغیر وابسته از آزمون کولموگراف - اسمیرنوف به صورت زیر استفاده می شود

نگاره (۱-۴) - آزمون گلموکروف - اسمیرنف برای متغیر سود قبل از اقلام غیر مترقبه

		E.it
Normal Parametersa	تعداد	425
	Mean	2.4842
Most Extreme Differences	انحراف معیار	8.3064
	Absolute	0.36
	مثبت	0.36
	منفی	-0.303
	Kolmogorov-Smirnov Z	7.429
	سطح معنی داری	0.000

a. Test distribution is Normal.

نگاره ۴-۲ - آزمون گلموکروف - اسمیرنف برای متغیر سود قبل از اقلام غیر مترقبه (بعد از نرمال

سازی

		E.it
	تعداد	425
Normal Parametersa	Mean	0.0274
	انحراف معیار	0.94149
Most Extreme Differences	Absolute	0.027
	مثبت	0.027
	منفی	-0.027
	Kolmogorov-Smirnov Z	0.562
	سطح معنی داری	0.91

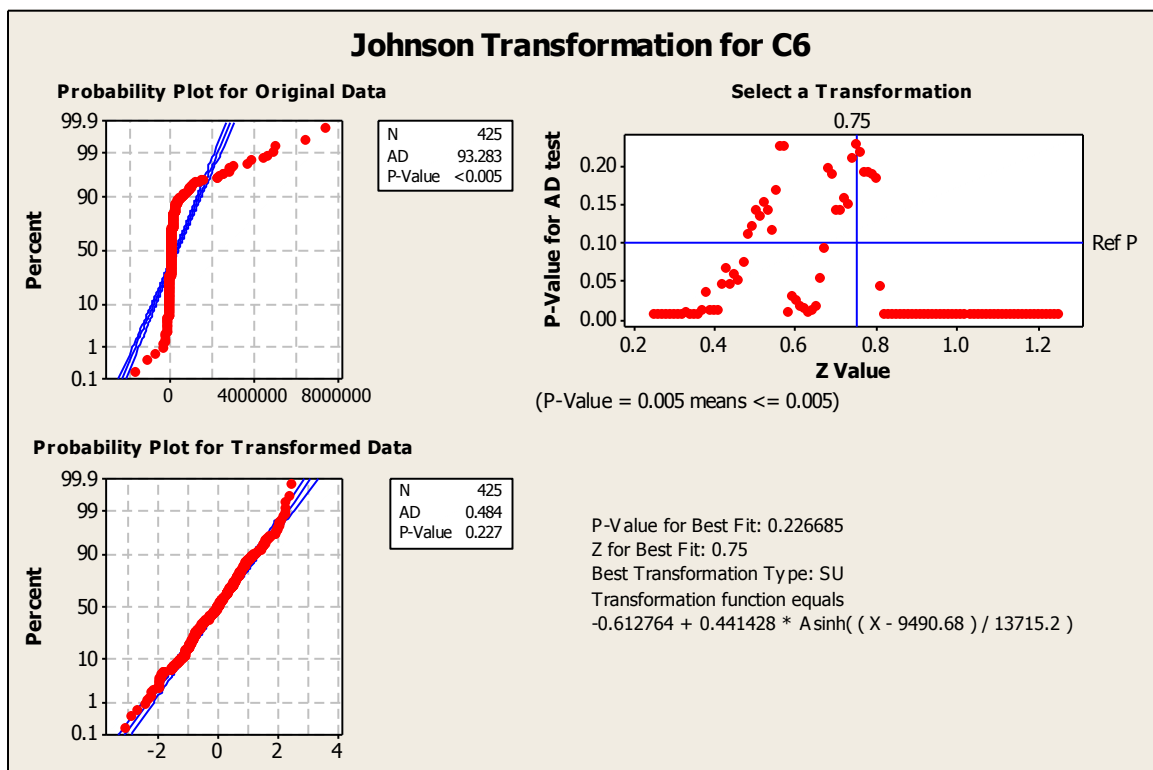
a. Test distribution is Normal.

نگاره (۴-۳) - آزمون گلموکروف - اسمیرنف برای متغیر ارزش بازار سرمایه در ابتدای سال

		NORMAL.P
	تعداد	425
Normal Parametersa	Mean	3.789
	انحراف معیار	1.76192
Most Extreme Differences	Absolute	0.415
	مثبت	0.386

منفی	-0.415
Kolmogorov-Smirnov Z	8.553
سطح معنی داری	0.000

a. Test distribution is Normal.

(نگاره ۴-۴) -آزمون گلموکروف -اسمیرنف برای متغیر ارزش بازار سرمایه در ابتدای سال (بعد از
 نرمال سازی)

		NORMAL.P
	تعداد	425
Normal Parametersa	Mean	0.0141
	انحراف معیار	0.99904
Most Extreme Differences	Absolute	0.024
	مثبت	0.024
	منفی	-0.024
	Kolmogorov-Smirnov Z	0.559
	سطح معنی داری	0.914

a. Test distribution is Normal.

(نگاره ۴-۵) -آزمون گلموکروف -اسمیرنف برای متغیر محاسبه شده محافظه کاری

		CONSERVAT
	تعداد	425
Normal Parametersa	Mean	-7.8627
	انحراف معیار	0.10885
Most Extreme Differences	Absolute	0.237
	مثبت	0.237
	منفی	-0.198
	Kolmogorov-Smirnov Z	4.881
	سطح معنی داری	0.000

(نگاره ۴-۶) -آزمون گلموکروف -اسمیرنف برای متغیر محاسبه شده محافظه کاری (بعد از نرمال سازی)

		CONSERVAT
	تعداد	425
Normal Parametersa	Mean	-0.005581
	انحراف معیار	1.043
Most Extreme Differences	Absolute	0.028
	مثبت	0.022
	منفی	-0.028
	Kolmogorov-Smirnov Z	0.58
	سطح معنی داری	0.889

a. Test distribution is Normal.

آزمون کولموگروف، اسمیرنف روش ناپارامتری ساده‌ای برای تعیین همگونی اطلاعات تجربی با توزیع های آماری منتخب است و آنرا با نام اختصاری K-S نمایش می دهند. فرض صفر و فرض مقابل در این آزمون به صورت زیر نوشته می شود:

$$\begin{cases} H_0 : & \text{داده‌ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی می کند} \\ H_1 : & \text{داده‌ها برای متغیر وابسته از توزیع نرمال پیروی نمی کند} \end{cases}$$

در آزمون نرمالیتی هرگاه مقادیر سطح معنی‌داری (sig) کمتر از ۵ درصد باشد فرض صفر در ۹۵ درصد اطمینان رد می‌شود. نتایج این آزمون در نگاره (۲-۴)، (۴-۴) و (۶-۴) ارائه شده است. بر اساس مقادیر ارائه شده در جدول فوق از آن جایی که مقادیر سطح معنا داری بیشتر از ۵ درصد است ($\text{sig} \geq 0.05$) بنابراین فرض صفر یعنی نرمال بودن متغیرها تأیید می‌شود.

۲-۴. آمار توصیفی

با توجه به فرضیه‌های تحقیق که حاکی از آزمون رابطه محافظه کاری با نرخ بازیافت بدهی می‌باشد، از دیدگاه تراز نامه ای این رابطه بررسی می‌گردد. از این رو، در این قسمت آمار توصیفی نشان داده شده است.

در نگاره (۷-۴) به ازای هر یک از متغیرهای مدل، شاخص‌هایی از قبیل تعداد نمونه‌ها، مینیمم، ماکسیمم، میانگین، انحراف معیار و واریانس متغیرها نمایش داده شده است.

آماره توصیفی - نگاره ۴-۷

متغیرها	تعداد	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation	Variance
E.it	425	-1.64	7.45	2.4842	8.30642	6.9
P	425	0	1.98	3.789	1.76192	3.104
R.it	425	-1.94	1.4	0.0091	0.23467	0.055
DR.it	425	0	1	0.5365	0.49926	0.249
EPS.it	425	-3817	7131	6.5652	1062.82418	1.13
ACC.it	425	-2.47	1.77	4.5643	1.75117	3.067
CFO.it	425	-8.37	2.09	3.1482	1.41427	2

N.loan	425	0	2.28	2.1239	1.5958	2.547
REC.it	425	-	-	-	24.8679	-
SIZE	425	363.48	46.32	2.4492	6	618.415
LEV	425	4.29	7.96	5.804	0.61574	0.379
T.ACC	425	-	-	-	11.6875	-
Valid N (listwise)	425	190.97	46.31	0.8475	8	136.599
	425	-2	8.38	3.4164	1.23553	1.527

۳-۴-آزمون فرضیه اول : اندازه گیری محافظه کاری با استفاده از (روش باسو) :

$$\frac{E_{it}}{P_{i,t-1}} = b_0 + b_1 D_{i,t} + b_2 R_{i,t} + b_3 R_{i,t} + \omega_{i,t}$$

$E_{i,t}$ = سود حسابداری شرکت i در سال $t = P_{i,t-1}$ ارزش بازار حقوق صاحبان سهام شرکت i در پایان سال $t-1$ و ابتدای سال $t = R_{i,t}$ بازده سهام شرکت در سال t .

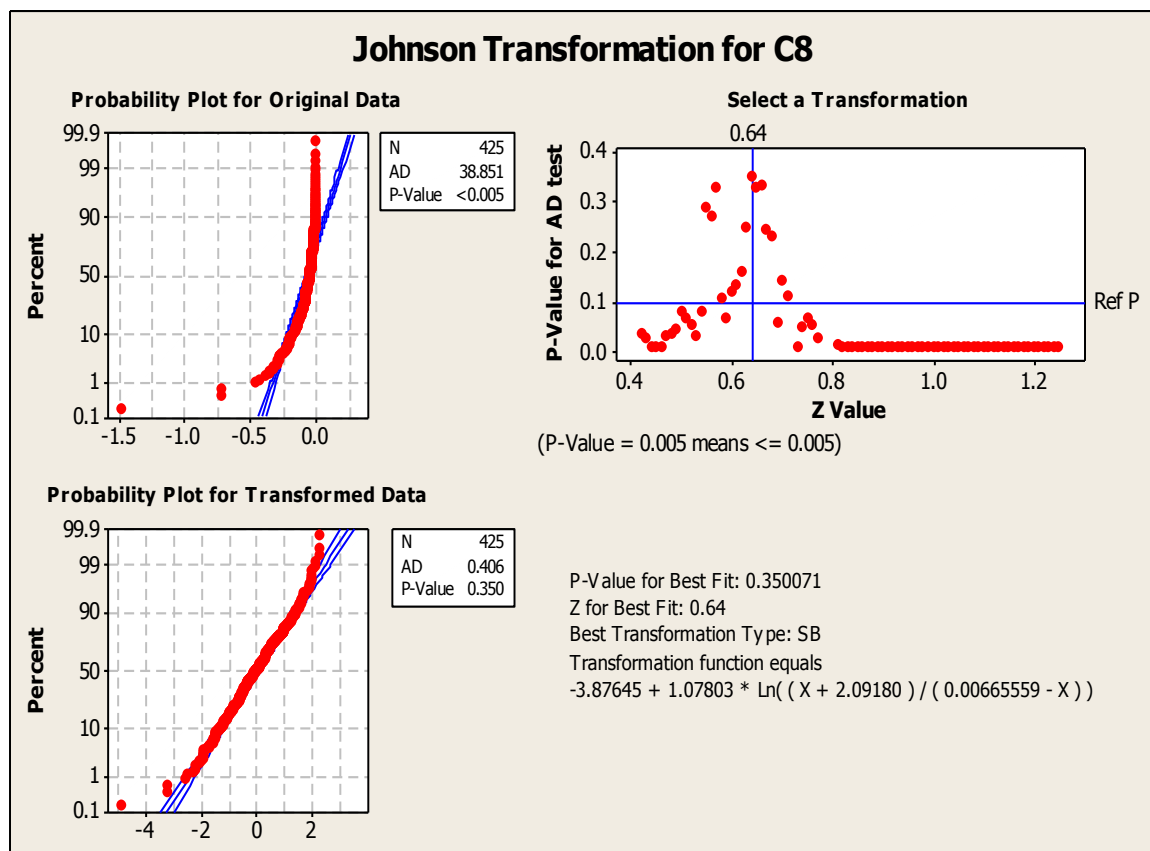
$D_{i,t}$ = در این رابطه رگرسیونی b_2 پاسخ سود را نسبت به بازده های مثبت و $b_2 + b_3$ پاسخ سود را نسبت به بازده های منفی اندازه گیری می کند.

(نگاره ۴-۸) - فرضیه اول - (محافظة کاری)

دوربین واتسون	متغیرهای آماری					std.Err or of the estimat e	Adja sted R squa re	R squa re	R	مدل
	سطح معنی داری آماره F	درجه آزادی ۲	در جه آزاد ی ۱	آماره F	R square chang e					
1.906	0.00 0	419	5	6.20 4	0.069	0.9697 3	0.05 8	0.06 9	.26 3 ^a	1

a. Predictors: (Constant), R.it.DR.it

b. Dependent Variable: E.it.p

بر اساس آزمون "دوربین _ واتسون" مدل فرضیه اول که در جدول بالا نشان داده شده است مقدار این آماره برابر است با ۱,۹۰۶ که تقریباً به عدد ۲ نزدیک است. از این رو می توان اظهار داشت که در مدل فرضیه اول خود همبستگی بین مشاهدات وجود ندارد.

فرضیه اول - (ANOVA) - (نگاره ۴-۹)

سطح معنی داری	آماره F	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	مدل
0.000	6.204	5.834	5	29.171	رگرسیون
		0.94	419	394.017	Residual
			424	423.188	جمع

a. Predictors: (Constant), R.it.DR.it, E.it, P

b. Dependent Variable: NORMAL.P

نگاره شماره (۴-۹) نشان دهنده تحلیل واریانس متغیر محافظه می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

$$\begin{cases} H_0: & \text{رابطه خطی بین متغیرها وجود ندارد} \\ H_1: & \text{رابطه خطی بین متغیرها وجود دارد} \end{cases}$$

با توجه به این که sig کمتر از ۵ درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می

گردد.

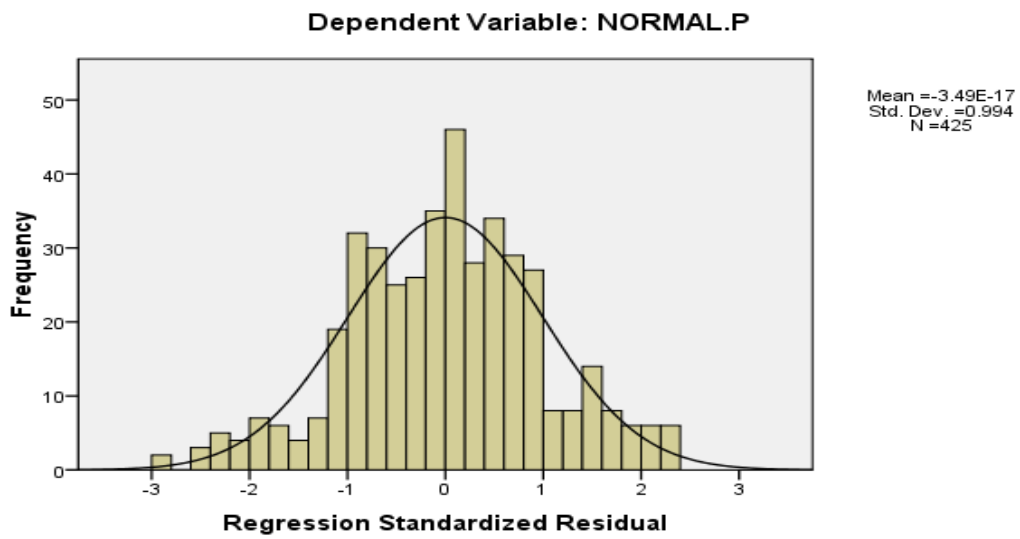
ضریب معادله رگرسیون - فرضیه اول) - (نگاره ۴-۱۰)

سطح معنی داری	آماره t	ضرایب استاندارد شده	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	B	
0.916	0.105		0.094	0.01	(Constant)
0.006 تایید	-2.746	-0.236	0.365	-1.003	R.it
0.642 رد	0.465	0.028	0.122	0.057	DR.it
0.035 تایید	2.115	0.157	0.519	1.097	R.it.DR.it

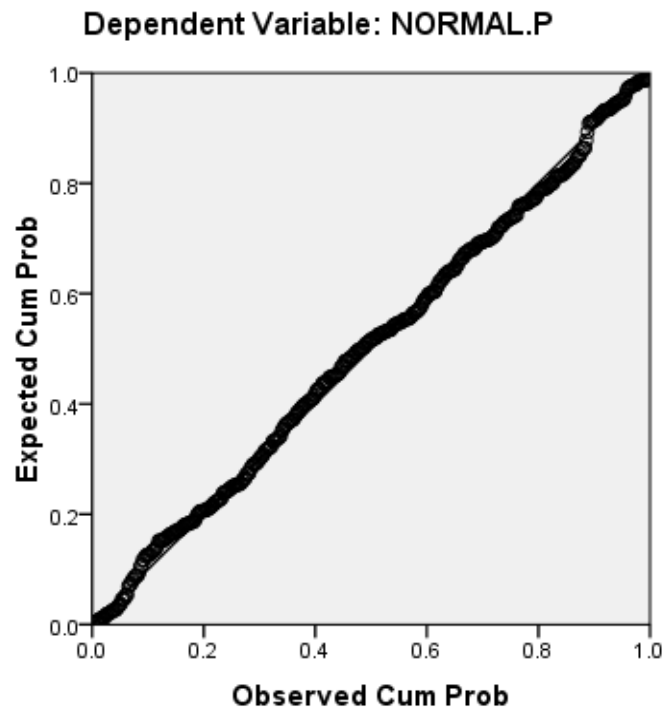
a. Dependent Variable: NORMAL.P

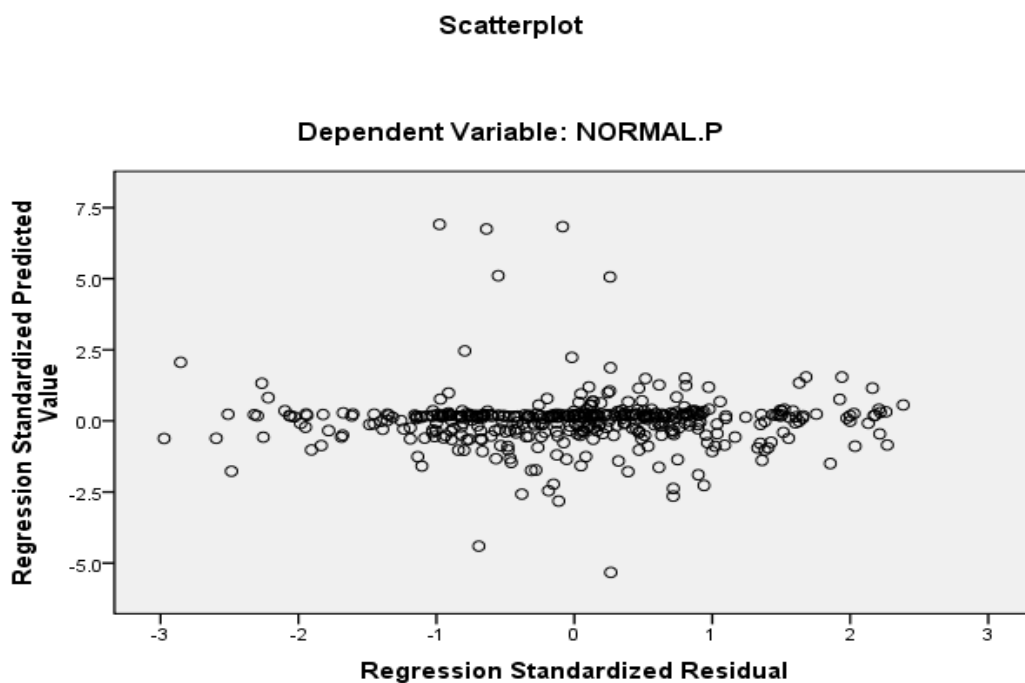
همانطور که در نگاره ۴-۱۰ مشاهده می شود، در خروجی معنی داری ضرایب متغیر مستقل بررسی می شود که با استفاده از نگاره ضرایب تعیین می گردد. از آنجایی که در این خروجی، Sig آزمون تساوی برای ضریب رگرسیون **DR.it** بزرگتر از (۰.۰۵) می باشد، بنابراین فرض H_0 ، برای ضریب مذکور و مقدار ثابت قبول می شود و باید آن را از معادله رگرسیون خارج کرد.

Histogram

Normal P-P Plot of Regression Standardized Residual

۱-۳-۴-آزمون فرضیه دوم :

مدل رگرسیونی نرخ باز یافت بدهی :

$$\text{Recovery} = ([\Delta \text{REC}]_{(t)} + [\Delta \text{REC}]_{(t-1)}) / [\Delta \text{REC}]_{(t-1)}$$

REC_{t-1} = حسابهای دریافتی در سال قبل

REC_t = حسابهای دریافتی در سال جاری

فرضیه دوم-محافظه کاری نرخ بازیافت بدهی)-(نگاره ۴-۱۱)

دوربین واتسون	متغیرهای آماری					std.Error of the estimate	Adjusted R square	R squaare	R	مدل
	سطح معنی داری آماره F	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	آماره F	R suar e chang e					
1.793	0.00 0	421	3	10.66 1	0.073	0.96053 14	0.066	0.073	0. 27	1

a. Predictors: (Constant), LEV, REC.it, SIZE

b. Dependent Variable: N.CONSERV

بر اساس آزمون "دوربین _ واتسون" مدل فرضیه دوم که در نگاره (۴-۱۱) نشان داده شده است مقدار این آماره برابر است با ۱,۷۹۳ که بین ۱,۵ الی ۲,۵ می باشد. از این رو می توان اظهار داشت که در مدل فرضیه دوم خود همبستگی بین مشاهدات وجود ندارد .

فرضیه دوم -(ANOVA)-(نگاره ۴-۱۲)

سطح معنی داری	آماره F	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	مدل
0.000	10.66 1	9.836	3	29.509	رگرسیون
		0.923	421	374.584	Residual
			424	404.093	جمع

a. Predictors: (Constant), LEV, REC.it, SIZE

b. Dependent Variable: N.CONSERV

نگاره شماره (۴-۱۲) طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود :

رابطه خطی بین دو متغیر وجود ندارد

$$\begin{cases} H_0 : \\ H_1 : \end{cases}$$

رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد

با توجه به این که sig کمتر از ۵ درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می گردد.

ضریب معادله رگرسیون - فرضیه دوم - نگاره ۴-۱۳

سطح معنی داری	آماره t	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	
0.589	0.54 1		0.054	(Constant)
تایید 0	-5.51	-0.288	0.03	REC.it
0.059	1.89 4	0.093	1.894	SIZE
0.957	0.05 4	0.003	0.04	LEV

a. Dependent Variable: N.CONSERV

همانطور که در جدول ۴-۱۳ مشاهده می شود ، با توجه به Sig بیشتر از (۰/۰۵) فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تأیید نمی شود و فرض H_0 تایید خواهد شد. در خروجی نگاره شماره ۴-۱۳ معنی داری ضرایب متغیر

مستقل بررسی می شود که با استفاده از نگاره ضرایب تعیین می گردد. در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. حال اگر β و α به ترتیب مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون جامعه باشد، آزمون فرض ها را برای این دو، می توان بصورت زیر نوشت:

$$H_0: \alpha = 0$$

$$H_0: \beta = 0$$

$$H_1: \alpha \neq 0$$

$$H_1: \beta \neq 0$$

باتوجه به جدول شماره ۱۳-۴ مشاهده می شود که بین متغیر نرخ بازیافت بدهی با محافظه کاری با ۹۵ درصد اطمینان رابطه معنی دار وجود دارد بنابراین فرض H_0 رد و فرض مقابل آن یعنی H_1 تایید شده است.

براساس تحقیقات احمد و دلمن (۲۰۱۰) در بررسی های خود به این نتیجه رسیده اند که بین محافظه کاری و نرخ بازیافت بدهی رابطه ی معنی داری وجود دارد .

۱-۳-۴-آزمون فرضیه سوم :

مدل رگرسیونی مالی بر مبنای سود هر سهم:

$$\text{Earn}_{it}/p_{it+1} = \alpha_0 + \alpha_1 DR_{it} + \beta R_{it} + \beta_1 R_{it} + \varepsilon_{it}$$

$\text{Earn}/p =$ سود هر سهم $RD =$ متغیر اندازه گیری بازده در پایان دوره مالی $R =$ بازده کل سالانه شرکت

فرضیه سوم - (سود هر سهم) - (نگاره ۴-۱۴)

دوربین واتسون	متغیرهای آماری					std.Error of the estimate	Adja sted R squ are	R squ aare	R	مدل
	سطح معنی داری آماره F	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	آماره F	R squar e chan ge					
1.583	0.24 2	421	3	1.40 2	0.01	1.041725 3	0.00 3	0.01	0.09 9	1

a. Predictors: (Constant), LEVSIZE, EPS.it

b. Dependent Variable: N.CONSERV

بر اساس آزمون "دوربین _ واتسون" مدل فرضیه اول که در نگاره (۱۴-۴) نشان داده شده است مقدار این آماره برابر است با ۱,۵۸۳ که بین ۱,۵ الی ۲,۵ میباشد. از این رو می توان اظهار داشت که در مدل فرضیه سوم خود همبستگی بین مشاهدات وجود ندارد .

فرضیه سوم- (ANOVA) - (نگاره ۴-۱۵)

سطح معنی داری	آماره F	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	مدل
0.242	1.402	1.521	3	4.563	رگرسیون
		1.085	421	456.866	Residual
			424	461.429	جمع

a. Predictors: (Constant), LEV, SIZE, EPS.it

b. Dependent Variable: N.CONSERV

نگاره شماره (۶-۴) طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود :

$$\begin{cases} H_0 : & \text{رابطه خطی بین دو متغیر وجود ندارد} \\ H_1 : & \text{.} \end{cases}$$

با توجه به این که sig بیشتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید نمی گردد.

ضریب معادله رگرسیون - فرضیه سوم) - (نگاره ۴-۱۶)

سطح معنی داری	آماره t	ضرایب استاندارد شده	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	B	
0.056	-1.913		0.480	-0.918	(Constant)
رد 0.449	-0.758	-0.037	0.000	-3.632	EPS.it
رد 0.051	1.954	0.095	0.083	0.161	SIZE
رد 0.917	0.105	0.005	0.040	0	LEV

a. Dependent Variable: N.CONSERV

همانطور که در نگاره ۴-۱۶ مشاهده می شود ، با توجه به *Sig* بیشتر از (۰/۰۵) فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تأیید نمی شود و فرض H_0 تایید خواهد شد. در خروجی نگاره شماره ۴-۱۶ معنی داری ضرایب متغیر مستقل بررسی می شود که با استفاده از نگاره ضرایب تعیین می گردد. در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. حال اگر α و β به ترتیب مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون جامعه باشد، آزمون فرض ها را برای این دو، می توان بصورت زیر نوشت:

$$H_0: \alpha = 0$$

$$H_0: \beta = 0$$

$$H_1: \alpha \neq 0$$

$$H_1: \beta \neq 0$$

از آنجاییکه هیچ یک از ضرایب معنی دار نمی باشند بنابراین رابطه ای بین متغیر مستقل و متغیر وابسته مشاهده نمی شود.

۴-۳-۴ آزمون فرضیه چهارم

مدل رگرسیونی اندازه گیری ارزش اسمی وام:

$$HH_i = \sum_j D_{ij}^2 / (\sum_j D_{ij})^2$$

HH = شاخص زمان، D_{ij} = ارزش اسمی وام

فرضیه چهارم- (ارزش اسمی وام) - (نگاره ۴-۱۷)

دوربین واتسون	متغیر های آماری					std.Error of the estimate	Adjust ed R square	R squaar e	R	مد ل
	سطح معنی داری آماره F	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	آماره F	R square change					
1.582	0.30 3	421	3	1.21 6	0.009	1.042407 7	0.002	0.009	0.09 3	1

a. Predictors: (Constant), LEV, N.loan, SIZE

b. Dependent Variable: N.CONSERV

بر اساس آزمون "دوربین _ واتسون" مدل فرضیه اول که در نگاره (۴-۱۷) نشان داده شده است مقدار این آماره برابر است با ۱,۵۸۲ که بین ۱,۵ الی ۲,۵ میباشد. از این رو می توان اظهار داشت که در مدل فرضیه چهارم خود همبستگی بین مشاهدات وجود ندارد.

فرضیه چهارم - (ANOVA) - (نگاره ۴-۱۸)

سطح معنی داری	آماره F	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	مدل
0.303	1.216	1.321	3	3.964	رگرسیون
		1.087	421	457.464	Residual
			424	461.429	جمع

a. Predictors: (Constant), LEV, N.loan, SIZE

b. Dependent Variable: N.CONSERV

نگاره شماره (۴-۱۸) طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0 : \\ H_1 : \end{array} \right. \quad \begin{array}{l} \text{رابطه خطی بین دو متغیر وجود ندارد} \\ \text{رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد} \end{array}$$

با توجه به این که sig بیشتر از ۵ درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید نمی

گردد.

ضریب معادله رگرسیون - (فرضیه چهارم) - (نگاره ۴-۱۹)

سطح معنی داری	آماره t	ضرایب استاندارد شده	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	B	
0.073	-1.798		0.497	-0.893	(Constant)
رد 0.878	0.153	0.008	0.000	5.044	N.loan
رد 0.075	1.786	0.090	0.085	0.153	SIZE
رد 0.959	0.051	0.002	0.004	0.000	LEV

a. Dependent Variable: N.CONSERV

همانطور که در نگاره ۴-۱۹ مشاهده می شود ، با توجه به *Sig* بیشتر از (۰/۰۵) فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تأیید نمی شود و فرض H_0 تایید خواهد شد. در خروجی نگاره شماره ۴-۱۹ معنی داری ضرایب متغیر مستقل بررسی می شود که با استفاده از نگاره ضرایب تعیین می گردد. در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. حال اگر α و β به ترتیب مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون جامعه باشد، آزمون فرض ها را برای این دو، می توان بصورت زیر نوشت:

$$H_0: \alpha = 0$$

$$H_0: \beta = 0$$

$$H_1: \alpha \neq 0$$

$$H_1: \beta \neq 0$$

از آنجاییکه هیچ یک از ضرایب معنی دار نمی باشند بنابراین رابطه ای بین متغیر مستقل و متغیر وابسته مشاهده نمی شود.

براساس تحقیقات احمد وهمکاران (۲۰۰۲) - در بررسی های خود به این نتیجه رسیده اند که بین محافظه کاری و ارزش اسمی وام رابطه ی معنی داری وجود ندارد .

۵-۳-۴ آزمون فرضیه پنجم :

مدل رگرسیونی اندازه گیری بر مبنای اقلام تعهدی غیر عملیاتی:

$$ACC_{it} = Earn - CFO_{i,t}$$

Cfo: گردش وجه نقد حاصل از فعالیت های عملیاتی

Earn: سود قبل از اقلام غیر مترقبه

فرضیه پنجم-اقلام تعهدی غیر عملیاتی)-(نگاره ۴-۲۰)

دوربین واتسون	متغیر های آماری					std.Err or of the estimat e	Adjas ted R squar e	R squa re	R	مد ل
	سطح معنی داری آماره F	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	آماره F	R square chang e					
1.614	0.00 0	421	3	43.3 11	0.314	0.2215 2	0.422 1	0.152	0.27 1	1

a. Predictors: (Constant), LEV,ACC.it, SIZE

b. Dependent Variable: N.CONSERV

بر اساس آزمون "دوربین _ واتسون" مدل فرضیه اول که در نگاره (۲۰-۴) نشان داده شده است مقدار این آماره برابر است با ۱,۶۱۴ که بین ۱,۵ و ۲,۵ می باشد. از این رو می توان اظهار داشت که در مدل فرضیه پنجم خود همبستگی بین مشاهدات وجود ندارد.

فرضیه پنجم- (ANOVA) - (نگاره ۴-۲۱)

سطح معنی داری	آماره F	Mean Square	درجه آزادی	Sum of Squares	مدل
0.000	40.726	1.336	3	4.009	رگرسیون
		1.087	421	457.419	Residual
			424	461.429	جمع

a. Predictors: (Constant), LEV, ACC.it, SIZE

b. Dependent Variable: N.CONSERV

نگاره شماره (۲۱-۴) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر اقلام تعهدی غیر عملیاتی و متغیر های کنترل به عنوان متغیر مستقل و متغیر محافظه کاری به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود

:

$$\begin{cases} H_0: & \text{رابطه خطی بین دو متغیر وجود ندارد} \\ H_1: & \text{رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد} \end{cases}$$

با توجه به این که Sig کمتر از ۵ درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می

گردد.

ضریب معادله رگرسیون - (فرضیه پنجم) - (نگاره ۴-۲۲)

سطح معنی داری	آماره t	ضرایب استاندارد شده	ضریب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	B	
0.060	-1.889		0.481	-0.908	(Constant)
تایید 0.029	-2.148	-0.155	0.064	-0.507	ACC.it
رد 0.060	1.886	0.092	0.082	0.155	SIZE
تایید 0.001	-3.495	-0.184	0.095	-0.331	LEV

a. Dependent Variable: N.CONSERV

همانطور که در نگاره ۲۲-۴ مشاهده می شود ، با توجه به *Sig* کمتر از (۰/۰۵) فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تأیید می شود و فرض H_0 رد می شود. برای آزمون معنی داری رابطه بین متغیر وابسته (محافظه کاری) و متغیرهای مستقل (اقلام تعهدی غیر عملیاتی و اندازه و اهرم مالی شرکت) می بایست با استفاده از رگرسیون معنی داری هر یک از ضرایب را آزمون کرد . با اجرای این آزمون معنی داری رابطه بین اقلام تعهدی غیر عملیاتی و اهرم مالی با محافظه کاری با معنی داری ۰/۰۲۹ تایید شده است. بنابراین اقلام تعهدی غیر عملیاتی با ۹۵ درصد اطمینان یک متغیر اثر گذار در به کارگیری محافظه کاری در شرکتهای مورد مطالعه تحقیق می باشد.

براساس تحقیقات باسو (۱۹۹۷) در بررسی های خود به این نتیجه رسیده اند که بین محافظه کاری و اقلام تعهدی رابطه ی معنی داری وجود دارد .

و براساس نیکومرام ، بنی مهد ، میرسپاسی (۱۳۹۰) در بررسی های خود به این نتیجه رسیده اند که بین محافظه کاری و اندازه شرکت رابطه ی معنی داری وجود ندارد .

فصل پنجم

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در این فصل با بهره گیری از یافته های پژوهش، ارزیابی و تشریح نتایج آزمون فرضیه ها در رگرسیون تک متغیره، نتیجه گیری کلی پژوهش و پیشنهادهایی مبنی بر یافته های تحقیق پیشنهادهایی برای تحقیق های آتی و محدودیتهای تحقیق ارائه می شود.

۲-۵- خلاصه تحقیق

از دیدگاه اقتصادی، با فرض منطقی بودن رفتار افراد، فرض بر این است که همه ی افراد در وهله اول به دنبال حداکثر کردن منافع خویش هستند و مدیران نیز از این قاعده مستثنی نمی باشند. لذا مدیران در راستای حداکثر کردن ثروت خود، از انگیزه کافی برخوردارند تا از طریق کاربرد روش های گوناگون حسابداری، سود دوره ی مالی را دستکاری کنند تا وضعیت مورد نظر خود را از عملکرد بنگاه اقتصادی ارائه نمایند.

در حسابداری محافظه کاری، شامل طیف وسیع و دامنه ی گسترده ای است که از حسابداری محافظه کارانه^۱ شروع می شود و با حسابداری معتدل یا غیر جانبدارانه^۲ و سپس حسابداری از نوع تخطی و انحراف از اصول، قواعد و میثاق ها یا حسابداری متهورانه^۳ ادامه می یابد و در نهایت به حسابداری فریب آمیز یا حسابداری متقلبانانه^۴ منتهی می شود. (Gary Giroux). لذا حوزه و محدوده ی بسیار وسیعی برای قضاوت شخصی در حسابداری به وجود می آید که این مسأله موجب اغوای مدیران شده و در آنان ایجاد انگیزه می کند تا به محافظه کاری مبادرت ورزند؛

به طوری که گفته شد، مباحث مربوط به محافظه کاری در حسابداری و علوم مرتبط از جمله مباحث پیچیده است و به دلیل گستردگی، از زوایای متفاوت قابل بررسی می باشد. استانداردها و اصول پذیرفته شده حسابداری، دست مدیران را تا حدی در رابطه با کاربرد رویه های متنوع حسابداری باز گذاشته است. هنگامی که مدیران مختارند روش حسابداری مورد استفاده در بنگاه اقتصادی خود را، از بین تعداد

¹.Concervative Accounting

².Moderate Accounting

³.Aggressive Accounting

⁴.Fraud Accounting

زیادی از روش های اختیاری انتخاب کنند، به احتمال زیاد باید انتظار داشته باشیم که ایشان در ارتباط با شناسایی و اندازه گیری رویدادهای مختلف، روش هایی را انتخاب کنند که در جهت حداکثر سازی منافع شخصی، رفاه اجتماعی و تثبیت موقعیت شغلی آن ها باشد. این پدیده می تواند ناشی از نارسایی چند مورد از استانداردهای ایران که با استانداردهای بین المللی تفاوت های قابل توجهی دارند، باشد. در استانداردهای بین المللی ۴۰ استاندارد مبنای حداقل استانداردهایی است که یک شرکت برای ورود به بازارهای سرمایه جهانی رعایت می کند (بر اساس توافق IOSCO و IASB) در حالی که تنها حدود ۳۲ استاندارد بین المللی در حال حاضر به نحوی ترجمه و در استانداردهای حسابداری ایران جای گرفته است.

بعلاوه، با مد نظر قرار دادن حالت های ضعیف و نیمه قوی بازار کارای سرمایه، مدیران شرکت ها به اطلاعات محرمانه ای دسترسی دارند که عموماً این بخش از اطلاعات، به موقع در اختیار مالکان، اعتباردهندگان و سرمایه گذاران بالقوه قرار نمی گیرد.

عوامل ذکر شده در بالا، به اضافه ی عدم اطمینان در تعیین ارزش واقعی بنگاه اقتصادی، چگونگی اندازه گیری سود قابل تخصیص به سهام داران در هر دوره ی مالی، نرخ بازیافت بدهی، آزادی عمل و دخالت داشتن قضاوت شخصی مدیران برای شناسایی و اندازه گیری اقلام تعهدی، همگی دست به دست هم می دهند و با توجه به مقوله فرصت طلبی برخی از مدیران، انگیزه لازم جهت استفاده از مقوله محافظه کاری توسط آنان فراهم می شود.

این تحقیق درصدد بررسی رابطه بین محافظه کاری و تاثیر آن نرخ بازیافت بدهی، سود هر سهم، اقلام تعهدی، ارزش وام به منظور کمک به سهامداران و سرمایه گذاران جهت اخذ تصمیمات منطقی و قضاوت صحیح و استفاده کارآمدتر از منابع می باشد.

۳-۵- روش تحقیق

در این تحقیق رابطه ی بین متغیرهای مستقل که به ترتیب عبارتند از نرخ بازیافت بدهی، سود هر سهم، اقلام تعهدی و ارزش وام با متغیر وابسته محافظه کاری سنجیده شد.

در این راستا با استفاده از نمونه گیری حذفی تعداد ۸۵ شرکت از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس برای دوره تحقیق ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ محافظه کاری با روش باسو تخمین شد. ارقام محاسبه شده به عنوان شاخص محافظه کاری بایستی به لحاظ آماری نرمال باشند و آزمون کلموگروف-اسمیرنوف در این تحقیق با این هدف بکار گرفته شد.

داده های وارده به عنوان متغیر مستقل در دسته ی متغیرهای نسبی بودند که هر کدام تعداد، نسبت یا یک اندازه مشخص را بیان می نمودند. در تحلیل آماری تحقیق پس از اطمینان از نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق آزمون K.S انجام گردید که با توجه به نرمال نبودن آن از آزمون جانسون برای نرمال کردن این داده ها استفاده شد.

۴-۵- نتیجه گیری و نتایج تحقیق

این تحقیق مبتنی بر اطلاعات واقعی بازار سهام می باشد و اطلاعات آن از طریق سالنامه ها و نرم افزارهای اطلاعاتی انتشار یافته از سوی بورس اوراق بهادار تهران و همچنین صورتهای مالی اساسی، سایر گزارشات مالی، گزارشات هیئت مدیره و یادداشت های همراه صورتهای مالی انتشار یافته از سوی بنگاه های اقتصادی گردآوری شده است.

این پژوهش، در مورد جامعه و نمونه آماری شرکت های پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار تهران در یک قلمرو زمانی پنج ساله با ویژگیهای مندرج در فصل سوم، صورت پذیرفته است.

با بررسی ادبیات محافظه کاری، مشخص گردید که تعداد زیادی از پژوهش گران این حوزه از ، اکثر آنان مدل باسو را قوی ترین مدل برای تعیین محافظه کاری انتخاب و مورد استفاده قرار داده اند.

در تحقیق حاضر نیز سازگار با پژوهش های انجام شده در کشورهای غربی، مدل باسلو مورد استفاده قرار گرفت و با کاربرد اطلاعات بنگاه های اقتصادی نمونه آماری، آزمون های متنوع و مختلفی با استفاده از متغیرهای مستقل انجام شد.

برای آزمون فرضیات تحقیق از آزمون رگرسیون استفاده شد، در نهایت نتایج محاسبات آماری به دست آمده از تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع آوری شده ی شرکت های نمونه ی آماری، در ارتباط با فرضیه های چهار گانه مطرح شده به ترتیب زیر می باشد:

خلاصه نتایج حاصل از آزمون فرضیه اول، دوم و سوم و چهار تحقیق که در فصل چهارم تشریح شد به شرح زیر می باشد:

۱-۴-۵ ارزیابی فرضیه اول و دوم

بین محافظه کاری و نرخ بازیافت بدهی در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار وجود دارد.

recavery متغیر مستقل تحقیق و CONSERV متغیر وابسته تحقیق می باشد.

برای آزمون فرضیه ی اول تحقیق، معنادار بودن رابطه ی خطی بین متغیر مستقل و وابسته توسط آزمون رگرسیون خطی پذیرفته شده است. بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون رگرسیون، فرضیه اول با ۹۵ درصد اطمینان تأیید شده است؛ بنابراین می توان چنین نتیجه گیری نمود که " بین نرخ بازیافت بدهی با محافظه کاری در شرکتهای مورد مطالعه رابطه معناداری معکوسی با ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. همچنین در سطح اطمینان ۹۹ درصد می توان این نتیجه را گرفت که بین این ۲ متغیر رابطه معناداری وجود دارد. شدت رابطه بین دو متغیر در سطح ۹۵ درصد اطمینان "نرخ بازیافت بدهی" و "محافظه کاری" شرکتهای مورد مطالعه با قدر مطلق ضریب رگرسیونی اندازه گیری می شود.

۲-۴-۵ ارزیابی فرضیه سوم

بین محافظه کاری و سود هر سهم در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار وجود ندارد.

EPS متغیر مستقل تحقیق و CONSERV متغیر وابسته تحقیق می باشد.

برای آزمون فرضیه ی دوم تحقیق، معنادار بودن رابطه ی خطی بین متغیر مستقل و وابسته توسط آزمون رگرسیون خطی پذیرفته نشد بر اساس نتایج به دست آمده از آزمون رگرسیون، فرضیه دوم تأیید نشد؛ بنابراین می توان چنین نتیجه گیری نمود که سود هر سهم با محافظه کاری در شرکتهای مورد مطالعه رابطه معناداری وجود ندارد.

۳-۴-۵ ارزیابی فرضیه چهارم:

بین محافظه کاری به ارزش اسمی وام در شرکت های بورس اوراق بهادار تهران رابطه معنادار وجود ندارد.

با توجه به آزمونها و تحلیل هایی که از راه رگرسیون انجام شد و همانطوریکه در جدول (۱۸-۴) مشاهده می شود، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر محافظه کاری و متغیر ارزش اسمی وام (۰/۸۷۸) است این عدد در سطح خطای ۰.۵٪ رابطه معناداری را بین دو متغیر نشان نمی دهد. در نتیجه فرضیه فوق رد گردیده و رابطه ای بین محافظه کاری به ارزش اسمی وام وجود ندارد.

۴-۴-۵ ارزیابی فرضیه پنجم:

می توان چنین نتیجه گیری نمود که " بین نرخ ارقام تعهدی غیر عملیاتی با محافظه کاری در شرکتهای مورد مطالعه رابطه معناداری با ۹۵ درصد اطمینان وجود دارد. شدت رابطه بین دو متغیر در سطح ۹۵ درصد اطمینان "ارقام تعهدی غیر عملیاتی" و "محافظه کاری" شرکتهای مورد مطالعه با قدر مطلق ضریب رگرسیونی اندازه گیری می شود.

که این نتیجه با مستندات ارائه شده در چارچوب نظری تحقیق و ادبیات مالی که بیانگر رابطه معنادار و مثبت بین محافظه کاری به روش باسو و روش ارقام تعهدی میباشد.

جمع بندی نتایج آزمون فرضیات

شماره فرضیه	عنوان فرضیه	نتایج آزمون	نتیجه گیری
۲۱	بین نرخ بازیافت بدهی و محافظه کاری رابطه وجود دارد.	نتیجه رگرسیون برای داده ها با ۹۵ درصد اطمینان پذیرفته شد.	نتیجه می گیریم که متغیر نرخ بازیافت بدهی در اعمال محافظه کاری در شرکت های مورد مطالعه تاثیر دارد.
۳	بین سود هر سهم و محافظه کاری رابطه وجود دارد.	نتیجه رگرسیون برای داده های تجمعی پذیرفته نشد.	نتیجه می گیریم که متغیر سود هر سهم تاثیری بر محافظه کاری در شرکت های مورد مطالعه نداشته است.
۴	بین ارزش وام و محافظه کاری رابطه وجود دارد.	نتیجه رگرسیون برای داده های تجمعی پذیرفته نشد.	نتیجه می گیریم که متغیر ارزش اسمی تاثیری بر محافظه کاری در شرکت های مورد مطالعه نداشته است.
۵	بین اقلام تعهدی غیر عملیاتی و محافظه کاری رابطه وجود دارد.	نتیجه رگرسیون برای داده ها با ۹۵ درصد اطمینان پذیرفته شد.	نتیجه می گیریم که متغیر اقلام تعهدی غیر عملیاتی در اعمال محافظه کاری در شرکت های مورد مطالعه تاثیر دارد.

۵-۵- محدودیت‌های تحقیق

حرکت به سوی هر هدفی، توسط محدودیت‌ها به عنوان واقعیت دچار کندی می‌شود. تحقیق، حرکت و فرآیندی در جهت هدفی به نام حل یک مساله یا پاسخ به یک پرسش است. در ارائه گزارش از یک پژوهش مانند پایان‌نامه محقق سعی می‌کند با بیان محدودیت‌هایی که بر سر راه تحقیق وجود دارد به خواننده پیام دهد که در مورد فرآیند تحقیق او قضاوت عادلانه‌ای داشته باشد. از طرفی دیگر سعی می‌کند عملیات تحقیقاتی خود را با توجه به این محدودیت‌ها انجام دهد و به عبارتی با واقع‌نگری از افتادن در دام "کلی‌نگری" بپرهیزد (خاکی، ۱۳۸۶).

محدودیت‌ها و مشکلاتی که در اجرای تحقیق وجود داشته و در تعبیر و تفسیر نتایج تحقیق و قابلیت تعمیم آن بایستی مورد مطالعه قرار گیرند عبارتند از:

۱) کمبود شرکت‌های بزرگ در بورس اوراق بهادار تهران باعث شد که شرکت‌های نمونه بر مبنای متغیر اندازه (ارزش بازار) مرتب سازی نشوند، چرا که شرکت‌های فعال در بورس اوراق بهادار تهران عمدتاً از نوع شرکت‌های متوسط و کوچک بوده و دارای ارزش بازار بالایی نمی‌باشند.

۲) انتخاب شرکت‌های حاضر در بورس به دلیل سهل الوصول بودن دریافت اطلاعات که باعث می‌شود کل جامعه شرکت‌های کشور ایران را در بر نگیرد. درضمن، این تحقیق فقط بر روی تعدادی نمونه از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران صورت گرفته است و تعمیم نتایج به کل بورس و به کل شرکت‌های فعال در اقتصاد ایران باید با احتیاط صورت گیرد.

۵-۶- پیشنهادهای تحقیق

۵-۶-۱- پیشنهادهای حاصل از نتایج تحقیق

با توجه به نتایج حاصل از آزمون فرضیات این تحقیق، می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

بر اساس نتایج آزمون فرضیه اول و دوم، نرخ بازیافت بدهی شرکت‌ها بطور مستقیم با محافظه کاری حسابداری رابطه دارند، پیشنهاد می‌شود این رابطه را با استفاده از مدل‌های دیگر اندازه‌گیری محافظه کاری مورد ارزیابی قرار گیرد.

بر اساس نتایج آزمون فرضیه سوم، سود هر سهم در شرکتها مورد ارزیابی قرار گرفت و به این نتیجه رسیدیم که رابطه ی معنی داری با محافظه کاری در حسابداری ندارد، پیشنهاد می شود محقق های دیگر این رابطه را در صنعت های متفاوت مورد ارزیابی قرار دهند.

بر اساس نتایج آزمون فرضیه چهارم، ارزش اسمی وام نیز در شرکتها مورد ارزیابی قرار گرفت و به این نتیجه رسیدیم که رابطه ی معنی داری با محافظه کاری در حسابداری ندارد، پیشنهاد می شود محقق های دیگر این رابطه را در زمینه فعالیتهای بانکی نیز مورد ارزیابی قرار دهند.

بر اساس نتایج آزمون فرضیه پنجم، اقلام تعهدی شرکت ها بطور مستقیم با محافظه کاری حسابداری رابطه دارند، پیشنهاد می شود این رابطه را با استفاده از مدل های دیگر اندازه گیری محافظه کاری و در اجزای متفاوت اقلام تعهدی مورد ارزیابی قرار گیرد.

۲-۶-۵- پیشنهاد برای تحقیقات آتی

با توجه به این که در حوزه ی محافظه کاری، در ایران تحقیقات زیادی انجام شده است، به محققانی که تمایل دارند در این حوزه تحقیق نمایند، پیشنهاد می گردد که موارد زیر می تواند مفید واقع گردد:

۱- اولین گام برای عملیاتی ساختن مقوله محافظه کاری آشنا نمودن شرکتها و سهامداران اصلی بازار با این مساله است. تحقیقی به عمل آید که سهامداران اصلی بازار تا چه اندازه با محافظه کاری، اثرات آن، مزایای آن، محدودیتهای آن و ... آشنا هستند.

۲- شاید مدل باسو در بازار ایران واقعاً شاخص مناسبی برای اندازه گیری محافظه کاری نباشد. برخی از تحقیقات بین المللی به بررسی روشهای مختلف اندازه گیری محافظه کاری پرداخته اند که به نظر می رسد انجام مقایسه ای این تحقیقات پاسخ ابهام بالا را بدهد.

۳- با توجه به ارزیابی انجام شده برای اندازه گیری شاخص محافظه کاری که از مدل باسو استفاده شد به این نتیجه دست پیدا کردیم که، محقق های دیگر نیز می توانند در صنعت های متفاوت از این مدل استفاده کنند، بیشتر تحلیل های صورت گرفته در این تحقیق در زمینه ی شرکتهای تولیدی بوده است و استفاده کنندگان ازین مدل می توانند در زمینه های از قبیل بازرگانی، خدماتی و... استفاده نمایند.

پیوست

لیست شرکتهای بورسی

لیست شرکتهای انتخاب شده:

ایران خودرو	جوش و اکسیژن ایران
ایران خودرو دیزل	خدمات انفورماتیک
ایران دارو	خوراک دام پارس
ایران مرینوس	داروئی و بهداشتی لقمان
باما	داروسازی ابوریحان
بسته بندی ایران	داروسازی اسوه
پارس خودرو	داروسازی اکسیر
پارس دارو	داروسازی جابر ابن حیان
پارس سویچ	داروسازی دکتر عبیدی
پالایش نفت اصفهان	داروسازی کوثر
پالایش نفت تبریز	داملران رازک
پتروشیمی اصفهان	دشت مرغاب
پتروشیمی خارک	ذغالسنگ نگین طبس

پشم شیشه ایران	ریخته گری تراکتور سازی ایران
پلاستیک شاهین	رینگ سازی مشهد
پلاسکوکار	سازه پویش
تامین ماسه و ریخته گری	سالمین
تراکتور سازی ایران	سایپا آذین
توسعه صنایع بهشهر	سنگ آهن گل گهر
تولی پرس	سیمان اصفهان
تولید مواد اولیه داروپخش	سیمان تهران
جام دارو	سیمان داراب
سیمان شرق	کارخانجات کاشی و سرامیک حافظ
سیمان شمال	کاشی اصفهان
سیمان کرمان	کارخانجات مخابراتی ایران
سیمان مازندران	کاشی پارس
شهد ایران	کاشی سعدی
شیر پاستوریزه پگاه آذربایجان غربی	کربن ایران

کشاورزی و دامپروری مگسال	شیشه قزوین
کشت و صنعت پیادر	شیشه و گاز
کمک فنر ایندامین	صنایع خاک چینی ایران
کتورسازی	صنایع شیمیایی رنگین
گروه صنعتی بهمن	صنایع شیمیایی سینا
گروه صنعتی سپاهان	صنایع کاشی و سرامیک الوند
گروه صنعتی سدید	صنایع کاشی و سرامیک سینا
گسترش صنایع و خدمات کشاورزی	صنایع لاستیکی سهند
لامپ پارس شهاب	صنایع مس شهید باهنر
لبنیات پاک	صنعتی پارس خزر
لعابیران	صنعتی پارس مینو
لوله و ماشین سازی ایران	صنعتی نیرو محرکه
ماشین سازی اراک	فرآورده های نسوز آذر
کارخانجات دارو پخش	فنر سازی خاور
	قند نقش جهان

منابع و ماخذ

منابع فارسی:

۱. شباهنگ، رضا، تئوری حسابداری، جلد اول، انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی، چاپ ششم، ۱۳۸۷
۲. شوروژی، محمد رضا و خاندوزی، برزگر، نبود تقارن اطلاعاتی و نقش اطلاعاتی محافظه کاری، ماهنامه حسابدار، سال بیست و چهارم، ۱۳۸۸
۳. علی، ابراهیمی کردلر و علی رضا، شهریاری. (پاییز ۱۳۸۸). بررسی رابطه بین هزینه‌های سیاسی (فرضیه سیاسی و محافظه کاری در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۶ شماره ۵۷، ۳-۱۶
۴. قره‌باغیان، مرتضی؛ (۱۳۷۲) فرهنگ اقتصاد و بازرگانی، تهران، رسا؛، ص ۱۲۴.
۵. کردستانی، غلامرضا و مجدی ضیاء الدین، بررسی رابطه بین ویژگی‌های کیفی و هزینه سرمایه سهام عادی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره چهاردهم، شماره ۴۹، ۱۳۸۶
۶. کمیته‌ی فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۸۶، استانداردهای حسابداری، تهران: سازمان حسابرسی، نشریه‌ی ۱۶۰
۷. مهرانی، ساسان، حلاج، حسنی و احمد پور، بررسی محافظه کاری در سود حسابداری و رابطه آن با ارقام تعهدی در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری، شماره سوم، ۱۳۸۶
۸. محرومی رامین. (۱۳۸۸) رابطه ارزش اطلاعات مالی حسابداری محافظه‌کارانه و غیر محافظه‌کارانه. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید باهنر کرمان

1. Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timelines of earnings. *Journal of Accounting and Economics* 24: 3-37.
2. Basu, S. (2005). Discussion of "Conditional and unconditional conservatism: Concepts and modeling." *Review of Accounting Studies* 10: 311-321.
3. Bauwhede, H.W. (2007). The Impact of Conservatism on the Cost of Debt: Conditional versus Unconditional Conservatism. Vlerick Leuven Gent Management School. <http://www.proquest.com>
4. Beaver, W.H., and S.G. Ryan Escat. 2000. Bias and lags in book value and their effects on the ability of the book-to-market ratio to predict book return on equity. *Journal of Accounting Research* 38 (1): 127-148.
5. Beaver, W & S, Ryan(2004); "Conditional and Unconditional Conservatism: Concepts and Modeling"; online; <http://www.ssrn.com>
6. Beaver, W.H. ,and S.G. Ryan. (2005). Conditional and unconditional conservatism: Concepts and modeling. *Review of Accounting Studies*. online; <http://www.ssrn.com>
7. Bigusy, J. Schachnerzund, L. Stein, I.(2009) Relationship Lending and Conservative Accounting? <http://www.proquest.com>
8. Callen, J.L. Segal, d.e. Hope, a. (2009). The pricing of conservative accounting and the measurement of conservatism at the firm-year level. <http://www.ssrn.com>.
9. Clinch, G., and Verrecchia, R.E.(1997). Competitive disadvantage and discretionary disclosure in industries. *Australian Journal of Management* 22 (2): 125-137.
10. Darrough, M.N. (1993). Disclosure policy and competition: Cournot vs. Bertrand. *The Accounting Review* 68 (3): 534-561.
11. Darrough, M.N. ,and N.M. Stoughton. (1990). Financial disclosure policy in an entry game. *Journal of Accounting and Economics* 12: 219-243.
12. Dhaliwal , D. and Huang , SH. And Khurana , I.K. and Pereira. R. (2008) Product Market Competition and Accounting Conservatism. Electronic copy available at: <http://ssrn.com/abstract=1266754>
13. Evans, J.H., and S.S. Sridhar Giso.-2001-2002. Disclosure-disciplining mechanisms: Capital markets, product markets, and shareholder litigation. *The Accounting Review* 77(3): 595-626.
14. Feltham, G.A., and Xie, J.Z. (1992). Voluntary financial disclosure in an entry game with continue of types. *Contemporary Accounting Research*, 9(1): 46-80.

15. Financial Accounting Standards Board (FASB). 2006. Conceptual framework for
16. financial reporting: Objective of financial reporting and qualitative characteristics of decision-useful financial reporting information.: FASB.
17. Folsom, D.M (2009); “Competitive Structure and Conditional Accounting Conservatism”; A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the Doctor of Philosophy degree in Business Administration in the Graduate College of The University of Iowa”; online; <http://www.proquest.com>
18. Francis, J and et al (2004); ”Cost of Capital and Earnings Attributes”; Accounting Review vol.79; PP 967-1010.
19. Givoly, D., and C.K. Hayn. (2000). The changing time-series properties of earnings, cash flows and accruals: Has financial reporting become more conservative? *Journal of Accounting and Economics* 29: 287-320.
20. Guay, W., and R.E. Verrecchia. (2007). Conservative disclosure. Working paper, Wharton School of Business, University of Pennsylvania.
21. Hagerman Robert, L Zmijewski. Mark, (1979), Some Economic Determinants of Accounting Policy Choice, *Journal of Accounting and Economics*; 1:141-161
22. Iatridis, G.E (2011). Accounting disclosures, accounting quality and conditional and unconditional conservatism. *International Review of Financial Analysis*. 20 (2011) 88–102
23. Karuna, C. 2007. Industry product market competition and managerial incentives. *Journal of Accounting and Economics* 43: 275-297.
24. Karuna, C. 2008. Industry product market competition and corporate governance. <http://www.proquest.com>
25. Karuna, Tuima C. (2010). Industry Product Market Competition and Internal Corporate Governance. <http://ssrn.com>
26. Knoops. C.D. (2010). Accounting conservatism. *ERASMUS UNIVERSITY ROTTERDAM. Erasmus School of Economics*
27. Laffond, R. and R. L. Watts. 2006. The Information Role of Conservative Financial Statements. On Line: www.SSRN.Com.
28. Lara, J.M.G. Osma, B.G. Penalva, F. (2006). Cost of Equity and Accounting Conservatism. *IESE Business School, University of Navarra*. <http://www.proquest.com>
29. Li, J. (2009). Accounting Conservatism and Debt Contracts: Efficient Liquidation and Covenant Renegotiation. Columbia Business School. <http://www.proquest.com>

30. Ohlson, J. A. (1995). Earnings, book values, and dividends in equity valuation. *Contemporary Accounting Research* 11: 661-687.
31. Pae, J. D., Thornton & M. Welker (2005); "The Link Between Earnings Conservatism and The Price to Book Ratio"; *Contemporary Accounting Research*; Vol 22; PP 693-717.
32. Qiang, X. (2007). The effects of contracting, litigation, regulation, and tax costs on conditional and unconditional conservatism: Cross-sectional evidence at the firm level. *The Accounting Review* 82 (3): 759-796.
33. Raith, M. (2003). Competition, risk, and managerial incentives. *The American Economic Review* 93 (4): 1425-1436.
34. Roychowdhury, S. and Watts. R.L. (2007). Asymmetric timeliness of earnings, market-to-book and conservatism in financial reporting. *Journal of Accounting and Economics* 44: 2-31.
35. Ryan, S.G. (2006). Identifying conditional conservatism. *European Accounting Review*, 15(4): 511-525.
36. Salop, S.C. (1979). Monopolistic competition with outside goods. *The Bell Journal of Economics* 10 (1): 141-156.
37. Shackelford, D.A. & T. Shevlin (2001); "Empirical tax research in accounting *Journal of Accounting*"; *Journal of Accounting & Economics*; pp 321-387.
38. Tao Ma, M. (2010). Accounting Conservatism and Corporate Investment. Olin Business School Washington University. <http://www.proquest.com>
39. Verrecchia, R.E. Essays on disclosure. (2001). *Journal of Accounting and Economics* 32: 97-180.
40. Watts, R.L. (2003)(a). Conservatism in accounting part I: Explanations and implications. *Accounting Horizons* 17 (3): 207-221.
41. Watts, R.L. (2003)(b). Conservatism in accounting part II: Evidence and research opportunities. *Accounting Horizons* 17 (4): 287-301
42. Watts R.L., Zimmerman J.L. (1986). *Positive Accounting Theory*. New Jersey, Prentice Hall
43. Xi Liy, X. (2010). Accounting conservatism and the cost of capital: international analysis. London Business School. <http://www.proquest.com>
44. Zimmerman J.L. (1983) Taxes and Firm Size. *Journal of Accounting and Economics*; 5: 119-149.

Abstract

In this study, the effect of accounting conservatism on debt recovery rates of listed companies on the Stock Exchange over a 5-year period from 1385 to 1389 in companies were selected from the Tehran Stock Exchange is evaluated. The results show that accounting conservatism of corporate debt recovery rate is a significant positive relationship. The results of the direct relationship between firm size and inversely related accruals and earnings per share of face value of the loan is finally, the method of hypothesis testing, regression and correlation coefficients were used to analyze and calculate data using SPSS software.

Keywords:

accounting conservatism, debt recovery rate, firm size, the nominal value of loans and Eps

ISLAMIC AZAD UNIVERSITY

ISLAM SHAHR Branch

Faculty of Management–Department of Accounting

« M.A. » Thesis

On Accounting

Subject:

**The Effect of Accounting Conservatism on Debt Recovery
Rates of listed Companies in Tehran Stock Exchange**

Thesis Advisor :

Dr. Niloofar Mirsepasi

Consulting Advisor:

Dr. Ali Esmaeelzade Magharri

By:

Fereshte Masoumbegi

Summer 2013